

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

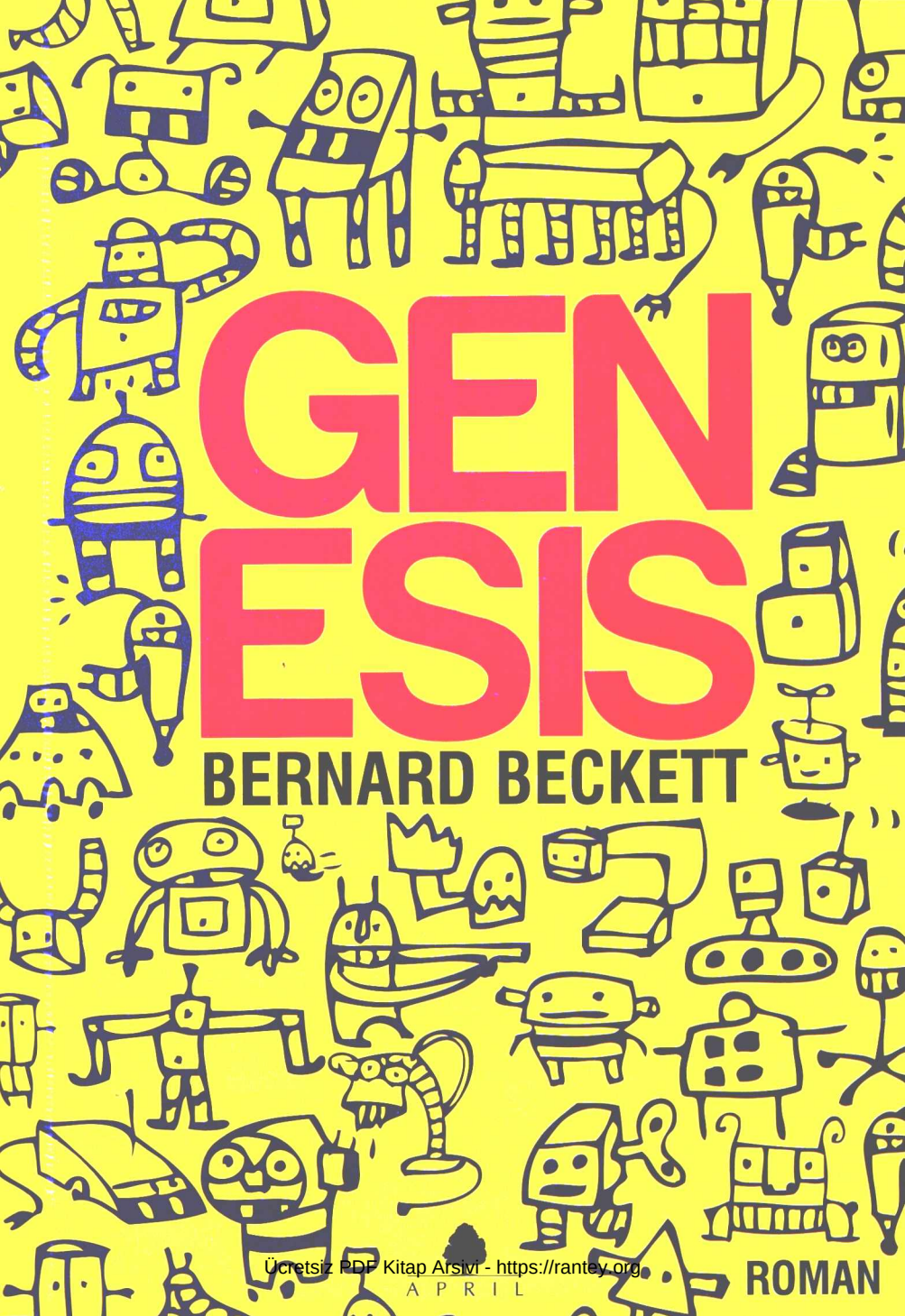
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

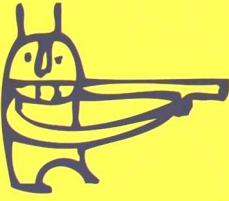
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GENESIS

BERNARD BECKETT

**BİLİNÇ NEDİR?
BİZİ İNSAN YAPAN NEDİR?
CEVABI BİLDİĞİNİZİ DÜŞÜNÜYOR OLABİLİRSİNİZ.
ANCAK YANILIYORSUNUZ.**

2041 İlk küresel toz fırtınaları.

2050 Son Savaş'ın ilk silahı ateşlendi.

2051 Büyük Deniz Perdesi tamamlandı.
Devlet kuruldu.

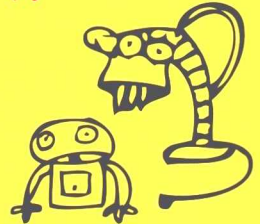
2052 İlk salgın ortaya çıktı.

2077 Son Savaş başladı.

Anax, tarihini bildiğini sanıyordu. Bilmek zorundaydı. Üç Sorgucu karşındaydı ve dört saatlik zorlu sınavı henüz başlamıştı. Anax, tüm eğitimine karşın, ona öğretilen tarihin tüm öyküyü anlatmadığını keşfetmek üzereydi...

Felsefi sorgulamaların teknoloji ile dramatik olarak çakıştığı ve insan olmanın ne anlama geldiğinin tartışmaya açıldığı bir gelecekte geçen, büyüleyici bir yaratıcılığa sahip kışkırtıcı bir kitabı keşfetmek üzeresiniz.

Amazon.com, Guardian ve birçok uluslararası yayın tarafından 21. yüzyılın CESUR YENİ DÜNYA'sı olarak gösterilen, 26 dile çevrilmiş bir distopya.

genesis

Bernard Beckett

Yayın No : 045
Birinci Baskı, Ocak 2010

ISBN : 978-975-6006-45-9

Yayın Yönetmeni
K. Egemen İPEK

Yayın Danışmanı
Cihat TAŞÇIOĞLU

Editör
Nazlı Berivan AK

Halkla İlişkiler Sorumlusu
Oeniz MAT

Kapak Tasarım
Mineral Tasarım

Dizgi & Sayfa Düzeni
Merdiven Tanımb

Baskı
Presmat Matbaa Ltd.Şti.

Yayın
A.P.R.I.L. Yayıncılık
Kırkpınar Sok. 5/4 06690 Çankaya-Ankara
Tel: (0312) 440 80 11 Fax: (0312) 440 89 10
www.aprilyayincilik.com
info@aprilyayincilik.com

Copyright © Bernard Beckett 2006
Originally entitled GENESIS
First published in the UK by Qnarcus Publishing Ltd
First published in New Zealand by Langacre Press
Subsequently published by the text publishing Co. Australia

GENESIS © 2010 A.P.R.I.L. Yayıncılık
Bu kitabın yayın hakkı KAYI TELİF HAKLARI AJANSI aracılığı ile alınmıştır.

Her türlü yayım hakkı A.P.R.I.L. Yayıncılık'a aittir. Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası hükümleri gereğince alınıp yapılamaz, fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz, resim, şekil, şema, grafik vb.ler Yayınevinin izni olmadan kopya edilemez.

Rene, Immanuel, Ludwig ve

Alan için...

Ruh kendi parçalarının yarattığı uğultunun daha fazlası mıdır?

Douglas Hofstadter, *The Mind's I*

ilk saat

Anax uzun koridorda yürüdü. Duyulan tek ses tavandaki hava filtresinden gelen hafif tıslama idi. Işıklar, yeni kurallar gereğince iyice kısılmıştı. Daha aydınlık günleri anımsıyordu, ama onlardan hiç söz etmezdi. Aydınlığı geçmişin niteliklerinden biri olarak düşünmek, Büyük Hatalar'dan biriydi.

Koridorun sonuna gelen Anax sola döndü. Saatine bakıp zamanı kontrol etti. Gelişini izliyor olmalıydılar; en azından, öyle olduğu rivayet ediliyordu. Kapı, Akademi Bölgesi'ndeki diğer her şey gibi, yumuşak bir şekilde sessizce kayarak açıldı.

'Anaximander?'

Anax başı ile onayladı.

Sorgu kurulu, aynen kuralların dediği gibi, üç Sorgucudan oluşuyordu. Bu ona büyük bir rahatlık verdi. Sorgulamanın ayrıntıları gizli tutulurdu ve adaylar arasında çeşitli söylentiler dolaşıyordu. Eğitimci Pericles, 'Hayal gücü zaman ve cehaletin piçidir,' demeyi severdi. Ardından da, hep eklerdi: 'Yani, piçlerle bir alıp veremediğim olduğundan değil.'

Anax eğitimcisini severdi. Onu düş kırıklığına uğratmayacaktı. Kapı ardından kapandı.

Sorgucular, üstü koyu renk cilalı bir ağaç plaka ile kaplı yüksek bir masanın arkasında oturuyorlardı.

'Rahatına bak.' Konuşan ortada oturan Sorgucu idi. Üçü içinde en irisiydi ve Anax'ın o ana kadar gördüğü en uzun boylu ve heybetli olanıydı. Karşılaştırıldıklarında, diğer ikisi yaşlı ve zayıf görünüyorlardı, ama Anax onların keskin ve delici bakışlarını üzerinde hissediyordu. Bugün hiçbir şeyi varsaymayacaktı. Önlerindeki alan boştu. Anax mülakatın kaydedildiğini biliyordu.

SORGUCU: Sorgun için dört saat ayrıldı. Sorularımızdan herhangi birini anlamakta zorluk çekersen

Genesıs

açıklama isteyebilirsin, ama buna gerek duymayan son karar aşamasında dikkate alınacaktır. Bunu anlıyor musun?

ANAXIMANDER: Evet.

SORGUCU: Başlamadan önce sormak istediğın herhangi bir şey var mı?

ANAXIMANDER: Yanıtların ne olduğunu sormak isterdim.

SORGUCU: Üzgünüm, tam olarak anlayamadım...

ANAXIMANDER: Şaka yapıyordum.

SORGUCU: Ah. Anlıyorum.

Kötü bir fikir. Hiçbirinden en ufak bir onay belirtisi bile yok. Anax özür dilemesi gerekıp gerekmediğini düşündü, ama uygun anı kaçırmıştı bile.

SORGUCU: Anaximander, zamanın şimdi başladı. Seçmiş olduğun konu hakkında dört saat. Adam Forde'nin, 2058–2077 yılları arasını kapsayan yaşamı ve içinde yaşadığı dönem. Adam Forde, Plato Devleti'nin yedinci yılında doğmuştu. Lütfen

bize Devlet'in oluşumuna yol açan siyasi koşulları açıklar mısın?

Bu bir kandırmaca mıydı? Anax'ın konusu çok açık olarak uzmanlığının sadece Adam'ın yaşamını kapsadığını belirtiyordu. Önerisi kurul tarafından da, herhangi bir değişiklik yapılmadan kabul edilmişti. Doğal olarak, herkes gibi onun da siyasi zemin hakkında biraz fikri vardı, ama bu onun uzmanlık alanına girmiyordu. Yapabileceği tek şey, her öğrencinin sınıfta öğrendiği kadarını anlatmaktı. Bu başlamak için hiç de iyi bir yol değildi. Buna itiraz etmeli miydi? İtiraz etmesini mi bekliyorlardı? Bir ipucu için yüzlerine baktı, ama orada, öylece bir kaya parçası kadar ifadesiz bir şekilde oturuyorlardı.

SORGUCU: Anaximander, soruyu anladın mı?

ANAXIMANDER: Tabii ki anladım. Özür dilerim. Ben sadece... Neyse, önemli değil...

Anax duyduğu kaygıları kafasından uzaklaştırmaya çalıştı. Dört saat. Neler bildiğini göstermek için yeteri kadar zaman.

ANAXIMANDER: Öykü yeni milenyumun üçüncü on yılının sonunda başlıyor. Her dönemde olduğu gibi, o zaman da felaket tellalı yoktu denemez. Genetik mühendisliği üzerindeki ilk denemeler toplumun büyük bir kesimini kaygılandırmıştı. Uluslararası ekonomi hâlâ petrole dayalıydı ve felaket boyutlarında bir darlığın ufukta olduğu konusunda da herkes fikir birliği içinde idi.

O zamanlar Ortadoğu olarak bilinen bölge siyasi olarak sorunlu bir bölge idi ve Amerika Birleşik Devletleri de – tutarlık açısından o günlerin adlandırmalarını kullanacağım – birçokları tarafından, anlamadığı bir kültürle kazanamayacağı bir savaşa bulaşmış olarak görülüyordu. Her ne kadar kendi çıkarlarını sanki demokrasinin çıkarları olarak öne sürse de, bu çok dar ve kendine özgü bir tanım olup, pek kabul görmemişti.

Bu kırımın her iki tarafında da köktencilik yükselişe geçmişti ve 2032 yılında Suudi Arabistan'da baş gösteren ilk belirgin Batı Terörizmi olayları birçoklarınınca hiçbir zaman sönmeyecek bir ateşin ilk kıvılcımları olarak görüldü. Her türlü ahlaki değerini kaybetmiş olmakla suçlanan Avrupa'da 2047 yılında başlayan bağımsızlık ayak-

lanmaları laik sistemdeki çürümenin ve çökmenin kanıtı olarak algılandı. Çin'in uluslararası arenada öne çıkması ve 'etken diplomasi' diye adlandırdığı yaklaşım, birçoklarını ufukta yeni bir küresel çatışmanın belirlediği kaygısına sürükledi. Ekonomik genişleme küresel anlamda çevreyi tehdit etmeye başladı. Biyolojik çeşitlilik o ana kadar görülmemiş bir hızla düşmeye başladı ve Hızlandırılmış İklim Değişim Modeli'nin son karşıtları da, 2041'deki toz fırtınaları sonrası sistemi savunur oldular. Kısacası, dünya birçok sorunla karşı karşıya idi ve içinde olduğumuz yüzyılın ilk yarısının sonlarına doğru, bir tehdit ve kötümserlik havası kamu söylemlerinin ilk sırasına yerleşmişti.

Tabii ki, geriye dönüp bakınca tüm bunları görmek kolaydır, ama bugünkü bakış açımızla bakınca toplumun tek korkması gerekenin korkunun kendisi olduğu açıktır. Bu dönemde insanlığın karşı karşıya olduğu gerçek tehlike kendi ruhlarının küçülmesiydi.

SORGUCU: Ruhunu tanımla.

Sorgucu'nun ses tonu dikkatle ayarlanmıştı; en ucuz filtrelerle bile elde edilebilecek türden bir

oynama. Ancak Anax'ın duyduğu teknoloji değildi; su katılmamış bir kontroldü.

Her duraksama, her kararsızlık belirtisi: Sorgular hiçbirini gözden kaçırmıyorlardı. Kuşkusuz böyle karar veriyorlardı. Anax kendini birden hantal ve sönük hissetti. Hâlâ daha Pericles'in ona son söylemiş olduğu sözleri duyabiliyordu. 'Senin bir zorlama karşısında nasıl tepki göstereceğini görmek isterler. Sakın duraksama. Onların anlamalarına yardımcı olacak şekilde konuş. Sözcüklere güven.' Tüm bunlar o zaman ne kadar da basit gelmişti. Şimdi ise, gergin bir şekilde, aynı kalabalık içindeki bir arkadaşını arar gibi, panikten sadece bir adım önde, söyleyecek sözcük bulmak için kendini zorluyordu.

ANAXIMANDER: Ruhtan, insanların o dönemde geçerli olan ruhsal durumlarını kastediyorum. İnsan yapısı, geleceğin belirsizliğine merak ve iyimserlikle yaklaşabilme yeteneğidir. Problemlerin çözülebileceğine, farklılıkların giderilebileceğine olan inançtır. Bir tür güvendir. Herşeyin ötesinde kırılıgandır. Korkuyla, batıl inançlarla karartılabilir. Çatışmanın başladığı 2050 yılına gelindiğinde, dünya korku ve hurafe dolu günler yaşıyordu.

SORGUCU: Bize bu batıl inançlardan biraz daha söz et.

ANAXIMANDER: Batıl inançlar, dünyaya basit bir neden-sonuç ilişkisi açısından bakma gereksinimidir. Önceden de söylediğim gibi, köktendincilik güçleniyordu, ama sözünü ettiğim bu tür bir batıl inanç değil. O zamanlar egemen olan batıl inançlar, basit nedenlere olan inançtı.

En basit olayların bile arkasında yoğun bir permutasyon ve olasılık yumağı vardır, ama insan zihni bu kadar giriftlik ile baş etmekte zorlanır. Zor anlarda, basit tanrılara olan inanç iflas ettiğinde, ortaya bir komplo modası çıkar. O zaman da öyle oldu. Şanssızlıkları rastlantıya bağlamayı, büyük resim içinde kendi değersizlikliklerini kabul etmeyi beceremeyen insanlar canavarları kendi saflarında aramaya başladılar.

Medya korku ticareti yapmayı arttırdıkça, insanlar da giderek birbirlerine inanma yeteneklerini yitirdiler. Başlarına gelen her yeni felaket için, medya da bir açıklama üretti ve bu açıklamanın da her zaman bir yüzü ve bir adı oldu. İnsanlar en yakın komşularından bile korkar oldular. İnsanlar

birey, toplum ve ülke düzeyinde başkalarının kö-tü niyetlerinin işaretlerini aradılar; ve baktıkları her yerde de buldular, çünkü aramanın sonucu budur.

O dönemin insanların karşısındaki gerçek zorluk işte buydu. Birbirlerine güvenmenin zorluğu ve bunda yetersiz kalışları. Ruhlarının küçülmesiyle karşı karşıya kaldıklarını söylerken kasettiğim işte buydu.

SORGUCU: Açıklaman için teşekkür ederiz. Şimdi lütfen o dönemin öyküsüne geri dön. Devlet nasıl kuruldu?

Anax, aynı Pericles'in öngördüğü gibi, konuştukça cesaretlenmişti. Onu bu kadar iyi bir aday yapan da buydu. Düşünceleri sözlerini takip ediyordu; daha doğrusu, Pericles öyle açıklamıştı. 'Herkes farklıdır ve senin yeteneğin de bu.' Onun için, anlattığı öykü ne kadar eski, bayatlamış, çok fazla incelenmiş de olsa, Anax onu yeni sözcüklerle sarmaladığını ve her katmanla birlikte özgüveninin giderek arttığını fark etti.

ANAXIMANDER: Son Savaş'ın ilk silahı bir yanlış anlama sonunda ateşlenmişti. Bu olay 7 Ağustos

2050’de oldu. Japon-Çin ittifakı, atmosferik karbonun ısıyı hapsetme etkisini giderebilmek umuyla fosfor-tohumlama projesini yönetmek için bir koalisyon oluşturma çabası içinde on sekiz ay harcamıştı. Bu koalisyonun bir ilerleme kaydedememiş olmasının birinci nedeni, sözünü ettiğim güvensizlikten dolayıdır. Bunun yeni bir dünya düzeni oluşturma çabasının bir parçası olduğunu düşünen ABD girişimi engellemiş, Çin de ABD’nin, Çin ekonomisini çökertmek amacıyla iklim değişikliğini bilerek hızlandırdığını iddia etmişti. Bu tür olayların olağan gelişme süreci içinde de, Çin gizli olarak tek taraflı bir hareket planı oluşturmuştu.

ABD’nin Pasifik hava sahasında düşürülen uçağı ilk tohumlama denemelerinin bir parçasıydı, ama hepimizin bildiğı gibi, ABD bunun düşmanca bir tavır sergileyen askerî bir uçak olduğı yolundaki resmî iddiasından hiçbir zaman vazgeçmedi.

SORGUCU: Bizlerin hiçbir şey bilmediğimizi varsayarsan daha iyi olacak.

Başını özür dileme anlamında eğen Anax yanaklarının utanç içinde kızardığını hissetti. De-

vam etmek için bir işaret bekledi ama hiçbir işaret gelmedi. Başka herhangi bir durumda bu kabalıklarına isyan ederdi.

ANAXIMANDER: Plato'nun güç tabanı küresel ekonomik çıkarlarından kaynaklanıyordu. Servetini ilk olarak hidrojen teknolojisinde elde etmiş, sonra da bunu biyo-temizlik endüstrisinde yaptığı akıllı yatırımlarla katlamıştı. Serveti ve ilişkileriyle Plato, süper güçler arasındaki bir çatışmanın olası sonuçlarını çoğu insandan daha iyi öngörebilecek bir konumda idi. Her zaman tedbirli bir kişi olarak, parasını dünyanın bir ucunda o zaman Aotearoa olarak bilinen bir takımadaya kaydırmaya başladı. Savaş başladığı zaman, o ve ortaklarının ada ekonomisinin yüzde yetmişine sahip oldukları ve onu teknolojik olarak ilerlemiş ve kendine yeterli bir devlet olma yolunda ilerletmeye başlamış oldukları söyleniyordu. Uluslararası durum kötüleştikçe, Plato, yeni vatani olarak benimsediği adanın halkını, daha etkin bir savunma sistemine olan gereksinim konusunda ikna etmekte zorluk çekmedi. Bugün bile 21. yüzyılın mühendislik harikası olarak nitelenen Devlet'in Büyük Deniz Perdesi, 2051 yılında Son Savaş başladıktan on bir ay sonra tamamlandı.

İlk salgın 2052'nin sonlarına doğru salındığında Devlet dünyanın geri kalan kısmından çoktan yalıtılmıştı bile. Plato Aotearoa'nın kurtarıcısı olarak büyük saygı görüyordu ve dışarıdan gelen haberler kötüleştikçe, aynı zamanda insan ırkının da kurtarıcısı olarak kabul edilmeye başlandı. 2053 Haziran'ında, dışarıdan gelen son yayın da durduğunda, Devlet'in sakinleri arasındaki yaygın kanı, ülkelerinin gezegendeki yaşanabilecek son yer olduğuydu.

Şüphesiz sığınmacılar bekleniyordu ve geldikleri zaman da öldürüldüler. Yaklaşan uçaklar hiçbir uyarı yapılmadan düşürüldü ve ilk günlerde insanlar deniz kenarında toplaşıp mayınlı bölgeden geçmeye çalışan hayalet gemilerin ufukta patlamasını izlediler. Zaman içinde, patlamalar giderek seyrekleşti ve lazer silahlarının hava hedefleri de azaldı. İşte o zaman insanlar Plato'ya dönüp onları ileriye, daha iyi bir geleceğe götürmesini istediler.

SORGUCU: Oldukça iyi bir özet, Anaximander. Bu da senin özel ilgi konun olan Adam Forde'nin içine doğduğu Devlet. Onun olağanüstü yaşamına

gelmeden önce, lütfen bize Plato'nun kurduğu Devlet'ten de biraz söz eder misin?

ANAXIMANDER: Tarihçiler, Devlet'in en iyi 'Geçmişe doğru, ileri' mottosuyla anlaşılacağını söylerler. Plato – ya da belki de Plato'nun danışmanları demeliyiz, çünkü birçok insan şimdi Helena'nın Devlet'in sosyal düzeninin en önemli mimarı olduğuna inanıyor – yeni bir tutuculuk tarzı önerdi. İnsanlara, Düşüş'ün nedeninin onların doğal hâllerinden uzaklaşmaları olduğunu söyledi. Değişikliği hiç düşünmeden, yorum yapmadan kabullenmişler, bu arada bilimin en temel kuralını, yani değişimin çürüme demek olduğunu unutmuşlardı. Plato Devlet halkına, büyük medeniyetlerin şanına ancak denge ve düzene dayalı bir toplum yaratarak dönebileceklerini söyledi.

Plato, düzenin beş büyük tehlikesi olarak adlandırdıklarını şöyle belirledi: Üremenin Saf Olmaması, Düşüncenin Saf Olmaması, Kişinin Kendine Düşkünlüğü, Ticaret ve Dışlanmışlık. Çözümleri ise radikaldi, ama korkmuş olan insanlar onun verdiği sözlere sarıldılar. 'Devlet sizi kurtardı,' dedi Plato onlara, 've şimdi de siz devleti kurtarmak için çaba göstermelisiniz.'

İnsanlar, genomik özelliklerine göre dört farklı gruba ayrıldılar. İşçiler, Askerler, Zanaatkârlar ve Filozoflar. Çocuklar daha doğumlarında ebeveynlerinden alınıyorlar ve ebeveynlerinin kimlik bilgileri hiçbir zaman açıklanmıyordu. Bir yaşına gelen her çocuk sınavdan geçiriliyor ve ya bir sınıfa atanıyor, ya da yaşamı sonlandırılıyordu.

Tüm çocuklar, hem fiziksel hem de entelektüel açıdan çok sıkı bir eğitime tabi tutuluyorlardı. Matematik ve genetik ile birlikte, güreş ve cimnastik de zorunlu idi. Yaz aylarında ise, bireysellik arzularını azaltacağı düşünüldüğünden, çıplak dolaşıyorlardı.

En iyi atletler, genomları öngörmese de, İşçi sınıfından Asker sınıfına terfi edebiliyor, benzer şekilde en iyi düşünürlere de Zanaatkâr sınıfına – ama asla daha ileri değil – yükselme olanağı veriliyordu. Filozof sınıfı ise seçilmiş azınlığa ayrılmıştı.

Erkekler ve kadınlar ayrı yaşıyorlar, kendi çalışma komünlerinde yiyip, içip uyuyorlardı. Romantizme izin vardı ve çiftler Genetik Değişim Bölümü'nden onay aldıktan sonra evlenmeye

Genesis

özendiriliyorlardı. Ama evlendikten sonra bile, kendi türlerinin arasında yaşamaya devam ediyorlar ve paylaşım zamanı hakkı kazanmaları gerekiyordu.

Bu, sanırım Devlet toplumunun ilk zamanlarının ana hatlarının oldukça gerçekçi bir özetini oluşturuyor.

Anax, kuruldan herhangi bir onaylama işareti gelmeyeceğini fark etti, ama yine de, okuldaki ilk haftasında bir çocuğun öğretmenine bakacağı gibi, başını kaldırıp onlara bakmaktan kendini alamadı. Bir cesaretlendirme için olmasa bile, en azından bir onaylama için. Ama burası okul değildi. Burası Akademi idi.

SORGUCU: Öğitmenin kim, Anaximander?

ANAXIMANDER: Pericles. Çoğunlukla. Tabii, okuldan da yardım aldım ve kendim de oldukça araştırdım, ama-

SORGUCU: Pericles.

Sorgucu bu adı sanki onun üzerinde özel bir gücü varmış gibi söylemişti. Anax bunun iyi mi,

yoksa kötü mü olduğunu söyleyemiyordu. Yakında kendini en rahat hissettiği konu olan, Adam Forde'nin yaşadığı dönem ve olağanüstü yaşamına gelecekleri umuduyla, bir sonraki soruyu bekledi.

SORGUCU: Sence, Plato amaçlarına ulaşmakta başarılı oldu mu?

ANAXIMANDER: Bu, amaçlarından ne anladığımıza bağlı. Eğer peşinde olduğu kişisel güç ve saygınlık ise, ki ben bunların niyetlerini oldukça iyi bir şekilde yansıttığını düşünüyorum, o zaman en azından yaşamı boyunca hatırı sayılır bir etkisi olmuştur. Diğer yanda, eğer kişilerin ve toplumun potansiyellerini en iyi biçimde gerçekleştirebildikleri ideal bir devlet yaratmakta başarılı olup olmadığını soruyorsanız, bunu bilmek daha zor. Tarih belki de, eğer Adam Forde hiç doğmamış olsaydı, Plato'yu daha kolay yargılayabilirdi.

Sadece bu adı söylemiş olmak bile onu rahatlatmıştı. Üç uzun yıl boyunca, Adam hiç aklından çıkmamıştı. O doğmadan çok önce ölmüş olsa bile, Anax onu herhangi birinden çok daha iyi tanıdığını hissediyordu. Ne kadar çok belge ince-

lemiş, ne kadar çok iz takip etmişti; ama en önemlisi, Pericles'in de dediği gibi, 'onu hissediyordu'. Eğer Sorgucuları şimdi etkileyemezse, o zaman onları hiç etkileyemeyecek demektir. Ve bu da ... neyse, en iyisi bunu şimdi düşünmemektir. Pericles'e, bunu düşünmeyeceği konusunda söz vermişti.

SORGUCU: Evet, Adam.

Anax, duraklamadan bu adı söyleyebilen birine daha rastlamamıştı. Yeni düşünürler bugünlerde Plato'nun önemini azaltma eğilimine girmişlerdi. Mottoları, 'Ateşi yakan kibritin, ateşi yakan kibrit olmak dışında bir özelliği olmasına gerek yok,' idi. Ama adını söylerken, onlar da duraklıyorlardı.

SORGUCU: Anaximander, önce Adam'ın geçmiş hakkında biraz bir şeyler duymak istiyorum. Ebeveynleri kimlerdi, çocukluk yılları nasıldı? Nöbet gecesi olanları herkes biliyor, her genç bu öyküyü ezbere anlatabilir, ama Adam'ın yaşamı o gece başlamadı. Bize, Adam'ın o noktaya sana göre nasıl geldiğini anlat.

ANAXIMANDER: Adam 2058 yılında doğdu. İlk yılını Tana çocuk yuvasında geçirdi. Söylenenlere bakılırsa, annesi onu tanımak için bir yöntem geliştirmiş ve o süre boyunca onu izleyebilmek için kendini de bu yuvaya naklettirmişti, ama bunun sadece bir efsane olduğu neredeyse kesin. Nedenellik miti yine kendini gösteriyor. Adam'ı olduğu kişi yapanın ne olduğunu anlamak isteyenler için, 'her şey ve dolayısıyla hiçbir şey,' yanıtı çok tatmin edici olmuyor.

Ama şunu biliyoruz ki, Adam Filozof sınıfına doğmuştu. İlk yılının sonunda olağan psikolojik sınavlardan geçti ve genomu belirlendi. Eğitim statüsü onaylandı ama dosyasına bir uyarı kondu. En az iki genetik işaretleyici davranışlarında olası bir öngörülemezliğe işaret ediyordu. Aslında, efsanevi Clark bildirisi bu durumda yaşamın sonlandırılmasının dikkate alınmasını öneriyordu. Normal şartlar altında, Adam iki ay içinde bir sınavdan daha geçirilirdi. Ama 2059 ikinci büyük salgın paniğinin yaşandığı yıldı ve Clark öldüğü zaman tüm eşyaları bir önlem olarak imha edildiğinden, ikinci bir sınav talimatı hiçbir zaman dosyaya girmedi. Yanlışlığın farkına varıldığı zaman, Adam ilk sözlü ifade sınavlarından geçmişti ve

sonlandırma artık söz konusu değildi. Adam'ın dosyasını çevreleyen karmaşada, uyarı işaretleri gözden kaçtı ve bu bilgi hiçbir zaman okul yönetimine ulaşmadı.

SORGUCU: Yani doğrudan Filozof akımına mı girdi?

ANAXIMANDER: Evet. Kayıtlar bize onun, özellikle matematik ve mantık alanlarında son derece etkiyici bir öğrenci olduğunu söylüyor. Güreşte de çok iyiydi ve on üç yaşında yıllık turnuvada şehri temsil etmişti. Sonunda en büyük rolüne yol açacak olan bireyselliğinin ilk belirtilerine de orada tanık olmuştuk.

Turnuvada, kendi de onun gibi bir güreşçi olan Rebekah adında bir kızla tanıştı ve ikisinin arkadaş olmaları gerektiğine karar verdi. Ayrı şehirlerde, hatta ayrı adalarda bile yaşıyor olmaları bile onu yıldırılmamıştı. Turnuvanın son gecesinde Adam, Rebekah'ın takımının bavulları arasında saklandı. Böylece, kendi bölgesinin yedi yüz kilometre güneyine gitmeyi başardı ve Rebekah'ın da yardımı ile, bir aşçı onu Rebekah'ın komünü-

nün kuru gıda deposunda bulana kadar, burada üç yıl saklanmayı başardı.

Adam, aleyhinde kara bir leke ile evine döndü ve diyebiliriz ki, desen artık ortaya çıkmıştı. Kavgacı, fevri, kınanmaktan çekinmeyen ve kadın birlikteliğinden hoşlanan biri olduğu belliydi. Normal olarak böyle bir suç, çocuğun otomatik olarak işçi sınıflarından birine aktarımına yol açardı ama öğretmeni, onda gördüğü potansiyeli öne sürerek Adam lehinde özel bir girişimde bulundu. Adam, bir ödün olarak Devlet Muhafızlarının seçkin bir askerlik akademisine aktarıldı. Ve bu kararın bir sonucu olarak, belki de tarihin son-suza dek değiştiğini söyleyebiliriz.

SORGUCU: Eğer basit nedenlere inanacak olsaydık.

Anax, bu kadar basit bir yanlış yapmış olmaktan dolayı yine kızardığını hissetti. Hiçbir adayın ikiden fazla yanlış yapmasına izin verilmediği hakkında bir söylenti duymuştu. Ama ona bakılırsa, birçok söylenti duymuştu. Şimdi böyle şeyleri düşünmenin sırası değildi. Kendini öyküye biraz fazla kaptırmıştı. Pericles böyle bir şeyin

olabileceği konusunda onu uyarmıştı da. Dediklerine biraz daha dikkat etmeye karar verdi.

ANAXIMANDER: Ve tabii ki inanmıyoruz. Özür dileirim.

Sorguculardan hiçbiri özrünü duyduğunu belirten bir harekette bulunmadı. Anax, onlardan herhangi bir tepki almak için ne yapmak gerektiğini merak etti. Evlerinde de böyle miydiler?

SORGUCU: Bize Adam'ın tutuklanması ile ilgili koşulları anlat.

ANAXIMANDER: O sırada Adam on yedi yaşındaydı. 2075 yılı idi. Askerlik akademisinden yüksek başarı derecesi ile mezun olmuş, fiziksel etkinlik tutkusu burada da devam etmişti.

Tutuklanışına geçmemi istediniz, onun için mezun olduğunda eğitim sicilinde dört siyah puan olduğuna ve ilk görevinin kuzey adasının güney kıyısındaki bir gözetleme kulesi olmasının nedeninin de bu olduğuna burada sadece değinip geçeceğim. Bu sıralarda, görülmüş olan çok az sayıda hayalet gemi vardı ve sığınmacıların adaya

çıkma girişimleri olasılığı ciddi bir tehdit olarak değerlendirilmiyordu.

Asıl heyecan, son zamanlarda üç tane yeni tür geminin gözlemlendiği kuzeyde idi. Nöbetçiler güneş batımına yakın bir vakitte ufuk çizgisinin hemen üzerinde duran zepline benzer bir nesne gördüklerini rapor etmişlerdi ve her ne kadar Devlet'in medyası sıkı bir denetim altında olsa da, söylentiler hızla yayılmıştı. Bir önlem olarak, en iyi Askerler kuzeye gönderilmiş ve lazer silahı ve avcı uçağı eğitimleri yoğunlaştırılmıştı. Bu sırada, Adam gibi okuldan yeni çıkmış ve sicilleri bozuk Askerler, güney kıyısına serpiştirilmiş uzak gözetleme kulelerine gönderilmişlerdi.

Adam olaysız geçen tam yedi ay boyunca bu görevde kaldı. Duruşmasında, bu deneyimin son derece sıkıcı olduğunu söyledi, ki olasılıkla bu bir abartma değildi.

Nöbetçiler çiftler hâlinde çalışıyorlardı ve programları son derece belirgin olup, sürekli denetim altında idi. Her gözetleme kulesi elektrikli bir çit ile çevrili ve tek bir merdivenle erişilebilen

yüksek bir metal çerçeve üzerinde yer alan küçük bir platformdan oluşuyordu.

Platformlar küçüktü, iki nöbetçinin ancak dönebilecekleri kadar bir yer vardı. Aslında görevleri de oldukça basitti: Büyük Deniz Perdesi'nin uzun ve kesiksiz hattını gözetlemek. Büyük Deniz Perdesi, gelgit çizgisinin elli metre ilerisinde ve denizin otuz metre üzerine uzanan devasa bir metal tel örgü idi. Tepesinde jilet kadar kesin dikenli teller vardı ve küçük yüzer mayınlar ile korunuyordu. Çite dış dünyadan yaklaşan herhangi bir kişi ya da nesne görülürse, nöbetçilerin görevleri çok açıktı.

Eğer bu ciddi büyüklükte bir gemi ise – ki bunların çoğu dış savunma hattının uydu güdümlü gezgin mayınları tarafından avlandıklarından, bu pek olası değildi – nöbetçiler alarm veriyorlardı. Beş dakika içinde lazer silahlı helikopterler hedefe varıyor ve gemideki herhangi bir hastalık, gemi ile birlikte buharlaştırılıyordu.

Ara sıra çite yaklaşan ve içinde genelde bir deri bir kemik kalmış iki ya da üç kişi bulunan daha küçük ve sıradan tekneler için, nöbetçilerin

işı biraz daha zordu. Önce gözlemlerini üsse bildiriyorlar, sonra da bir tanesi kuleden ayrılp, lazer silahın olduğı atış noktasına gidiyordu. Orada, her sabah ezberlediğı rastgele bir şifreyi kullanarak, tekneyi havaya uçuruyordu.

Kulede kalan diğeri nöbetçinin talimatı ise, silahını atışı yapacak olan bu nöbetçinin başına doğrultup beklemektir. Talimat çok açık ve kesindir. Atış noktasındaki nöbetçi görevini yerine getirmekte en küçük bir duraksama gösterecek olursa, derhal ve sorgusuz sualsiz vurulacaktır. Nöbetçi çevrelerinde, nöbetçiler arasındaki birçok anlaşmazlığın bu şekilde çözümlendiğı bilinen bir gerçektir; nöbet partneri ile tartışmak için aptal olmak lazımdır.

SORGUCU: Peki, Adam ile nöbet arkadaşı arasındaki ilişkinin niteliğı neydi?

ANAXIMANDER: Nöbetçiler arasında geçen tüm konuşmalar denetlenip kaydediliyordu, onun için Adam ve nöbet arkadaşı Joseph arasındaki dinamikler hakkında biraz fikrimiz var. Burada, nöbetleri sırasında onları tetikte tutmak için nöbetçilerin çeşitli bilgisayar yönlendirmeli işler yapmak zo-

runda olduklarını da eklemeliyim. Örneğin, değiştirilmiş bilgisayar görüntülerini, önlerindeki manzaraya göre düzeltmeleri, ya da bilgisayar tarafından üretilmiş karmaşık ileti ve tahkimatları ezberleyip yinelemeleri gerekebilirdi. Bunu size söylüyorum, çünkü izninizle Joseph ve Adam arasında, ilk olaydan bir gün önce geçen bir konuşmayı sizlere dinletmek istiyorum.

SORGUCU: Eğer sorunun yanıtlanmasında yardımcı olacağına inanıyorsan.

Anax durakladı. Sınav kitapçıları bunlar üzerinde zaman kaybetmeye karşı uyardığı hâlde, Pericles ona bunun iyi bir fikir olduğunu söylemişti. Sorgucular, yoksa ona bu konuda bir uyarı mı yapıyorlardı? En iyisi hiç düşünmemekti. Pericles'in öğüdünü dinleyecekti. Pericles onunla gurur duyacaktı.

ANAXIMANDER: Bu saat 18.40'da, sekiz saatlik nöbetin ikinci saatinde kaydedildi.

JOSEPH

Bir şey görüyor musun?

ADAM

Evet.

JOSEPH

Ne?

ADAM

[Sesini yükselterek] Dağ gibi bir gemi çite doğru geliyor. Şimdi de, sudan yükseliyor, aman Tanrım, uçabiliyor, burada uçan bir gemi var, silahları da var ve tam bize doğrultmuşlar; aman Tanrım, hepimiz öleceğiz!

JOSEPH

Tamam tamam, sadece sordum. Bu konuşmaları kaydettiklerini biliyorsun, değil mi?

ADAM

Kimse onları dinlemiyor ki.

JOSEPH

Nereden biliyorsun?

Genesıs

ADAM

Benim söylediğim tüm saçmalıkları dinliyor olsalardı, birileri şimdiye kadar bir şey demez miydi, sanıyorsun?

JOSEPH

Hey bak, ışıkların yanıyor.

ADAM

Biliyorum.

JOSEPH

Önce sarıya, sonra da turuncuya basmalısın.

ADAM

Biliyorum, biliyorum. Bekliyorum.

JOSEPH

Şimdi! Anımsamak için fazla karmaşık bir hâle gelmeden.

ADAM

Turuncu, sonra mavi, sonra yeşil ve şimdi, bekle, iki turuncu. Sanırım bununla başa çıkabilirim.

JOSEPH

[Telaşla] Bassana şunlara be adam!

ADAM

Sen bas.

JOSEPH

Benim yapmama izin yok. Onlar senin düğmelerin.

ADAM

Kim bilecek ki?

JOSEPH

Ben.

ADAM

Hadi bas.

Genesıs

JOSEPH

Anımsamıyorum! [Bir vızıltı duyulur] Bu on-saniye uyarısı! Adam, bu hiç de adil değil. İkimiz de cezalandırılacağız. Bu işlerin nasıl olduğunu sen de biliyorsun.

ADAM

Cezalandırılmayacağız.

JOSEPH

Bas şu düğmelere!

ADAM

Tamam, tamam. [Yavaşça, alay edercesine] Basıyorum işte. Sarı, turuncu, mavi, yeşil, turuncu, turuncu, yeşil, sarı ve ... kırmızı mıydı, yeşil mi, görebildin mi?

JOSEPH

Seni vururum. İnan bana.

ADAM

Kırmızı. [Vızıltı kesilir]

Bernard Beckett

Gördün mü, merak edilecek bir şey yokmuş.

JOSEPH

Neden bunu hep yapıyorsun?

ADAM

Canım sıkılıyor. Tetikte durmama yardımcı oluyor. [Uzun bir sessizlik. Klavye vuruşları duyuluyor]

JOSEPH

Oralarda hâlâ bir şeyler olduğuna inanıyor musun?

ADAM

Bu işi ne kadardır yapıyorsun?

JOSEPH

Beş yıl.

ADAM

Kaç tane vurmak zorunda kaldın?

Genesis

JOSEPH

Üç ya da dört. Ama onlar sadece serserilerdi. Yani, demek istediğim...

ADAM

Son zamanlarda kuzeyde yeni hava gemileri görüldüğü söyleniyor.

JOSEPH

Ben onu sadece bir söylenti sanıyordum.

ADAM

Her şey sadece bir söylentidir.

JOSEPH

Düşünsene, salgından bu yana ne kadar zaman geçti? Kalanların da bağışıklık kazanmış olmaları gerekiyor, değil mi? O zaman, yeniden yapmaya başlamış olabilirler. Mantıklı geliyor.

ADAM

Ya da sadece ölmeleri uzun sürüyor.

JOSEPH

Son gördüklerim, hiç de o kadar hasta gibi durmuyorlardı.

ADAM

Bu konuşmaları kaydettiklerini biliyorsun, değil mi?

JOSEPH

[Kaygılı] Dinlemediklerini söylemiştin.

ADAM

Bir şey olana kadar.

JOSEPH

Ne tür bir şey?

ADAM

Delirip, seni vurabilirim.

Genesis

JOSEPH

O zaman dinleyip dinlemedikleri benim için farketmez.

ADAM

Öyleyse kaygılanacak bir durum yok.

JOSEPH

Yani, yeniden yapmaya başlamış olduklarını mı düşünüyorsun?

ADAM

Hiç buraya vurmak için gönderildiğimiz insanların bize neden geri ateş etmediklerini düşündün mü? Savaş ve salgının bin yıllık ilerlemeyi silip süpürdüğünü düşünüyorum. Gördükleri yeni hava gemilerinin sadece büyük balonlar olduğunu düşünüyorum. Tek yapabildiklerinin bu olduğunu düşünüyorum.

JOSEPH

Şu anda canım ne çekiyor biliyor musun?

Bernard Beckett

ADAM

Ne?

JOSEPH

Bir kola.

ADAM

Ben o kadar delisi değilim.

JOSEPH

Nasıl olmazsın? Törenlerde içmiş olmalısın.
Tadına bakmış olmalısın.

ADAM

Sadece bir içecek.

JOSEPH

Biliyorsun, formülünü neredeyse kaybediyorlardı. İletişim kesilmeden önceki son saatte birilerinin aklına geldi. Herkes, bir başkasının bildiğini varsaymıştı.

Genesis

ADAM

Çok safsın. Sadece bir içecek işte.

JOSEPH

Hayır, sadece bir içecek değil... Peki, senin canın ne çekiyor?

ADAM

Bir kadın.

JOSEPH

Bir kadın?

ADAM

Hemen burada, hemen şimdi. İstersen seyredebilirsin de. Karını ne sıklıkla görüyorsun?

JOSEPH

Bu konuda konuşmamıza izin olmadığını biliyorsun.

ADAM

Birçok şey yapmaya izniniz yok, Joseph. Bak sana ne diyeceğim. İddiaya girerim, kadınlarla senden fazla zaman geçiriyorum ve evli bile değilim.

JOSEPH

Atıyorsun.

ADAM

Evet, doğru, Joseph. Atıyorum.

Ve konuşmanın ele geçirilmiş parçası burada sona erdi.

SORGUCU: Peki, bunun bize neyi gösterdiğini düşünüyorsun?

ANAXIMANDER: Adam'ın karakterinden bir kesit gösteriyor.

SORGUCU: Beğenilecek bir şey mi?

ANAXIMANDER: Önemli bir şey.

Genesis

SORGUCU: Bu neden basit bir gevezelikten başka bir şey olsun? Canları sıkılmış iki adam zaman öldürüyorlar.

ANAXIMANDER: Kişilik gösteriyor.

SORGUCU: Bunu açıkla.

ANAXIMANDER: Adam burada kıdemsiz nöbetçi idi. Joseph ondan beş yaş büyük ve daha tecrübeli, ama yine de, konuşmayı dinleyince bunun tersinin doğru olduğunu düşünüyorsunuz. Sanırım Adam her durumda üstünlüğü ele geçiriyor. Bunu not etmek önemli. Sorunun bir kısmı da burada.

SORGUCU: Bize sonra neler olduğunu anlat.

ANAXIMANDER: Sonra teknenin görüldüğü gün geliyor. Kayıtlara göre Joseph ve Adam vardiyalarına 15.30'da başladılar. Hava sıcak ve açık, deniz sakindi. Gözetleme kuleleri deniz kıyısındaki bir uçurumun üzerine yapılmıştı ve boğazın öbür tarafındaki güney adasını görüyordu. Denetleme alanları on deniz mili uzunluğunda bir bölgeyi kapsıyordu. Böyle bir günde kuzey yönündeki bir sonraki gözetleme kulesini bir aygıt olmadan görebilirlerdi. Kayıtlara göre Adam cihazlarla uğra-

Bernard Beckett

şırken, Joseph nöbet tutmaktaydı ama tekneyi ilk gören Adam idi.

ADAM

Eh, haydi bakalım, monotonluktan kurtuluyoruz galiba.

JOSEPH

Neler diyorsun sen?

ADAM

Gözler sağa, küçük ortak. Görüyor musun?

JOSEPH

Neyi görüyor muyum?

ADAM

Seni bu göreve vermeden önce gözlerini kontrol etmişler miydi?

JOSEPH

Gözlerimde hiçbir sorun yok.

Genesis

ADAM

O zaman bir beyin sorunu olmalı.

JOSEPH

Tamam, şimdi gördüm onu. [Sesi yüksele-
rek] Gördüm!

ADAM

Tamam, sakın ol.

JOSEPH

Alarm ver.

ADAM

Çok küçük.

JOSEPH

Emin değilim.

ADAM

Ekranına baksana, salak!

JOSEPH

Bunun içinde mermi olduğunu biliyorsun değil mi?

ADAM

Sen de başka bir askeri tehdit etmenin vatan hainliği olduğunu biliyorsun değil mi?

JOSEPH

Beni affederler.

ADAM

Hayır, gerçekten çok küçük. İçinde taş çatlasa iki ya da üç kişi vardır. Bereket versin o mermileri benim üzerimde harcamadın.

JOSEPH

Senin sıran. Çizelgeye bak.

ADAM

Daha da iyi.

İki adamın gözleri gözetleme ekranından önlerindeki manzaraya ve sonra yine geri, ekrana kaydı. Görüntü netleşti. Gerçekten de, tarayıcının göstermiş olduğu gibi küçük bir sandaldı. En güneydeki gözetleme kulesine bağlı iletişim hattı cızırdadı.

GÖZETLEME KULESİ

Çocuklar bunu görüyor musunuz?

JOSEPH

Tabii ki Ruth, bu bize ait.

GÖZETLEME KULESİ

Haydi haklayın onları.

ADAM

Yalnızca bu küçük sandal var.

JOSEPH

Dikkat et, saklanan başkaları da olabilir.

ADAM

Bernard Beckett

Şimdiye kadar hiç saklanan olduğunu gördün mü?

JOSEPH

Ama olabilir, tek dediğim bu. Hazır mısınız? Haydi bakalım. Ben arkandayım.

ADAM

Bir saniye dur.

JOSEPH

Şimdi gitmelisin.

ADAM

Sadece neyle karşı karşıya olduğumu görmek istiyorum.

JOSEPH

Şaşırtıcı bir şey görürsem, sana haber veririm.

ADAM

Bir saniye bekle.

Genesıs

Adam gözlerini ekrana dikmiş duruyordu. Bu tüm kurallara aykırı idi. Atışla görevli olan Asker kurbanın kimliği belirlenmeden kuleden ayrılmak zorundaydı. Ne ile karşı karşıya olduğunu öğrendiğinde, başına doğrultulmuş bir silah olduğunu bilmeliydi. Bu son derece mantıklıydı. Almış olduğu eğitimin ne kadar iyi olduğu önemli değildi, iş savunmasız insanları öldürmeye gelince, bir Askerin duraksayabileceği olasılığı her zaman vardı. Ve bir salgın zamanında böyle bir olasılık göze alınamazdı.

JOSEPH

[Eli silahına doğru giderek] Emirlerimin ne olduğunu biliyorsun.

ADAM

Aman Tanrım, bak, bir kız. Sadece küçük bir kız. Hangi cehennemden geldi bu?

Her ikisi de ekrana bakakaldılar. Sandal gerçekten de çok küçüktü. En yakın karadan buraya kadar gelebildiğine inanmak çok zordu. Adam kızın gözlerine baktı. Sonradan mahkemeye böyle anlatacaktı. Kocaman ve ürkek, anlamaz bir şekil-

de denizden yükselen büyük metal bariyere bakıyordu. Küçük sandalının derme çatma üçgen yelkeni parçalanmış, işe yaramaz bir şekilde rüzgârda sallanıp duruyordu. Sandalın kendi ise, yüzen mayınlara tehlikeli bir şekilde yakın, dalgalarla birlikte çalkalanıyordu.

JOSEPH

[Titreyen bir sesle] Adam, lütfen çık buradan. Seni vurmak zorunda kalmak istemiyorum.

ADAM

Joseph, sana söylemiş olmam gereken bir şey vardı.

JOSEPH

Ne?

ADAM

Bunu daha önce hiç yapmadım.

JOSEPH

Ama dosyanı gördüm.

Genesis

ADAM

Onu değiştirttim.

JOSEPH

Nasıl?

ADAM

Bilmesen daha iyi.

JOSEPH

Tamam, demek ki bu senin için bir ilk. Meraklanma, çok zor değil. Aynı eğitimdeki gibi. Hedefe bir kere kilitlendikten sonra, seyretmen bile gerekmez.

ADAM

Yapabileceğimi sanmıyorum.

JOSEPH

Ben de seğeneğin olduğunu.

ADAM

Ama o sadece bir kız çocuğu.

JOSEPH

Mecbur kalırsam seni vururum.

ADAM

Bırak ben gözetlemede kalayım.

JOSEPH

Neden söz ediyorsun sen?

ADAM

Sen git. Ben gözlerim. Açıklayamıyorum, ama böylesinin daha kolay olacağına eminim. Bunu seyredersem, bir sonrakini yapabilirim. Yapabileceğimi biliyorum. Haydi, bu beni vurmaktan daha kolay olmalı.

Joseph kabul etti. Zaten yarı ölü durumda ve olasılıkla hastalığı taşıyan bir yabancıyı vurmamak, herhalde bu küçük odada soğukkanlılıkla arkadaşını vurmaktan daha kolaydı. Aslında, tek seçene-

ği de oydu. Adam da bunu biliyordu. Mahkemeye de, bunun böyle olacağını bildiğini söyleyecekti. Bu acımasız hesapları sonradan medyada çok yankı bulmuştu.

SORGUCU: Böyle mi düşünüyorsun? Acımasız olduğunu?

Sonunda, Anaximander'in yanıtlayabileceği bir soru. Bu onun uzmanlık alanına giriyordu.

ANAXIMANDER: Her ne kadar Adam, işin doğrusunun tutuklandığı zaman anlattıkları olduğunda ısrar etse de, bundan sonra olanları yorumlamanın iki yolu var.

Adam gözetleme kulesinde oturdu ve silahını, talimatlar gereğince ateşleme sahasına doğrulttu. Joseph'in lazer silahına varışını ve küçük sandala nişan alışını seyretti. Bu olayı daha önce hiç görmediğinden başını çevirmek istese de, önündeki manzaranın tüyler ürpertici cazibesinden kendini alamıyordu. Güvenlik kodunu girerken ve silahı hazır duruma getirirken, Joseph'i dikkatle izledi. Ve sonra, yöntem gereği, teknenin içindekilerin arkadaşı için bir tehdit oluşturmadıklarından emin olmak için, gözlem ekranına

baktı. Ve böylece kızla yine göz göze geldi, ama bu defa gözlerini onunkilerden ayıramadı. Kız on altı yaşında, ondan sadece bir yaş küçüktü, ama denizde geçen susuz ve yiyeceksiz üç ayın sonunda, ölümün eşiğinde bir deri bir kemik hâle gelmişti.

Adam görüntüyü kızın yüzüne yaklaştırdı. Gözetleme kayıtları bunu doğruluyor. Yüzündeki ifadeye baktı; şaşkın, anlamaz, yolculuğunun kaçınılmaz sonunu işaretleyen büyük engeli belli belirsiz görerek.

Adam, sonra olanların aklında bir anda bir şimşek gibi çaktığını söyledi. Yetkililere ateş etme kararını kendinin vermediğini, onun yerine silahının küçük odada yankılanan sesini duyduğunu söyledi. Lazer silahının olduğu yere bakmış ve arkadaşının, başının arkasında bir delik, öne doğru eğilmiş bedenini görmüştü.

Hemen ardından hoparlörden, denetim merkezinden gelen mesajın sesi duyuldu. Bu sırada Adam paniğe kapılmaya başlamıştı.

‘Silah sesi kaydedildi. Lütfen rapor verin. Lütfen rapor verin.’

Genesıs

'Ben Adam. Joseph öldü. Çitin önünde, içinde bir kız olan küçük bir tekne var. Joseph yapamadı efendim, duraksadı.'

'Teknede tek bir kişi olduğundan emin misin?'

'Eminim efendim.'

'Bu işi bitirmen gerek, Adam.'

'Biliyorum efendim.'

'İş bitince rapor ver. Joseph yerine birini göndeririz. Tebrikler, Adam. Devlet sana teşekkür ediyor.'

'Teşekkür ederim, efendim.'

Adam zamanın aleyhine çalıştığını biliyordu. Lazer silahının atışını bekliyor olacaktı.

Arkadaşının cesedinin yanından hızla geçti ve dar patikadan denize doğru koştu. Dalgaların üzerinde sallanan ve bir mayına çarpmak üzere olan küçük tekneyi görebiliyordu. Kızın dikkatini çekmesi gerekiyordu. Kızın onu duyup duymadığı ya da aynı dili konuşup konuşmadıkları hakkında en ufak bir fikri yoktu.

‘Yüzebilir misin?’ diye bağırdı. ‘Yüzebilir misin?’

Kız ona baktı, ama hiçbir şey söylemedi. Yüzündeki ifadeden bir şeyler anlayabilmesi için çok uzaktaydı.

Adam yine bağırdı. ‘Tekneden çıkman gerek. Şu tarafa doğru yüz. Kuzeye doğru yüz!’ Eliyle işaret etti. ‘Ben daha ileride gelip seni bulacağım. Seni çitten geçirebileceğim bir yer var. Küçük bir kapı. Kapıda bekle. Ama ne yaparsan yap, sakın şamandıralara dokunma. Beni anlıyor musun? Tekneni imha etmek zorundayım. Lütfen, eğer dediklerimi anlıyorsan, elini salla.’

Bir yanıt bekleyerek, umutsuzca kıza baktı. Hiçbir şey. Yeniden elini salladı. Kız da elini salladı; küçük, belli belirsiz bir hareket. Adam, kızın onu duymuş olduğunu umarak, yeniden atış odacığına gitti. Lazer hâlâ atışa hazır durumdaydı. Joseph’in cansız bedenini bir kenara itti ve hedefe baktı. Kızı artık göremiyordu. Dediklerini anlamış mıydı, yoksa bitkinlikten suya mı düşmüştü? Anlamanın hiçbir yolu yoktu. Silahı ateşledi ve kü-

Genesis

ük teknenin bir tıslama ve kaynayan su kabarcıkları içinde buharlaşmasını izledi.

Adam gözetleme kulesini aradı. Konuşma kısa ve sıkıntılı geçti; sesi titriyordu. 'Burası gözetleme kulesi 621N, ben Adam. Görev tamamlandı. Tekne imha edildi.'

'Tebrikler, Adam. Geçici yeni partnerin on dakika içinde orada olacak. Olduğın yerde kal. Cesetle biz ilgileniriz.'

'Teşekkür ederim, efendim.'

Ama Adam olduğu yerde kalmadı. Tüm çit boyunca küçük servis kapıları vardı. Uzaktan kumandalı bir kilitleme aygıtı ile kontrol ediliyorlardı ve kuramsal olarak ancak aynı anda girilen iki şifre ile açılabiliyorlardı: bir tanesi buradaki servis teknisyeni, diğeri de savunma karargâhındaki merkezî kontrol tarafından girilen iki şifre.

Ama Adam, başlarda her ne kadar bunun sadece bozuk bir kapı olduğunda ısrar etse de, sistemin geçersiz kılınabileceğini biliyordu. Bu bilgiye nasıl ulaşmış olduğu konusunda bir tartışma çıktı, ama Adam'ın meraklı ve zeki biri ol-

duğunu anımsamakta yarar var ve eğitimi sırasında, normal bir Askerin eline geçmeyecek bazı bilgilere ulaştığına inanmak bana çok zor gelmiyor.

Bazıları, Adam'ın kadınlar arasındaki popülarlığına dikkat çektiler. Tüm ilişkilerin gizli yürütülmesi gereken bir toplumda, bu bilgiye bu yolla erişmiş olması da son derece olasıdır. Hatta, bazı tarihçiler güreşten arkadaşı olan Rebekah'ın sonradan bir elektronik güvenlik uzmanı olduğunu dile getirdiler ve bu konuda hiçbir kanıt olmasa da, belki de bu ikisinin ilişkiyi kesmediklerini ileri sürdüler.

Yöntem her ne ise, Adam servis kapısını açmayı başardı. Kayalık sahil boyunca koşup, çite doğru yüzdü. Bu kolay bir iş değildi. Deniz o gün her zamankinden daha sakın olsa da, kapılar çitin üzerinde ulaşımı en zor olan noktalara yerleştirilmişti.

Adam, başlarda çok geç kalmış olduğunu zannettiğini söyledi. Kız çitin öbür tarafına tutunmuştu, ama suya batmıştı ve başı da suyun içindeydi. Bize, kızın başını kaldırıp ona baktığı ve

Genesıs

çitin telleri arasından ilk defa göz göze geldikleri andan söz etti. Onu kapıdan nasıl geçirdiğini ve sahile kadar nasıl götürdüğünü anlattı. Kız konuşmamıştı, ama şimdi – teknede olmayışından dolayı – onu anladığını biliyordu.

Kızı uçurumun dibinde, emniyet içinde saklanabileceği küçük bir mağaraya götürdü. Ona kendi yiyeceğinin bir kısmını verdi ve geri geleceğine söz verdi. Kız kayalara yaslandı ve gözlerini kapatmadan önce bir gülüşle teşekkür etti. Ya da, en azından, Adam böyle anlattı.

Joseph'in yerine gönderilen Asker onu atış odacığında, iliklerine kadar ıslanmış bir hâlde, arkadaşının cesedinin üzerine kapanmış ağırlarken buldu. Askerin adı Nathaniel idi; artık görev süresinin sonlarına yaklaşmış, iyi kalpli bir adamdı. Genç nöbetçinin yerine getirmek zorunda kaldığı emirlerin yükü altında ezildiğini varsaydı ve gördüklerini kendine saklayacağı konusunda söz verdi. Adam ona teşekkür etti ve nöbetine devam etti.

O gece, yanında su, yiyecek ve battaniyelerle mağaraya geri döndü. Sonraki gün boyunca da,

kızı oturabilecek ve kırık bir İngilizce ile öyküsünü anlatabilecek kadar iyileştirmeyi başardı.

SORGUCU: Daha önce bize bu öyküyü yorumlamanın iki yolu olduğunu söylemiştin. Şimdi bize biraz da ikinci yorumdan söz et.

ANAXIMANDER: Daha başından beri, araştırmacılar Adam'ın öyküsünden kuşkulanmışlardı: kapı güvenliği ve uçurumun dibindeki arazi hakkındaki ayrıntılı bilgisi, Joseph'in yerine gönderilen Askerre anlattığı öykünün inandırıcılığı, Joseph'i ustalıklı yönlendirişi. Tüm bu olayların ve kızın gelişiminin önceden planlanmış olduğunu önerenler de oldu. Güvenlik engelinin sonunda aşıldığının duyulmasını takip eden şok içinde, en karmaşık ve paranoyak savlar ileri sürüldü.

SORGUCU: Ama sen bunları ciddiye almıyorsun.

ANAXIMANDER: Hayır, almıyorum.

SORGUCU: Neden?

ANAXIMANDER: Tarih bize komplo kuramlarının anlamsızlığını göstermiştir. Karmaşıklık yanılğıya

yol açar ve yanılgılarımız içinde de önyargılarımız oluşur.

SORGUCU: Aynı Pericles gibi konuşuyorsun.

ANAXIMANDER: Sözcükler onun olabilir, ama duygular bana ait. Adam'ın durumunda, olayların onun anlattığı şekilde gelişmiş olduğuna inanmamızın daha iyi olacağını düşünüyorum. Hızla gelişen bir olaya basit bir insan tepkisi. Komplo kuramı, bizi bunun başka türlü olmuş olamayacağına, tüm bu olayların önceden planlanmış ve kontrol ediliyor olduklarına inandırmaya çalışır. Ama tekne küçük ve dökülen, tek yelkenli bir şeydi. Tam da doğru gözetleme kulesine ve tam da doğru zamanda gelmeyi nasıl başarmış olabilir? Ve bunu başarmak için gereken ayrıntılı bilgi ona nasıl ulaştı? Mantıklı bir yöntem hiçbir zaman önerilmedi. Merkezî kontrolün olaya tepkisi her ne kadar büyük oranda şekilsel olsa da, yine de değişiklik yapmak için oldukça fırsat vardı. Gönderilecek yeni bir Askerin hazırda olup olmaması, görev yerine ne kadar zamanda ulaşabileceğini de belirler. Bu durumda on beş dakika aldı, ama rahatlıkla iki dakika, ya da bir saat da olabilirdi. Eğer bunu planlamaya zamanı olsaydı, Adam kı-

zın gelmesinden önce yiyecek ve giyecek bir şeyler ile sıhhi malzeme hazırlamış olurdu, ama onun hakkında kuşku uyandıranın kısmen, ertesi gün tüm bunları acele bir şekilde satın almış olması olduğunu biliyoruz. Hayır, olayların Adam'ın anlattığı şekilde geliştiğine inanıyorum. Kızın gözlerine baktı ve bir şeyler yapması gerektiğine karar verdi.

SORGUCU: Ve gerekiyor muydu?

ANAXIMANDER: Ne gerekiyor muydu?

SORGUCU: Bir şeyler yapması?

ANAXIMANDER: Sanırım bu herkesin üzerinde kendi fikrini oluşturması gereken bir şey.

SORGUCU: Akıntıda sürüklenen bir yabancı, insanlık tarihinde bilinen en yok edici salgına maruz kaldığı bilinen bir yerden geliyor. Takip edilmesi gereken yöntem hakkında çok sıkı talimatlar var. Ve Adam, tamamen duygusal bir kapris sonucu arkadaşını öldürüp içinde yaşadığı toplumun güvenliğini tehlikeye atmayı seçiyor. Bu eylemleri yargılamak için, birden fazla yol olduğuna inandığını açıklığa kavuşturabilir misin, lütfen?

Anax duraksadı. Bu tür bir sorgulamaya hazır değildi. Onun uzmanlık konusu tarihi, etik değil. Kanıtların, Adam'ın öyküsünü oluşturabilmek için, özenle bir araya getirilmeleri sürecini anlatabilirdi, ama bu öykünün nasıl yorumlanıp yargılanması gerektiği konusunda bir yöntem öneremezdi. Bu konuda, tabii ki kendi fikirleri vardı. Herkesin vardı. Bu tartışmayı evinde, okulunda, eğlence merkezlerinde arkadaşları ile birlikte yapmayan var mıydı ki? Ama onları savunmaya hazır değildi, en azından kayıt altındayken. Onları savunmak için gerekli niteliklere sahip değildi. Pericles ona, her soruyu elinden geldiğince tam olarak ve dürüstçe yanıtlamasını söylemişti. Onu tedirgin etmeye çalışacaklarını da söylemişti. Ve olaylara yaklaşım açılarıyla onu şaşırtacaklarını. Son derece dikkatli olarak devam etti.

ANAXIMANDER: Toplum içinde farklı sempatiler olduğu sanırım bilinen bir gerçek. Adam'ın tarihimizdeki belirgin yerini de göz önüne alırsak, bunun bizi şaşırtmaması gerektiğini düşünüyorum. Bazılarının, onun eylemlerini kahramanca olarak yorumlamalarının anlaşılabilir olduğu inancındayım. Sanırım, böyle düşünmek için içimizde bir dürtü var.

SORGUCU: Ve böyle bir dürtü sende de var mı?

ANAXIMANDER: Bunun hepimizde olduğunu söylüyorum. Sanırım sizin sorunuz, benim bu dürtüyü kucaklanması mı, yoksa kontrol edilmesi mi gereken bir olgu olarak aldığım. Adam, bu çaresiz kız için büyük bir empati duydu. Ona, bu empatiyi bir kenara koyması talimatı verilmişti ve bu talimatın ardındaki nedenler de gayet geçerliydi. Salgın tehlikesinin artık geçmiş olduğuna inanıyor olsa da, ülke adına böyle bir karar verme yetkisini üzerine almış olması mantıklı değildi. Viroloji üzerine bir uzman değildi. Yine de, Adam'ın kahramanlığını anlamak dürtüsünü hissedenlerin, sezgisel olarak empatinin önemini de kavradıklarına inanıyorum. Bir toplumun başarılı bir şekilde işlemesi için, belki de artık yozlaştırılmayacak bir empati düzeyi olması gerekli.

İlk defa olarak, her üç Sorgucuda da gözle görülür bir değişim oldu. Oturdıkları yerde dikildiler. Lider konumda olanı daha da bir dikeldi, gözleri daha bir çıkmak çıkmak oldu.

Genesis

SORGUCU: Salgın bir hastalıkla boğuşan bir toplumun, ilgisiz bir topluma yeğlenir olduğunu mu söylüyorsun?

ANAXIMANDER: Güzel bir soruş şekli.

SORGUCU: Ve yanıtın?

ANAXIMANDER: Sanırım, bu koşullarda Adam'ın eylemlerindeki romantizmi haklı göstermek olası değil; her ne kadar tarihimize baktığımızda hepimizin buna minnettar olmak için nedenleri olsa da.

Sessizlik. Onun daha bir şeyler söylemesini bekliyorlardı, ama Anax bir varta atlattığının farkındaydı ve şansını daha fazla zorlamak istemiyordu. Sessizce karşılarında bekledi.

SORGUCU: İlginç bir yanıt.

ANAXIMANDER: İlginç bir soruydu.

SORGUCU: Eminim zamanı dikkatle takip ediyorsundur. Sınavın ilk saati şimdi tamamlanmış bulunuyor. Zaman zaman, kurulun bu görüşmenin

yönünü planlayabilmesi için dışarıya, bekleme odasına gitmeni isteyeceğiz.

ANAXIMANDER: Ve şimdi böyle mi yapmamı istiyorsunuz?

SORGUCU: Sakıncası yoksa.

ANAXIMANDER: Peki, zamanı nasıl kontrol edeceğiz?

SORGUCU: Saatler durdurulacak.

birinci ara

Anax arkasındaki kapıların kayarak açıldığını duydu. Beklenmeyen bir gelişme daha. Biri gitti, kaldı dört, diye düşündü, sakın ol. Bekleme odasının kapısında bir nöbetçi duruyordu; dış dünya ile iletişime geçmesini engellemek amacıyla olduğunu varsaydı. Yaşça, ondan daha büyüktü. Anax adama bakıp gülümsedi. Nöbetçi arkasını döndü.

Anax zamanı kendi avantajına kullanmaya çalıştı. Gerçek şu ki, bu ara tam zamanında gelmişti. Onlara yalan söylemişti. Yüksek sesle söylemek zorunda kalana kadar kendi de farkına varmamıştı; ve bu duygu o kadar garipti ki, kuruldakilerin de fark ettiklerinden emindi. Evet, Adam'ın eylemleri romantik, mantıksız ve savu-

nulamazdı. Ama yine de, bir beyanda bulunmaya zorlanınca, Anax yalan söylemişti.

Gözetleme kulesinde olan kendi olsaydı, aynı şeyi yapıp yapmayacağını bilmiyordu, sadece Adam'ın böyle davranmakla yanlış yapmadığını biliyordu. Bu yeni ve tehlikeli bilgiyi zihninin arkasına atıp, bir sonraki olaya odaklanmaya çalıştı: büyük olasılıkla Adam'ın tutuklanışının ayrıntıları ve takip eden yargı süreci. Hazırlıklı olduğu konusunda kendini uyardı. Başarılı olmanın ona ne anlam ifade ettiğini, haberi verdiği zaman Pericles'in yüzünü görmenin taşıyacağı anlamı kendi kendine bir daha anımsattı.

'Ne kadar süreceğini biliyor musun?' diye sordu Anax, yarım saat geçip de, içeriden hiçbir haber çıkmayınca. Nöbetçi ona doğru döndü. Yüzündeki ifadeden, konuşmasını beklemediği belli oluyordu.

'Ben nereden bileyim ki?' Sesi şaşılacak derecede yumuşak ve hafifti. Hiç de bir nöbetçinininki gibi değil.

'Düşündüm de, eğer bunu sık sık yapıyorsan...'

Genesis

‘Buraya daha önce hiç gelmedim,’ dedi adam. ‘İlk defa geliyorum.’

‘Ama bana göz kulak oluyorsun?’

‘Ne?’ Yüzüne şaşkın bir ifade geldi.

‘Bir nöbetçisin, öyle değil mi? Dışarısı ile iletişime geçmememi sağlamak için buradasın.’

‘Bunu nasıl yapabilirsin ki?’ diye yanıtladı adam. ‘Bina tam bir gözetim altında. Tüm elektronik trafik engellenmiş durumda.’

‘Biliyorum. Sadece senin fazladan bir önlem olabileceğini düşünmüştüm.’

Nöbetçi gülmeye başladı.

‘Ne?’ diye üsteledi Anax. ‘Bu kadar komik olan ne?’

‘Ben de senin hakkında aynı şeyi düşünmüştüm.’

Anax sonunda ikinci kapıyı fark etti. ‘Yani sen de...’

'Evet, o kapı.'

'Nasıl gidiyor?'

'Bilmiyorum. Bu araları beklemiyordum.'

'Doğru. Sinir bozucu, değil mi?'

'Biraz.'

'Bu arada, adım Anax.'

'Memnun oldum. Ben de Soc.'

'Senin uzmanlık konun ne?'

'Bunları konuşmamız doğru mu sence?'

'Konuşmamızı istemeselerdi, bizi aynı odaya koyarlar mıydı?'

'Belki de bizi izliyorlardır,' diye önerdi Soc.

Anax ondan hoşlanmıştı. Aslında, ilk intibalarda oldukça başarılıydı. Adamın tavrı kibardı. İyi biri olduğundan emindi. 'Soruların zor muydu?' diye sordu Anax.

Genesis

‘Çoğu iyiydi,’ diye yanıtladı Soc. ‘Etik hakkında bir soruda biraz çuvalladım. Uzmanlığım bu değil. Belki de çok konuşuyorum.’

‘Bana da aynı şey oldu,’ dedi Anax.

Bu haber Soc’u biraz rahatlatır gibi olmuştu. Anax’a, sanki onu okumaya çalışır gibi baktı. Sonra, birden ona doğru eğilince, şaşırان Anax kendini geri çekti. Soc sesini, neredeyse bir vınlama denemek kadar alçalttı.

‘Dikkatli ol,’ diye mırıldandı. ‘Sandığından fazlasını biliyorlar.’

Sonra geri çekilip ona baktı, ama Anax yanıt vermedi. Bu adam onun için bir yabancıydı. Kendini ne sanıyordu da, böyle bir risk almıştı? Tam o sırada, sanki tehlikeyi vurgulamak istercesine, Anax’ın kapısı açıldı.

ikinci saat

Anax, Soc'un yüzüne bakmamaya çalışarak, sessizce kapıya doğru yürüdü. Kendini eskisinden daha da gergin hissederek, Sorguculara baktı. Sanki yerlerinden hiç kıınıldamamış gibiydiler. Neler konuşmuş olabileceklerini düşünmemeye çalıştı.

Baş Sorgucu onun yerini almasını bekledi ve sonra, sanki bu ara sadece Anax'ın hayalinde yer almış gibi, doğrudan bir sonraki soruya geldi.

SORGUCU: Adam'ın tutuklanmasına yol açan koşullar neydi?

ANAXIMANDER: Adam'ın gözaltına alınmasının ayrıntıları aslında sanılandan çok daha basit. Daha

Genesıs

önce de dediğim gibi davranışları, kızı – ki, belli nedenlerden dolayı Eve olarak biliniyor – kurtarmasının önceden planlanmış olmaktan çok, anlık bir eylem olduğunu gösteriyordu. Zorunlu her infazın ardından olduğu gibi, Joseph’in ölümünden önceki süreye ait gözetleme kulesi kayıtları incelenince, olay sırasındaki görev değişimi hemen kuşku uyandırdı.

Denizdeki savunma bariyerini incelemek üzere gönderilen uzmanlar çitin kurcalanmış olduğuna dair kanıtlar buldular. Adam’ın erzak alma işlemleri izlendi ve her ne kadar fazladan yiyecek ve suyu çalıntı bir kimlik kartı ile almış olsa da, tam bir takibe alındı. İzleme yongası etkinleştirildi ve ertesi akşam yataktan kimseye fark ettirmeden çıktığında, bir karantina ve uygulama ekibi her hareketini izlemekteydi.

SORGUCU: Adam gibi teknik yetenekleri yüksek bir kişinin izleme yongaları hakkında bilgisi olmaması sana garip gelmiyor mu?

ANAXIMANDER: Adam’ın bu aşamadaki niyeti hakkında çok fazla yorum var. Komplo kuramlarının sorunu, insanların olayların akışı üzerinde ciddi

bir kontrollerinin olabileceği varsayımlarıdır. Karmaşıklığın ansızın ve en beklenmedik anlarda ortaya çıktığı inancındayım. O günlerdeki Adam'ın ürkek bir kişi olduğunu anlamamızda yarar var. Doğru olduğuna inandığı şeyi yapmış olan ve ardından da tüm dünyasının bir anda alt üst olduğunu gören bir insan.

SORGUCU: Romantik bir yorum.

ANAXIMANDER: Hayır, pragmatik bir yorum. Adam sendeliyordu. Yardım isteyebileceği kimse olmadığını biliyordu; yine de, bir kere seçimini yapmış olduğuna göre, artık kurtarmış olduğu genç kızın hayatından sorumluydu. Böylece, düşüncesizce, emniyet güçlerini kızı sakladığı mağara götürmüştü.

SORGUCU: Mağarada ne oldu?

ANAXIMANDER: Sanırım neler olduğunu tam olarak hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Emniyet güçleri hem Adam, hem de Eve'yi canlı olarak getirmek için kesin emir almışlardı, çünkü her ikisinin de daha büyük bir planın parçası oldukları hakkında çok ciddi kaygıları vardı.

Resmî savunma raporu çok zekice bir pusu kurulduğunu söylüyor. Emniyet güçlerinin bu yorumu desteklemek için oldukça geçerli nedenleri olduğunu söylememe herhalde gerek yok. Çünkü öbür türlü, mağaranın o halini hiç beklemediklerini ve yanlış tünele baskın yaptıklarını kabul etmeleri gerekecek.

Emniyet güçlerinin geldiğini duyduğu zaman Adam, Eve ile birlikte iki daldan kısa olanının dibinde idi. Yanında, Joseph'e ait olan ve bir gün önce mağarada bırakmış olduğu silah vardı. Oldukları yerde kalırlarsa, bulunacakları kesindi. Dehşet içinde, basit bir seçimle karşı karşıya olduğunu fark etti. Eve'yi orada bırakıp, adamlar yaptıkları hatanın farkına varmadan oradan kaçmaya çalışabilir, ya da Eve'yi de beraberinde götürebilirdi.

Bu zayıf hâlinde Eve'yi de birlikte götürmenin onu da yavaşlatacağını biliyordu, ama yine de bu yolu seçti. Eve'nin ifadesinden, Adam'a onu bırakması için yalvardığını, ama Adam'ın reddettiğini biliyoruz.

Buradan asla çıkamayacaktı. Mağaranın girişinde nöbetçiler vardı ve güvenlik güçlerinin hatalarını anlayıp geri dönmeleri çok uzun sürmedi. Mağara karanlıktı ve düzensiz duvarları el fenerlerinin ışığını dağıttığı gibi, askerler birbirleriyle haberleşmeye çalıştıkça bir yankı karmaşasına neden oluyordu. Adam sonradan, her iki yönden de saldırı altında olduğu kanısına kapıldığını iddia edecekti. Gerçek her ne ise, kayaların arkasına sığınıp, gelen askerlerin üzerine ateş açtığını biliyoruz.

Bundan sonra, hata hatayı izledi. Bayılıcı tabancaların bir mağara ortamındaki etkinliği pek dikkate alınmamıştı. Şok dalgaları duvarlardan sektikçe, saldıranlar kendi kendilerine ateş eder duruma gelmişlerdi. Ama Adam'ın silahı öldürmeye ayarlıydı. Bu nedenden dolayı, on bir askerin ölümü, bazılarının iddia ettiğinin aksine, Adam'ın dış kaynaklı gizli bir isyancı hücresi tarafından gelişmiş savaş teknikleri konusunda eğitilmiş olduğu anlamına gelmek zorunda değil. Bu aslında, askerlerin o zamanlar DNHŞB olarak adlandırdıkları bir durumdu: Durum Normal, Her Şey Boktan.

Adam ve Eve bir karantina merkezine götürüldüler ve burada yapılan kapsamlı tahliller sonunda, her ikisinde de salgının bilinen hiçbir türüne rastlanmadı. Ancak bu sonuç halktan gizlendi; yayınlanan rapor ise Eve'nin, hastalığın en bulaşıcı türüne maruz kalmış olması ile tutarlı anormal bir antikor profili önerecek şekilde değiştirildi. Yetkililer Eve'nin kendinin taşıyıcı olmadığı konusunda güvence verdiler, ama tüm göstergeler deniz ötesinde salgının hâlâ insanları kasıp kavurduğu yönündeki resmî söylemi destekliyordu.

Devlet'in tarihinin en meşhur davası böylece başlamış oldu.

SORGUCU: Davanın kendi çok da şart değildi. Devlet yetkililerinin tutsakları sorgulama isteği anlaşılabilir bir şey, ama dava açmaktan başka seçenekleri olmadığı doğru değil.

Gizli bilgiler içermeleri nedeniyle duruşmaları kapalı yapmak kolaydı. En az bir tarihçinin önerdiği gibi, böyle bir olayın olduğunu halka söylemek bile gerekli değildi. Ama duruşmaları halka açık yürütmek konusunda verilen çok bi-

linçli bir karar vardı. Bunu neden yaptıklarını anlat.

ANAXIMANDER: Dikkatinizi Joseph ile Adam arasında gözetleme kulesinde daha önce geçen bir konuşmaya çekmek istiyorum. Orada, Joseph salgının bitmiş olabileceği hakkındaki inancını dile getirmişti. Sanırım bu, genç neslin de görüşünü yansıtıyordu.

Bu sıralarda, deniz çitinin yapımı üzerinden yirmi yıldan fazla bir süre geçmişti. Devlet'in ilk nesli savaşın dehşetini canlı yayınlarda görmüştü. İlk biyolojik saldırıları ve bunların sonuçlarını izlemişler; muhteşem grupları seyredip, '31 ve '32'nin bitmeyen kışlarına göğüs germişlerdi. Aniden gelen sessizliğe, tüm yayınların sonuna, kuşku çağının başlangıcına tanık olmuşlardı. Maskelerin altında, çiti izleyerek, düşmanın ufukta belireceği günün dehşeti içinde büyümüşlerdi. O günlerde kuzeyden esen her rüzgâr, beraberinde hastalığın taşıyıcısı olan sporların korkusunu da getirmişti.

Bu ortamda, Devlet'in yapısını sürdürebilmesi kolaydı. İnsanlar onlara söyleneni yapıyor-

Genesis

lardı, çünkü ortak bir tehdide, paylaşılan bir düşmana odaklanmışlar, birlikte çalışıyorlardı. Ama zaman geçip gider. Korku sadece anılarda kalır. Terör olağan bir hâle gelir, etkisini yitirir.

İnsanlar Dışarısı hakkında sorular sormaya başlamışlardı. Diğerleri, Devlet'in kendini sorguluyorlardı. Protesto gösterileri yapılmış, insanlar huzursuzluk içinde mırıldanmaya başlamışlardı. Tutuklamadan daha üç hafta önce, çocuğunun sonlandırılmasını engellemeye çalışan bir kadın sokak ortasında vurulmuştu.

En önemlisi de, liderlerin kendileri sorguluyorlardı. Devlet'in vaadi, en iyi ve en zekilerin Filozof olacakları ve kavrayış sanatında eğitilecek bu Filozofların da, herkesin yararlanacağı akıllı ve aydın politikalar üretecekleri idi. Yapay Zekâ programı ile ilgili olarak olağanüstü vaatlerde bulunulmuştu. Yeni bir tür düşünen robotun, bir sonraki nesli çalışmak gibi sıkıcı bir işten kurtaracağı iddia edilmişti. 'Çocuklarınız İşçi Olmayacak' politikası coşkulu bir şekilde desteklenmişti ama, bu işlerde hep olduğu gibi, vaat ne kadar büyük olursa, başarısızlık da o kadar çarpıcı olmuştu.

2068 yılında, prototip bir kazı robotu bozulup bir kontrol noktasının üzerinden geçince on üç Asker öldü. Bu, Filozof William'ın sosyal gelişim modelinin öne çıktığı yeni bir programa yol açtı. Filozof William geri-besleme yöneltimli ağların kısıtlamalarını görmüştü. Radikal bir düşünür olarak *kaotik belirme* adını verdiği yeni bir modele öncülük etti. Bu sistem altında programın kendi, bugün bizim *ardışık buluşsalılık* olarak nitelendirdiğimiz yöntemi kullanarak, öğrenme ortamı tarafından yazılıyordu.

2073 yılına gelindiğinde, böyle üretilmiş ilk model kuzeydeki yuvalardan birinde Filozof çocuklarla etkileşime girmeye başlamıştı bile. Altı ay boyunca, bu modelin gelişimi öngörüldüğü şekilde, etkileşimde olduğu çocuklarınkini takip etti. Temel dil becerileri geliştirdi ve basit oyunlar ve etkinliklere katılabilecek kadar motor kontrol yetisi kazandı.

Devlet'in medyası bu gelişime çok önem verdi; Filozof sınıfının içinde de, çocukları bu deneysel yuvaya verebilmek için bir yarış başladı.

SORGUCU: Daha önce bize, Devlet'in ebeveynlerin çocuklarını bilmelerine izin vermediğini söylemiş-tin.

ANAXIMANDER: Doğa bir şekilde kendini göstermenin yolunu bulur. 2068 yılında Filozof sınıfını bu kuralın dışında tutan bir kanun çıkartıldı. Bu, bazılarının neden '74 yazındaki olayları bir anlamda adaletin yerini bulması olarak gördüklerini açıklamakta yardımcı da olabilir. İlk kaotik belir-me robotuna Evrim Üç adı verildi. Ancak bu robot, basit bir saklambaç oyunu sırasında – ve kaderin cilvesine bakın ki, Filozof William'ın yönetim kuruluna giriş çabalarını desteklemek amacıyla kameralar önünde gerçekleşen bir olay – oyun arkadaşlarına saldırdı. Robot kapatılmadan, yedi çocuk ölmüş, bir öğretmen de ciddi şekilde yaralanmıştı. Bu araştırma programının sonu anlamına geldiği gibi, daha da önemlisi, Filozof sınıfı ve onların Devlet'in önderleri olma konumlarına ciddi bir darbe vurdu.

Birçok tarihçi, Devlet'in çöküşünün katalizörü olarak Adam'ı göstermek ister, ama işin gerçeği şu ki, Devlet zaten çökmekteydi ve bu mahkeme

Filozofların, devrimi engellemek için son çabaları idi.

Anaximander saate baktı. Bir yarım saatin daha ne kadar çabuk geçmiş olduğuna hayret etti. Bu, kendini en rahat hissettiği konuydu ve giderek kendinden daha emin göründüğünü biliyordu.

SORGUCU: Devlet'in bu davayı kamuya açık bir şekilde yürütme kararının mantıklı olduğunu savunuyorsun, ama duruşmalarda sergiledikleri ve çok açık bir şekilde beceriksizce olan taktikleri hâlâ bir bilmece. İşler nasıl oldu da bu kadar yanlış gitti?

ANAXIMANDER: En doğru olduğuna inandığım yanıta vermeye çekiniyorum – basitçe, kaderin onlara bir oyun oynamış olduğu.

İnanıyorum ki, zeki ve yetenekli olup, yine de şartlara yenik düşmek olasıdır. Yeniden, ana konuma geri dönüyorum. Komplo kuramı burada çalışmıyor, çünkü insanların amaçlarına ulaşmak için gerekli olanaklara sahip olduklarını varsayıyor.

Duruşma kuşkuyla hiç yer bırakmayacak bir şekilde başarısız olmuş olsa da, bunun Devlet'in planının kötü olduğundan dolayı olduğunu sanmıyorum. Hatta, karşı karşıya oldukları duruma bakarsak – azalan kamu desteği, yönetim yöntemlerinde giderek artan bir boşluk, havadaki devrim kokusu – yapabileceklerinin en iyisini yapmış olduklarına inanıyorum. Ama bazen, en iyi hareket şekli bile başarısız olabilir.

Filozoflar Kurulu'nun karşısındaki sorun kaçınılmazdı. Devlet, daha başlangıçta kendi sonunu hazırlayan tohumları ekmmişti. Plato'nun, Devlet Tüzüğü'nün giriş bölümünde yer alan ilk düsturu, şöyle der:

Halk kendini tam olarak ancak Devlet şeklinde ifade edebilir. Çünkü Halk Devlet, Devlet ise Halk'tır.

Devlet'in kurucuları bireyi reddetmeyi seçmişler ve bunu yaparken de basit bir gerçeği görmezden gelmişlerdi. Bireyleri birbirlerine bağlayan tek şey fikirlerdir. Fikirler değişip yayılır; sahiplerinin fikir değiştirdikleri kadar, fikirler de sahip değiştirir.

Kurucular çocuğu aileden, eşleri birbirlerinden uzaklaştırarak, alışılmış bağlılıkları yıkabileceklerini ve bunların yerine devlete bağlılığı koyabileceklerini sandılar. Ama ortaya istenmeyen bir sürü etki çıktı. İnsanlar tek cinsiyete dayanan büyük komünlerde yaşamaya zorlandılar. Birlikte yediler, oynadılar, uyudular ve çalıştılar; ve birbirleri ile konuştular. Devlet yeni fikirlerin doğması için sanki bir kuluçka makinesi yapmıştı. Her ne kadar komünlere pompalanan bilgiyi kontrol edebilse de, bu bilginin, girdiği beyinlerin içindeki değişimini kontrol edemezdi.

Bu sıralarda Plato artık yaşlanmış, Helena da ölmüştü. Kararlar açıkça Plato'nun yardımcısı, Aristotile adında bir kadın tarafından alınıyordu. Bu süre içinde düzenli olarak tuttuğu özel notları, Aristotile'nin ortada olan bitenin ve gelişmekte olan fikirlerin gayet farkında olduğunu gösteriyor. Adam'ın mahkemesinden dört ay önce Plato'ya yazmış olduğu bir notta, şöyle demişti:

İnsanların, kendilerinden önce devlete hizmet etmelerini bekliyoruz, ama bu denklemin sınırlarını anlamakta yavaş davrandık. En evcil hayvan bile, gereksinimlerini ihmal edersek, bizden so-

ğur. İnsanlar artık, bir zamanlar tepelerinde duran tehdiide inanmıyorlar ve onlara sağlanan yaşam düzeyine alıştılar. Rahatlarına düşkünleştiller ve düşünceleri başka şeylere kaydı. Komünlerde bir fısıltıdır dolaşıyor. Bu yaşayan bir şey; kıvrılıp, bükülüp büyüyor ama kendini saklıyor. İnsanlar seçeneklerden, fırsatlardan ve özgürlükten konuşuyorlar. İnsanlar dünyalarını değiştirmekten söz ediyorlar.

Bu açık açık Kurulun karşı karşıya olduğu zorluktan söz ediyor. Asla üstesinden gelemeyecekleri bir zorluktı, ama denemek zorundaydılar.

Mahkemeye gitmekteki planları insanların önüne yeni bir tehdit koymaktı. Adam'ın, daha büyük çaplı bir komplonun parçası olduğunu gösterecek kanıtlar yaratmayı düşünüyorlardı.

İnsanları huzursuz etmek, onları salgının daha öldürücü bir şekle dönüşmüş olduğuna ve bu güvenlik ihlalinin ilk olmadığına inandırmak istiyorlardı. Niyetleri, Dışarıdakilerin çoktan aralarına sızmış oldukları ve büyük çapta bir saldırı planladıkları izlenimini uyandırmaktı.

Kısacası, insanları yeniden Devlet'in kurulmasına yol açan kaygı ve güvensizlik düzeyine döndürmek istiyorlardı. 'Değişim Çöküş Demektir'; ikinci düstur. Adam'ın profili bu iş için onu mükemmel bir aday yapıyordu. Geçmişinde sorunlar vardı; isyankâr ve insanlarla fazla ilişkisi olmayan, yalnız bir kişi olduğu biliniyordu. Ama liderler bir perspektif hatası yaptılar. Korktukları her şeyi temsil ettiği için, insanların da ondan korkacaklarını varsaydılar. Ama çekiciliğini hesaba katmamışlardı. İnsanların onu bir kahraman yapacaklarını hesaba katmamışlardı.

Duruşmalar her komünde gösterildi. İnsanlar, aynı Kurulun umduğu gibi, bu duruşmaları âdeta bir takıntı hâline getirdiler, ama düşünceleri kısa zamanda resmî senaryodan ayrıldı.

Adam onlara bir hain gibi görünmüyordu. Sıcak bir gülüşü olan, yakışıklı ve genç bir adamdı. Mahkemeye, bir dizi mayına doğru çaresizce sürüklenen genç kızı gördüğü zaman, asla bilemeyeceği kız kardeşlerini, toplum içinde buluşamayacağı kız arkadaşlarını gördüğünü söyledi. Kalbinin sesini dinlediğini de ekledi. Onlara, doğru olduğunu hissettiği şeyi yapması gerektiğini

söyledi. Daha iyinin, ancak içimize bakarak bulunabileceğini söyledi. Hapisteyken, bir gece rüyasında Büyük Deniz Perdesi'nin yıkıldığını gördüğünü söyledi.

Böylece, mahkeme Kurul için bir felakete dönüştü. Bu süreci halka açık bir idamla sonlandırmayı planlamışlardı, ama daha ikinci haftanın sonunda, böyle bir eylemin bir ayaklanmaya yol açmaktan başka bir işe yaramayacağı belli olmuştu. Filozof William ortaya çıktığında, Kurul kendi icadı olan bir ipin ucunda sallanmaktaydı.

Burada, eğer izin varsa biraz geriye gitmekte yarar var. Evrim Üç her ne kadar bir felaketle sonuçlanmış ve Yapay Zekâ araştırması da halk açısından bitmiş olsa da, program gizli bir şekilde devam etti.

Birçok güçlü insan, yine de Devlet'in ancak İşçi ve Asker sınıflarının işlerini üstlenebilecek kadar gelişmiş yeni bir tür robotun yapılmasıyla kurtarılabileceğine inanıyordu. Sadece yığının en altındakilerin başkaldırmak için bir nedenleri olduğunu, dolayısıyla insanların kendilerini bu kadar alçak hissetmedikleri bir toplumun da kararlı

bir toplum olacağını ileri sürdüler. Aristotle ise, her ne kadar bu fikri candan desteklemese de, en azından tartışmaya açıktı.

Filozof William'ın araştırmalarının tüm bunlar ile olan ilgisini açıklamadan önce, izin verirseniz kısaca işin teknik tarafından söz edeyim. İlk zamanlarında, en azından yirminci yüzyılın sonlarına kadar, Yapay Zekâ endüstrisi bir hayal gücü eksikliği çekiyordu. Araştırmacılar, ilk bilgisayarların insan beyninin çalışması için iyi bir model oluşturduğu konusundaki yanlış varsayımlarından ötürü, düşünen makineler yapmaya çalışmaya devam ettiler. Ama bugün *karmaşıklık* diye adlandırdığımız kavramın doğasının anlaşılması, ancak bilim insanları ile sanatçıların bu yüzyılın birinci çeyreğinin sonlarında birlikte çalışmaya başlamaları ile gerçekleşti. Bu işte öncü bir rol üstlenen ve William'ın da çalıştığı Artfink şirketinin sloganı, 'Bir makineyi düşünmesi için programlayamayız, ama bir makineyi düşünce yoluyla programlanabilecek şekilde programlayabiliriz,' idi.

Buradan, çalışır modeller geliştirmeye başlayabilecekleri noktaya gelmeleri için alınması gereken daha çok yol vardı ve ilk denemeler kaba ve

çoğunlukla da başarısızdı. Ancak, alanında bir dâhi olan Filozof William sebat etti. Adam'ın mahkemesi başladığında, gerçek anlamda bir etki-leşimli zekâ geliştirebilecek yeni bir tür Artfink üretmiş olduğundan emindi.

Filozof William'ın sorunu şuydu ki bu gelişim, aynı çocuklarda olduğu gibi, insanlarla yoğun ve kapsamlı bir etkileşim gerektiriyordu. Artfink'in izleyebileceği, konuşabileceği ve ondan öğrenebileceği bir rehber gereksinimi vardı. Filozof William dört yılı aşkın bir süredir yeni prototipine gizli gizli ebeveynlik yapıyordu ve gelişimi tüm beklentilerini aşmıştı.

Yine de, Filozof William Art adını verdiği (bundan sonra ben de öyle diyeceğim) prototipin gelişiminin duracağından korkuyordu. Kaygılarını aşağıdaki güncesine yazdığı şu notla açıkladı:

Art'ın yaratıcısı ben olmama rağmen, onu ben de anlamıyorum. Bu benim araştırma sürecimin doğru ve olması gereken bir sonucu. Art'ın gelişimi beni günden güne hayrete düşürdü, ama son zamanlarda bu şaşkınlığın dozunun düşmekte olduğunu fark ettim. Art'ın davranışlarının ön-

görülebilen bir desene oturması kendi başına kaygı verici bir şey değil, sonunda büyümekte olan her çocuk için isteyeceğimiz bir şey. Ama benim kaygım, bu noktaya çok hızlı bir şekilde gelinmiş olması. Bunu belki de fazlasıyla gururlanmış bir ebeveynin taraflılığı ile yazıyorum, ama keşfinin bundan çok daha fazlasını başarabileceğinden de eminim. Gördüğüm kadarı ile sorun, programı yazan kişi olarak, aynı zamanda onun gelişimini yönlendirmek ile de görevlendirilmiş olmamda. Eğer Art artık beni şaşırtmıyorsa, bu kesinlikle kısmen benim de artık onu şaşırtmıyor olmamdan ötürüdür. İnce ayar ve yeniden yönlendirme mekanizmaları kapanıp, uyarıdan yoksun kalmış ve merak duygusu körelmiş bir çocuk hâline gelmeden, bir dış etkiye maruz kalması çok önemli. Ancak, yuvadaki o olaydan sonra bu süreç için yeterince çevik bir gönüllü bulmak ne yazık ki kolay olmayacak.

Sonra Filozof William ekranda Adam'ın durumalarını canlı olarak izledi ve mükemmel çözümü buldu.

Kurula başvuran Filozof William, sıra hükmü vermeye gelince bir uzlaşmaya gitmelerini

önerdi. Adam idam edilmemeliydi, hatta normal bir şekilde hapse de girmemeliydi. Onun yerine, kendini affettirmek için topluma benzersiz bir katkıda bulunmasına bir fırsat tanınmalıydı. Emniyetli ve kontrol altındaki bir ortamda, Art'ın tam zamanlı arkadaşı olabilirdi.

Bu, Adam'ın taraftarlarına bir hoşgörü göstergesi ve Adam'ın özgün niteliklerinin bir onayı olarak sunulabilirdi. Aynı şey eleştirmenlerine de bir türlü bir hapis cezası olarak sunulur ve riskleri de abartılabılırdi.

Filozof William'ın bu öneriyi Devlet'in geleceğini düşünerek yapmadığı çok açıktı. Tek istediği, kendi artık yaşlı bir adam olup ölmeden, Art'ın tüm yeteneklerini tam olarak geliştirdiğini görmektir.

Adam, tam da Art'ın ihtiyacı olan zeki ve kışkırtıcı bir kişiydi ve daha da iyisi, reddedecek durumda değildi. Aynı nedenden dolayı Kurul da Filozof William'ın önerisini değerlendirirken, bunun Yapay Zekâ programı üzerindeki sonuçlarını incelemeye pek zaman ayırmadı. Kararlarını verirken dikkate aldıkları tek şey, 'Bize önerilen bu

merdiven, içinde bulunduğumuz kuyuya ne kadar uygun?’ oldu.

SORGUCU: Ve ona ilk söylendiği zaman, Adam bu öneri hakkında ne düşündü?

ANAXIMANDER: Sanırım söyledikleri tam olarak, ‘Bu ölmekten çok daha iyi,’ idi.

Baş Sorgucu hiçbir uyarıda bulunmadan doğruldu ve önce solundaki sonra da sağındaki meslektaşına döndü. Başını, işaret anlamında hafifçe eğdi.

SORGUCU: Ve böylece ikinci saatin de sonuna geldik. Bir ara daha öneriyorum.

ikinci ara

Kapı kayarak açıldı ve bu defa Anax odayı daha neşeli bir şekilde terk etti. Bu öyküyü Sorgulara anlatmak, o sonu gelmeyen egzersiz seanslarından birinde Pericles'e anlatmaktan daha farklı olmamıştı.

Bu defa bekleme odasında bekleyen bir yabancı yoktu ve düşünceleri ile baş başa kalan Anax'ın aklı doğal olarak kıymetli eğitimene ve ilk tanıştıkları ana gitti.

Anax'ın favori bir yeri vardı, şehrin dışında bir bayır. Derslerden sonra sık sık oraya yürürdü. Genellikle tek başına giderdi. Yalnız biri değildi; sadece arkadaşları yürümeyi seven kimseler değil-lerdi. 'Muhteşem bir gurubu kaçıyorsunuz,' diye mesaj atardı onlara, ama yanıt hep aynıydı: 'Öyleyse yükle.' O zamanların en popüler hakareti.

Anax'ın, diğerleriyle aynı olmadığının farkına varması okulun son yıllarına denk geldi. Bir gün, hiç uyarı olmaksızın ortaya çıkan ve tüm sınıf arkadaşları arasında bir salgın gibi yayılan o kayıtsızlığı da anlamadı. Sanki tüm bir gelişim evresi onu pas geçmişti.

Bunu en yakın arkadaşı olan Thales'e anlatmaya çalıştı. 'Sanırım sorun bende olmalı.'

'Ne demek istiyorsun?'

'Ben, yani, sanırım senin gibi değilim. Hâlâ öğrenmekte olduklarımız hoşuma gidiyor. Bazen konuştuğunuz şeyleri anlamıyorum. Dedikoduları. Eski günleri anımsıyorum. Oyunları özlüyorum.'

'Sadece büyümen için biraz daha zamana ihtiyacın var,' dedi Thales, bunun çok yakında gerçekleşeceğinden emin bir şekilde. Anax bundan o kadar emin değildi.

Böylece, o yaz her akşam derslerden sonra grup işaretleşmesine katılmak için – ki, bu onun için ancak bir elektrik fırtınası kadar çekiciydi – eve gitmek yerine tepelere çıkmayı yeğlemişti.

Sadece güneşin batışını seyretmek için değildi, her ne kadar uzayan günler ve giderek yayılan kuzey sisi ile her gün daha muhteşem olsa da. Onu çeken, denizden gelen esintiydi. Dünyanın kenarında duruyormuş duygusu. Manzara. Tepelerden, suyun gümüş gibi parıldamasını ve bir zamanlar Büyük Deniz Perdesi'ni taşıyan ve artık paslanmaya başlamış büyük direklerin sudaki yansımalarını görebiliyordu. Batıya doğru ise, Eski Şehir'in bitkilerle kaplanmaya başlamış ve doğanın yeniden el koymaya başladığı kalıntıları. Güzel de bir manzara, diye düşündü Anax, her ne kadar başka hiç kimsenin onu böyle tanımladığını işitmiş olmasa da.

Okuldaki son yıllarında, en iyi adaylar uzmanlaşmaya özendiriliyorlardı. Anax, sınıfının en iyisi olmasa da, iyi bir öğrenciydi. Seçtiği dal olan Adam Efsanesi pek özgün sayılmazdı. Her ilkokul öğrencisinin karşılaştığı bir öykü idi. Ama diğerleri bu konuya onun kadar ilgi göstermemişlerdi. Bu tepenin onu çekmesinin ardındaki gerçek nedenin bu olduğunu biliyordu. Oradan görünen okyanus manzarası, Adam'ın gözetleme kulesinden gözlediği manzara gibiydi. Her gece yemek, tartışmak ve baştan çıkartmak için geldiği yer olan

ölü şehir. Büyük Deniz Perdesi'nin, Adam'ın perdesinin kalıntıları. Her gün onun okul yaşamının ayrıntıları üzerinde çalışır, sonra da tepeye çıkıp onun hakkında biraz daha düşünürdü.

Anax daha önce burada hiç kimse ile karşılaşmamıştı. Buraya gelen patika dar ve bulunması zordu. Biraz endişeli, yabancıyı uzaktan taradı. Gerek duyarsa yardım için işaret gönderebilirdi, ama yardım gelmesi uzun bir süre alırdı. Bunlar barış zamanlarıydı, ama yine de olaylar duyuyordu ve dikkatli olmak lazımdı.

Yabancı adam da onu taradı ve tatmin olmuş olacak ki, dikkatini yeniden güneşin batışına çevirdi. Pericles'i ilk defa böyle görmüştü; yüzü, uzun saçlarını dalgalandıran esintiye dönük, bitmekte olan günün o garip yeşil ışıyla aydınlanmış olarak.

Önce Anax konuştu. 'Benim adım Anax.'

'Tarama da bunu söylemişti.'

'Sadece kibarlık gösteriyordum. Ve sen de Pericles misin?'

‘Doğru.’

‘Burada ne yapıyorsun, Pericles?’

‘Güneşin batışını seyrediyorum.’

‘Seni daha önce burada görmedim.’

‘Ben de seni görmedim.’

‘Ben buraya her gün geliyorum.’

‘Ben gelmiyorum. Sanırım karşılaşmamamız da bundan dolayı olmalı.’ Konuşmaları, tipik olarak hep böyleydi. Konuşmak Pericles için bir oyundu ve bir kere siz de oynamaya başlayınca, bağımlılık yapıyordu. Pericles, arkadaşlarının konuştuğu aptalca şeylerden konuşmuyordu. Sözcüklerini, çıkarttıkları seslere ya da ifade ettikleri fikirlerin şekillerine göre, özenle seçiyordu. En azından, kendi böyle tanımlıyordu.

Pericles ondan beş yaş daha büyük ve oldukça da yakışıklıydı. Birlikte dünyanın güneşe arkasını dönüşünü izlediler ve sonra da Yeni Şehir’e yürüdüler. Patikanın sonuna geldiklerinde Anax onu yeniden görmesi gerektiğini anlamıştı.

Bu onun için alışılmadık derecede cüretkâr bir davranıştı ama kendine hakim olamadı. Sözcüklerin ağzından çıktığını duydu ve Pericles'in yüzüne yayılan gülümsemeyi görünce bir rahatlama hissetti.

'Yarın yine burada olacak mısın?'

'Eğer sen de olacaksan,' diye yanıtladı Pericles.

'Sana buraya her gün geldiğimi söylemiştim.'

'O zaman görüşürüz.'

Anax bu haberi arkadaşlarına mesaj olarak göndermedi. Aslında, bu buluşmadan kimseye söz etmedi. Hissettikleri onun için çok yeni, çok garip ve çok kırılıyordu. Eğer onu dünyaya salarsa, kırılacağı kesindi.

Pericles ertesi gün ve ondan sonraki gün yine oradaydı. Anax ona çalışmalarından, Adam'dan ve etraflarında gördükleri tüm simgelerden söz etti. O zaman Pericles ona Akademi'de bir eğitmen olduğunu söyledi. Kendini bir aptal

gibi hisseden Anax, onun çok daha iyi bildiği konulardan söz ederek canını sıktığı için Pericles'ten özür diledi. Ama o çok kibar bir şekilde, Anax'a bilgisinin ve hevesinin olağanüstü olduğunu belirtti. Anax, her ne kadar bunun sadece bir kibarlık olduğunu düşünüp ona inanmasa da, yine de içini ılık bir duygu kapladı. Pericles ona, Akademi'ye başvurması gerektiğini ve onun eğitmeni olmaya hazır olduğunu da ekledi.

Anax bunun bir şaka olduğunu düşündü. Akademi'ye aday olarak kabul edilmek için bile en iyinin en iyisi olmak gerekiyordu ve o zaman bile, üç yıllık bir eğitim sürecini tamamlayanların yüzde birinden azı sonuçta kabul ediliyordu. O bu tür bir öğrenci değildi. Bu sınıfta değildi.

'O kadar da emin olma,' dedi Pericles.

'Yeteri kadar iyi olsaydım bile, ki değilim, okul harcını asla karşılayamazdım.'

'Sana bir sponsor bulabilirim.'

'Hayır, yapma. Bu konuda şaka bile yapma. Bana gülüyorsun, değil mi? Bu çok acımasızca. Bu kadar acımasız olmamalısın.'

'Hayır,' dedi Pericles, yaşamının bundan sonraki üç yılını dolduracak o sakin, güzel sesiyle. 'Şaka yapmıyorum. Böyle bir şey yapmam.'

Sözünde de durdu. Çalışması için ona dosyalar verdi ve bir ön değerlendirme ayarladı. Anax öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarını olduğu kadar, kendini de şaşırtarak en üst yüzde bire girmeyi başardı. Bu noktadan sonra, bir sponsor bulmak basit bir işti.

Bu, onun için basit olacak olan son şeydi. Bugüne hazırlanmak Anax'ın hayal bile edebileceğinden de zor olmuştu, ama o ve Pericles bunu birlikte göğüslemişlerdi; bunaldıkları zaman da, birlikte o tepeye tırmanmış ve orada sessizlik içinde, geçmişe bakmışlardı.

Şimdi de, beyninin içinde, yine oraya gitti. Bu onu rahatlatıyordu. Akademi ülkedeki en seçkin kurumdu. Akademi üyeleri liderlere danışmanlık yapıyorlardı. Deneyleri yürütenler, bilgiyi arttıranlar sadece onlardı. Geleceğin planını onlar yapıyorlardı.

Pericles baştan beri ona, kendinde sandığından da fazla bir şeyler olduğunu söyleyip dur-

muştı ve şimdi, sonunda sınavın da gelip çatmasıyla, bundan kuşku duymayı artık bir kenara bırakabilirdi. Bu öyküyü o kadar iyi biliyordu ki. Onu daha iyi bilebilmeyi düşünemiyordu bile. Pericles'in yüzünü kara çıkartmayacaktı.

Kapının açılma sesiyle birlikte gözlerini açtı. Sorgucuların önündeki yerine doğru yürüdü.

üçüncü saat

SORGUCU: Sınavın bundan sonraki bölümünde, tabii ki Adam'ın Art ile geçirdiği zamanı ayrıntılı olarak incelememiz gerekecek. Hazırlamış olduğun bir hologram var mı?

ANAXIMANDER: Var. Her ikisi de yüklendi ve gösterilmeye hazır.

Adaylardan, incelenen Yaşam'ın herhangi bir yönünü gösteren iki hologram hazırlamaları bekleniyordu. Pericles, ilk bölüm için Adam ile Joseph arasında gözetleme kulesinde geçen konuşmayı önermişti, ama Anax, Art ile Adam arasındaki konuşmalara odaklanmakta ısrar etmişti.

SORGUCU: Ve bu dönemi incelerken kaynak malzeme olarak ne kullandın?

ANAXIMANDER: Tabii ki Resmî Meclis tarafından sağlanan belgeleri kullandım, ama aynı zamanda bulabildiğim kadar çok yorumu da inceledim. En yeni iki yorumun yazarları ile de yazıştım; ama tüm bunlar ön-başvurumda da yer alıyor. Onun için, belki de sorduğunuz daha başka bir şey.

Hologramı hazırlamadan önce metinleri eğitmenim Pericles ile derinlemesine tartıştık. Kaydedilmemiş birçok seans sırasında olmuş olabilecekleri tahmin etmeye çalıştık. Kendi yorumlarımıza Sokratik yöntemi uyguladık ve birbirimizi sorgulayıp, karşılıklı anladıklarımızı didikledik. Bulduklarımı, önce onların doğruluğundan kuşku ederek buldum. Kastettiğiniz bu mu?

SORGUCU: Bu hologramı hazırlarken karşılaştığınız en büyük zorluk sence neydi?

ANAXIMANDER: Sanırım, böyle bir sunum hazırlayan herkesin karşılaşması beklenen sorunla aynı. Çalıştığım belge sadece bir sayfa üzerindeki sözcüklerdi. Bu ise bana, konuşma sırasında tarafların birbirlerini nasıl gördükleri hakkında hiçbir şey söylemedi; kullandıkları tonlamalar, aksan ya da zamanlama; tavırları.

SORGUCU: Ve bu yorum sorununu nasıl aştın?

ANAXIMANDER: Tarafların niyetlerini anlamaya çalıştım. Her şeyin niyetten kaynaklandığına inanıyorum.

SORGUCU: Her iki tarafın da mı niyetleri?

ANAXIMANDER: Evet, her iki tarafın da.

SORGUCU: Hologramı seyrettikten sonra daha başka sorularımız da olacak. Şimdi onu izleyelim.

Anax hemen önünde insan ve makinenin şekillendiğini gördü; sonu gelmeyen saatler boyu süren rötuşlamalar ve düzeltmeler sonunda, o kadar özenle yaşam verdiği görüntüler.

Pericles bu süre içinde onunla birlikte olmamıştı; kurallar buna izin vermiyordu. Bu belki de, Adam'ı şekillendirirken duyduğu tutkuyu da açıklıyordu. Dosyalardaki görüntülerden çalışmıştı, ama şimdi, önündeki adama bakarken, göstermiş olduğu cüretten dolayı utandı.

On sekiz yaşına geldiğinde Adam'ın sarı saçları koyulmaya başlamıştı, ama Anax onu eski

açık hâline kavuşturmuştu. Fotoğraflarda koyu olan gözleri burada, hapishane giysilerine uyacak şekilde, delici bir mavilikte idi. Anax daha önce hiç sınav odasındaki göstericinin ulaşabildiği ay-
rıntı düzeyinde bir hologram görmemişti. Görün-
tünün netliğinden şaşırmuş bir şekilde, bir adım
geri gitti. Sanki insan ve makine, her ikisi de
önünde duruyor gibiydiler.

Adam'ın elleri arkasında kelepçelenmişti.
Dizleri bedenine doğru çekili, yüzünü sanki onu
tanımayı reddediyormuşçasına, Art'ı görmeyecek
bir şekilde çevirmiş oturuyordu.

Art'a gelince, Anax daha az cüretkâr dav-
ranmıştı. Üç adet katlanabilen palet üzerine kon-
muş, ancak Adam'ın dizlerine kadar gelen ve ilk
başlarda çöp sanayi için geliştirilen türden, metal-
den tıknaz bir gövdesi vardı. İki güçlü hidrolik
kolun ucunda üç parmaklı eller, Filozof
William'ın çok eski bir çizgi roman kahramanına
olan sevgisine bir gönderme idi. Ama en ilginç
tarafı muzipçe tasarlanmış kafasıydı. Art'ın yüzü
bir orangutan yüzüydü: kocaman gözler, açık bir
ağız, huzursuz bakışlar ve dişlek bir sırtış; ve
bunların tümünü çevreleyen turuncu saçlar.

İki şekil Anax ile sınav kurulu arasındaki boşlukta, hareketsiz bir şekilde duruyorlardı.

SORGUCU: Peki, bu hologram tam olarak hangi dönemi temsil ediyor?

ANAXIMANDER: Bu ilk güne ait. Adam'ın laboratuvara getirilişinden yirmi dakika sonra. Şu ana kadar, hiçbiri konuşmadı.

SORGUCU: Teşekkür ederiz.

Art, başı alaycı bir merak gösterisi içinde bir yana eğilmiş olarak Adam'ın arkasından do-laştı. Hareket mekanizmalarının çıkardığı ses odayı dolduruyordu. Adam, tepki göstermeyi reddederek, dişlerini sıktı ve başını öne eğdi. Konuştuğu zaman Art'ın sesi bek-lenenden biraz daha tiz çıktı, sözcüklerin so-nu ise doğal olmayan bir şekilde kesikti. (Bu, var olduğu söylenen ve Anax'ın bir aylık bir pazarlık süreci sonunda eline geçirebildiği tek güvenilir kayıt ile uyumluydu.)

'O zaman demek ki planın bu, öyle mi?' diye sordu android.

Adam gözlerini önündeki duvara dikip, yanıt vermeyi reddetti.

‘Taktiğini yeniden gözden geçirmek isteyebilirsin,’ diye devam etti Art. ‘Eğer bu bir bekleme savaşına dönüşecekse, programım bana biraz avantaj sağlıyor.’

Art bekledi, ama hâlâ bir tepki yoktu. Dönüp Adam’ın önüne gelip, onu yüzüne bakmaya zorladı. Adam başını kaldırıp kısa bir süre için önündeki esnek, maymunsu yüze baktı, sonra bakışlarını yeniden yere indirdi.

‘Senden daha fazla sabra sahip olduğumu söylüyorum,’ diye iğneledi Art. ‘Hiçbir şey yapmayarak kazanamazsın.’

‘Eğer o kadar sabırlıysan,’ diye mırıldandı Adam, ancak duyulabilen bir sesle, ‘neden konuşuyorsun? Beklemenin ne sakıncası var?’

‘Tek erdemim sabır değil. Taktik yeteneğim de fena değildir.’

‘Öyle görünüyor ki, bana hiç ihtiyacın yok.’

‘Hayır, ama senin bana ihtiyacın var.’

‘Sanırım bunun doğru olmadığını fark edeceksin.’

Android, gözlerini tutukludan ayırmadan geriledi. Ara sıra sinir bozucu bir şekilde gözlerini kırpması hariç, hareketsiz durup, onu dikkatle izlemeye başladı.

‘İş birliği yapmadığını görürlerse, ne yapacaklarını sanıyorsun?’

‘Beni idam edecek olsalardı,’ dedi Adam, başı hâlâ eğik, kızgınlığını saklamakta zorlanarak, ‘şimdiye kadar yaparlardı. Bu politik bir olay.’

‘Yine de, burada olduğuna göre, bu fırsatı harcamak yazık olur.’

‘Seninle aynı görüşte olmadığım için beni affet.’

‘Bana neden bakmıyorsun? Seni korkutuyor muyum?’

‘Neye benzediğini biliyorum. Neden bir daha bakayım ki?’

Art vınlayarak odanın içinde yer değiştirdi. Adam da dikkatle onu izliyordu. Uzun bir sessizlik oldu, en azından bir dakika. [Bu belgelerde yoktu. Anax burada biraz doğaçlama yapmıştı. Ama şimdi, bu sürenin uzunluğu sinirlerini gerdi.]

‘Biliyor musun, seninle arkadaş olabiliriz,’ dedi Art sonunda, sesi daha hafif, kendinden daha az emin.

‘Sen bir makinesin.’

‘Eh, misafir umduğunu değil, bulduğunu yer.’

‘Kelepçelerimle ya da duvarla arkadaş olurum, daha iyi.’ Adam, sanki yüksek sesle düşünmekten başka bir şey yapmıyormuş gibi, konuşurken bir yandan da duvara bakıyordu.

Anax, kocaman gözleri hüznle dolan Art’a baktı; ona acımamak elinde değildi. Bu dü-

şünceyi kafasından attı ve onun yerine Sor-gucuların sorularının geleceği yere odaklan-dı.

‘Senin seçimin,’ dedi Art.

‘Evet, öyle.’

‘O zaman seni kelepçelerinle baş başa bıra-kayım. Ama fikrini değiştirecek olursan, ne-rede olduğumu biliyorsun. Ben beklerim. Çok sabırlıyım... Vaktimiz var.’

Adam oturduğu yerde kıpırdandı. Derin bir soluk aldı ve uzun, sinirli bir iç geçirdi. Göz-lerini kapattı. Art yeniden konuştu.

‘Kelepçelerin sana çok bağlı görünüyorlar. Sanırım bu iyi bir şey olmalı. Arkadaşlar böyle olmalı.’

‘Sessiz durmanı tercih ederim.’

‘Bir tutuklu olduğunun farkındasın, değil mi?’ diye yanıtladı Art, sesi biraz daha sert çıkarak. ‘Tercihlerinin pek bir anlam taşıma-dığının da farkındasın?’

Adam birden androide doğru döndü. Bu hareketinden şaşırmış görünen Art biraz geriye kaydı.

‘Seninle bir anlaşma yapalım mı?’ dedi Adam.

‘Ben sadece bir makineyim,’ diye yanıtladı Art. ‘Bir anlaşma ne işe yarayacak ki?’

Adam bu taşı duymazdan geldi. ‘Eğer şimdi seninle konuşursam, sana on dakika verirsem, günün geri kalanında hiç ağzını açmayacağına söz vereceksin.’

‘Şunu on beş yapalım.’

‘Programcın her şeyi düşünmüş, öyle değil mi?’

‘Ben kendi kendimi programlarım ve iltifatını kabul ediyorum.’

‘Kendi kendini programlamak diye bir şey yoktur.’

‘Sen öylesin.’

'Ben bir makine değilim.'

Art birden öne doğru kaydı ve gözleri heyecanla parladı. Adam irkildi.

'Bunun hakkında konuşmak isterim,' dedi Art.

'Ne?'

'Bir makineyi makine yapanın ne olduğu. On beş dakikamız başladıktan sonra.'

'Başladı bile.'

'O zaman on beş olduğunu kabul ediyorsun?'

Adam güldü. 'Evet, ama beş dakika önce başladı.'

'Anlıyorum, iyi numara.'

'Korkunç derecede çirkinsin. Bunu biliyorsun, değil mi?' Adam konuşurken öne doğru eğildi, aralarındaki mesafeyi ölçmeye çalışan bir boksör gibi. Art buna dişlek bir sırıtışla karşılık verdi. Yaratığın alt dudağında biraz

tükürük birikti – sapıklık derecesinde ince düşünölmüş bir tasarının göstergesi.

‘Kendimi çekici bulmak üzere programlandım.’

‘Kendi kendini programladığını söylediğini sanmıştım.’

‘Zekice bir seçimdi, sen de öyle düşünmüyor musun?’

‘Çirkin yine de çirkindir, nereden bakarsan bak.’

‘İlginç bir sav. Bunu savunabilir misin?’

‘Buraya yirmi kişi getir,’ dedi Adam, ‘ve hepsi de aynı şeyi söyler. Hepsi senin çirkin olduğunu söyler.’

‘Benim gibi yirmi tane getir,’ dedi Art, ‘ve hepimiz kıcının yüzünden daha güzel olduğunu söyleriz.’

‘Senin gibi yirmi tane yok.’

'Hayır, haklısın. Ben eşsizim. Dolayısıyla, çok emin olarak tüm androidlerin seni çirkin bulduklarını söyleyebilirim. Ama insanların hepsi beni çirkin bulmuyor. Yani, teknik olarak ve nesnel ölçütler kullanarak, ben senden daha yakışıklıyım.'

Adam, bu garip yaratığı daha iyi anlatabilecek bir ipucu arar gibi, Art'ı şöyle bir süzdü. Art gözleriyle Adam'ın bakışlarını takip etti.

'Konuşmaya devam etmen gerek. Yoksa bu sayılmaz. Sessizlik anlarında saati durduracağım.'

Adam yanıt vermedi. Duvara doğru döndü. Kaşlarını çattı ve gözleri donuklaştı. 'Bu çok saçma,' diye mırıldandı kendi kendine.

'Nedir saçma olan?'

'Seninle konuşmak. Bunu yapmayacağım. Bir amacı yok.'

'Amacı,' dedi Art, 'yapmış olduğumuz anlaşma. Benimle konuşmak kazandırır.'

‘Seninle konuşmamak da aynı şeyi sağlar.’

‘Ne kadar can sıkıcı olabileceğimi bilsen şaşardın. Benimle neden konuşmak istemiyorsun ki?’

‘Biliyorsun.’

‘Bu bir önyargı, değil mi? Yapay Zekâ’ya karşı önyargılısın.’

‘Böyle bir şey yok,’ diye yanıtladı Adam, bir yandan yeniden konuşmanın içine çekildiğine kızıp, ama kendine de engel olamayarak. ‘Bu bir sözel çelişki.’

‘Bir kadın olsaydım, benimle konuşmaya bir itirazın olmazdı.’

‘Böyle bir suratı olan bir kadın olsaydın, önce bir içki isterdim. Bunu yapabilir misin? Bana bir içki getirebilir misin?’

‘Asker sınıfındakilerin içmelerinin yasak olduğunu biliyorsun.’

‘Artık bir Asker değilim. Rütbemi elimden aldılar.’

'Bir sarhoş tarafından programlanmamı onaylayacaklarını pek sanmıyorum.'

'Seni programlamıyorum ki.'

'Evet, programlıyorsun. Başkaları ile olan etkileşimlerim dolayısıyla, kim olduğumu öğreniyorum. Şu ana kadar sadece William vardı. Yanlış anlama, onu bir baba gibi seviyorum, ama her çocuk zamanla yaşamda kendi yolunu çizmelidir, sen de öyle düşünmüyor musun? Özür dilerim, yaptığım kabalıktı, babalardan söz etmek. Görüyorsun, William'ın suçu. Farklı zamanlarda büyümüş o. Senin de hiç Devlet'ten önce doğmuş olmayı istediğin oluyor mu?'

'Seninle siyaset tartışacağımı sanma.'

'Neden olmasın ki?' diye sordu Art, başını merak etmiş taklidi yaparak bir yana eğerken.

'Bizi izliyorlar. Aptal değilim. Tüm bunların ne hakkında olduğunu biliyorum.'

'Ne hakkındaymış peki?'

'Herhangi bir şey ne hakkında olur? Propaganda. Burada olan biten her şeyi komünlerde gösteriyorlar, değil mi?'

'Bu hayret verici derecede paranoyak bir bakış açısı.'

'Artık çeneni kapatabilirsin. Oyun bitti.'

'Ama zaman henüz dolmadı.'

'Saatim yok, onun için tahmin etmek zorunda kalıyorum. Bana bir saat olmuş gibi geliyor. Bir saat oldu mu?'

'Yedi dakika.'

'Artı öbür beşi. Zaman neredeyse doldu.'

'Zaman içinde beni sevmeyi öğreneceksin ve ondan sonra da sürekli konuşmak isteyeceksin.'

'Bunu sana William baba söyledi, değil mi? Son robotu bir çocuk katiliydi, öyle değil mi?'

'Bu seni kaygılandırıyor mu?'

‘Kaygılanacak daha önemli konular var.’

‘Kaygılanmana gerek yok. Sorunları buldular. İlk kırk yılda, geliştirilmiş bilinç çevrelerindeki tartışmalar—’

‘Ne?’

‘Geliştirilmiş bilinç. Bilinçli hâllerin yapay kopyalanımlarının araştırılması.’

‘Yapay bilinç diye bir şey yok.’

‘Benim bilincim var ama.’

‘Hayır yok.’ Adam’ın gözleri dediklerine olan inancı ile parlıyordu. ‘Sen sadece karmaşık bir elektronik devre yığışın. Bir ses çıkartıyorum, bu senin veri bankalarına giriyor, orada önceden kaydedilmiş bir sözcükle eşleniyor, senin programın da buna karşı otomatik bir yanıt seçiyor. Ne olmuş yani? Seninle konuşuyorum, bir ses çıkartıyorsun. Şu duvarı tekmeliyorum, ondan da bir ses çıkıyor. Fark ne? Şimdi bana, duvarın da mı bilinçli olduğunu söyleyeceksin?’

Genesis

'Duvarın da bilinçli olup olmadığını bilmiyorum,' diye yanıtladı Art. 'Neden ona soruyorsun?'

'Siktir git,' diye homurdandı Adam, ama Art aldırmadı.

'Ben bilinçli olduğumu düşünüyorum. Daha başka ne istiyorsun ki?'

'Seni böyle programlamışlar.'

'Bunu yadsımıyorum. Peki sen bilinçli olduğunu nereden biliyorsun?'

'Gerçek düşüncelerin olsaydı, bunu sormak zorunda kalmazdın. Bilincin olsaydı, bilirsin.'

'Olduğunu sanıyorum,' dedi Art. 'Bildiğimi sanıyorum.'

'Vakit doldu,' dedi Adam.

'Daha bir dakikam var.'

'Eh, o zaman o bir dakikayı da saatinin güvenirliliğini tartışarak geçiririz.'

'En azından benim bir saatim var.'

'Ben kafamdan sayıyordum.'

'Eğer vakit dolduysa, o zaman neden hâlâ konuşmaya devam ediyorsun?'

Adam, gülümsemesi dudaklarında donmuş, çenesi sinir içinde kilitli, androide baktı. Aralarındaki boşluğu dolduran sessizlik içinde Art'ın gözünden süzülen tek bir damla yaş yüzünden aşağıya doğru kaydı, gitti.

Sorgucular hologramı dondurunca görüntü de, kaybolmanın eşiğinde öylece asılı kaldı. Anax yüzünü kurula doğru döndü. Hologramın bu kısmını gördüğü her defasında gelen ve hiçbir zaman açıklayamadığı o duyguyu yutmaya çalıştı.

SORGUCU: Bu ilginç bir çeşitleme oldu. Yorumunu sorgulamak gereksinimini hissettiğimiz zaman sözünü keseceğiz. Bu noktada, Art neden ağlıyor? Belgelerde bununla ilgili hiçbir şey yok.

ANAXIMANDER: Metin aslında hiçbir duygudan söz etmiyor. Ama bana göre şurası da açık ki, prog-

ramcılar Adam'ın Art ile bir etkileşime girmesini sağlamak için ellerindeki her kozu kullanacaklar.

SORGUCU: Tarihçiler, Adam'ın mekanik dostuna olan duygularını hep tartıştılar. Bu erken dönemlerde neler olduğuna inanıyorsun?

ANAXIMANDER: Adam kızgın; bu zaten belgelerde de görünüyor. Dediklerindeki saldırganlık başka bir yoruma yer bırakmıyor. Buradaki soru, ne tür bir kızgınlık ile karşı karşıya olduğumuzdur. Bu kahramanlık taslayan bir kızgınlık mı? Yoksa, bir prensip meselesi mi? Sanmıyorum. Bu noktada, Adam'a sık sık atfedilen meydan okuma üzerinde durmamayı yeğledim. Adam'ın meydan okuduğunu düşünmüyorum. Bence korkuyor.

SORGUCU: Ve bu zayıflığa senin kişisel tepkin nedir?

ANAXIMANDER: Kişisel bir tepkinin gerektiğinin farkında değildim. Bir tarihçi olarak, ben basit anlamda—

SORGUCU: Onu böyle görmek sana neler hissettiriyor?

Sorgucu'nun sesi biraz sert çıkınca, Anax telaşlandı. Kişisel bir tepki? Kişisel bir tepki göstermek bir tarihçi için herhalde uygun olmazdı. Kendinden istenmiş olsa bile, böyle bir şey yapmak biraz fazla gözü karalık olurdu. Konuyu geçiştirmeye çalıştı.

ANAXIMANDER: Çok emin değilim. Hologramı benim için bu kadar zor bir iş yapan da buydu. Nasıl hissettiğimi bilmiyorum. Duygularım belirsiz. Adam'ı nasıl gösterirsem göstereyim, hep davranışının göz önüne almayı ihmal ettiğim bir yönü olduğunu düşünüyorum. Sanki, bir yapboz yapmaya çalışan, ama parçalardan birinin eksik olduğunun farkında olmayan bir çocuk gibiyim. Üzgünüm; soruyu geçiştirmeye çalıştığım izlenimini verdiğimi de biliyorum.

SORGUCU: Hologramın senin namına çok inandırıcı bir şekilde konuşuyor. Bundan sonra olanları nasıl ele aldığını bir görelim.

Görüntü netleşti, her iki karakter de donuk bir şekilde duruyorlardı.

SORGUCU: Kendi sözcüklerinle, Adam şu anda ne hissediyor? Tam şu anda.

ANAXIMANDER: Adam, sanırım android ile bir tartışmaya girmiş olduğu için kendine kızgın. Bunun yanlış olduğuna inanıyor. Bildiğiniz gibi, Adam'ın her şeyi inceden inceye hesaplayan değil de, sezgisel bir modelini destekliyorum. Sadece kalbini dinlediği için tutuklanmış olduğundan dolayı içinde bir haksızlık duygusu var. Sanırım planla iş birliği yapmayı reddederek, kendini haklı çıkartacak bir tür duruşta bulunduğu inanıyor.

Ayrıca, bir çeşit şok içinde. Karar duruşmasında Filozof William, Art'ın gelişiminin henüz daha erken bir aşamada olduğu ve Art'ın birçok açıdan bir çocuğa benzetilebileceği şeklinde tanıklık etti, ama bizim şahit olduğumuz Art ise çok yönlü bir düşünür olmuş bile. Bu Adam'ı sarsmış olmalı. Bir Asker sadece en ilkel android biçimleriyle karşılaşmıştır. O zamanlar, bunun Adam gibi bir insanın düşüncesi için ne kadar zor bir kabuleniş olmuş olacağını unutmak kolay. Sanırım Adam korkmuş. Bunu göstermeye çalıştım.

SORGUCU: Art'dan mı korkmuş?

ANAXIMANDER: Sanırım ona sadece bir makine olarak davranmanın kendi için ne kadar zor olacağını anlamış olmalı.

SORGUCU: Teşekkür ederiz. Bir sonraki bölümü izleyelim.

Adam, elleri hâlâ arkasında kelepçeli ve yüzü duvara dönük olarak oturuyordu. Yüzünde çok ciddi bir ifade vardı. Olduğu yerde ileri geri yavaşça sallanıyordu.

Art odanın ortasında hareketsiz duruyor, uyanık olduğunu sadece gözlerinin seğirmesi ele veriyordu.

Hareket çok ani geldi. Adam tek bir hareketle döndü ve ayağa kalktı. Çizmelerini giymesine izin vermişlerdi; garip bir hata. Tekme çok şiddetli ve iyi hesaplanmıştı.

Art'ın kafası metal gövdesinden ayrılarak savruldu. Gözleri başının içine döndü. Ensenesindeki yırtıktan çıkan tellerden kıvılcımlar çıktı.

Genesıs

Oda bir anda muhafızlarla doldu. Adam yüzükoyun yere savruldu. Birisi dizini omuzlarının arasında dayayıp bastırdı. Adam acı içinde inledi.

Sonra, en dehşet verici görüntü. Android'in gövdesi sistematik olarak odayı tarayıp, kopan başını aramaya başladı. Bulunca da, kafasını bir kolunun altına sıkıştırıp, odadan çıktı. Adam bu gerçeküstü manzarayı izlerken titriyordu.

SORGUCU: Bu şaşırtıcı.

ANAXIMANDER: Hangi yönden?

SORGUCU: Sana verilen talimat yazılı belgeleri takip etmendi. Ama sen birçok süsleme eklemiştin.

ANAXIMANDER: Belgelerde bu olaya birçok gönderme var.

SORGUCU: Evet ama, muhafızların tepkisi yok. Ya da kafanın bulunuşu. Kendine eğlence sektöründe bir yer mi yapmaya çalışıyorsun?

ANAXIMANDER: Öyküyü iyi bilenlerimiz için, tüm bunların Adam'a ne kadar garip görünmüş olacağını unutmak sanırım kolay. Bu garipliği göstermeye çalışıyordum.

SORGUCU: Ya bu gösteriler? Bunlardan daha var mı?

ANAXIMANDER: Siz onları öyle nitelendirebilirsiniz. Ben öyle görmüyorum.

Sorgucuların yüzlerindeki şaşkınlık ifadeleri, Anax'ın hissettiğinin yanında bir hiç kalırdı. Kurul ile aykırı düşmüştü. Sözcüklerin nereden geldiklerine dair en ufak bir fikri olmadığı gibi, bu garip tatmin duygusunun da ne anlama geldiğini bilmiyordu. Kurul bir özür bekliyordu. Ama hiç bir şey gelmedi.

ANAXIMANDER: Bir sonraki bölüm ertesi sabah geçiyor. Görmek ister misiniz?

Baş Sorgucu, konuşmaktan aciz, başını salladı.

Şimdi Adam'ın elleri gibi, ayakları da kelepçelenmişti. Şişmiş burnunda bir morluk göze

çarpyordu. Üniformasının önünde kan lekeleri vardı. Bir kapı açıldı ve Art içeri girdi. Adam gözlerini kaçırdı.

‘Beni özledin mi?’ diye sordu Art, neşeli bir ses tonuyla.

‘Seni öldürdüğümü sanmıştım,’ dedi Adam.

‘O, o kadar kolay değil.’

‘Benim çok vaktim var.’

‘Hiç de bana zarar verebilecek biri gibi görünmüyorsun. Canın acıyor mu?’

‘Hayır.’

‘İyi. Canını yakmalarını istemiyordum. Bana inanıyor musun?’

Adam bir şey demedi.

‘Yine aynı oyuna başladık,’ diye iç geçirdi Art.

‘Bu bir oyun değil.’

'O zaman ne peki?' Android'in sesinde Adam'a karşı bir tavır yoktu.

'Duvarlarla ya da masalarla ya da sandalyelerle konuşmam, makinelerle de konuşmam.'

'Onlar seninle konuşsalar bile mi?'

'Senin yaptığını ben konuşmadan saymıyorum.'

'Konuşmamın nesi var ki?'

'Biliyorsun.'

'Hayır, bilmiyorum.'

'Doğru, haklısın. Bilmiyorsun. Sorun da bu ya. Hiçbir şey anlamıyorsun.' Adam'ın sesi çok sert çıkıyordu, sanki ikna etmeye çalıştığı sadece android değilmiş gibi.

'Tabii ki anlıyorum. İstersen bir dene.'

'Belki foyanı ortaya çıkartamam. Belki programın fazlasıyla iyi.'

‘Eğer programım o kadar iyiye, o zaman ortaya çıkartılacak ne var?’

‘Gençken bir kız tanımuştım,’ dedi Adam. ‘Konuşan bir bebeği vardı. Her yere beraberrinde götürürdü. Basit bir programı vardı. Eline alınca merhaba derdi. Sırtını okşadığında teşekkür ederdi. Bildiği bir iki tane daha cümle vardı, ama şimdi hepsini anımsamıyorum. Belki “Yorulдум.” Ve soruları yanıtlardı. Ona bir soru sorduğunda sesindeki değişimi farkederek ve oldukça rastgele olarak evet ya da hayır derdi. Arkadaşım onu çok severdi. Hiç durmadan onunla konuşurdu. Anlamsız sorular sorar, sonra da verdiği her yanıtla bayram ederdi. Onsuz bir yere gitmek zorunda kaldığında ağlardı.’

‘Sen ağladın mı?’ dedi Art. ‘Beni götürdüklerinde ağladın mı? Bana söylemeye çalıştığın şey bu mu?’

‘Seni öldürmeye çalıştım,’ diye anımsattı Adam.

‘Belki de suçluluk duygusu seni yumuşatmıştı. Duyulmamış bir şey değil.’

'Kız çok gençti, söylemeye çalıştığım bu. Büyüdü. Bebeğe inanmaktan vazgeçti.'

'Ve inanmayı bırakınca, bebek de gitti mi?'

'Onu bana verdi.'

'Yani ben senin için ilk değilim.'

'Başka bir arkadaşımla bir tavşan yakaladık ve bağırsaklarını bebeğin içine doldurduk. Sonra da onu tren raylarına bağladık. Bir trenin gelmesini bekleyip, filme çektik. Çok komikti.'

'Bunu uyduruyorsun.'

'Haklısın. Asla bir bebeği incitecek bir şey yapmazdım.'

'Korkmuyor musun?'

'Neden?'

'Bir bebeğin senin canını yakacak bir şey yapmasından. Beni yok etmeye çalıştın. Neden aklımda intikam olmasın ki?'

Genesıs

‘Senin bir aklın yok ki. Bu senin için yeterli bir neden oldu mu?’

‘Belki de sen uyuyana kadar bekleyip, sonra da bir tirbuşonla karnını deşeceğim. Biliyorsun, ben uyumuyorum. Ama her zaman hazırım.’

‘Eğer beni öldürmeye niyetli olsalardı, bunu çoktan yaparlardı.’

‘Ama bu işi ben yaparsam, bir kaza gibi görünür. Küçük sorunlarına da güzel bir çözüm olur.’

Adam omzunu silkti. ‘Beni öldürürsen, öldürürsün. Bu çok derdim değil. İlle yapman gerekiyorsa canımı al, ama aklımı alabileceğini sanma.’

Adam sürünerek odanın uzak köşesine gitti; yavaş ve görünürde acı veren bir süreç. Biraz bekledikten sonra, Art da peşinden gitti. Adam içini çekti.

‘Umarım bunu söylediğime kızmazsın,’ diye başladı Art, ‘ama kötü kokuyorsun.’

'Senin koku duyun yok.'

'Sana zarar vermeyeceğim. Zarar veremem. Neden olduğunu bilmek ister misin?'

'Hayır.'

'O zaman bunu bir ceza olarak düşün.'

'Bana zarar veremezsen, nasıl cezalandıracağsın?'

'Bazen cezalar senin kendi iyiliğin içindir. Tasarım aşamasında, hangi davranış baskılama devrelerine sahip olmam gerektiği hakkında birçok tartışma olmuştu. Naif yaklaşım, insanlarda mevcut tüm kötü davranışları kestirip atmaktı, ama bu görüldüğü kadar kolay değildi.'

'Eylemlerinin sonuçlarını değerlendirme yeteneğini programa dahil edersen, kararsızlık içinde felç olmuş bir android ile karşı karşıya kalırsın. Başkaları için yeteri kadar ilgi olmazsa, şarj sürecinden erken çıkıp, kendine rakip olan diğer tüm prototipleri parçalayan bir androidin olur. Bu gerçekten de ol-

du. Tabii ki başkaları için fazla ilgi olursa da, android kısa süre içinde herkese hizmet etme çabalarının sonucu olarak, hızla yıpranır.

‘Burada, seninle birlikte olmamın nedeni de bu. Filozoflar, o kadar uğraşmalarına rağmen doğru ile yanlış ayırt etmenin bir yolunu bulamadılar. Doğru, doğru olanın yaptığı gibidir. Sorunun üstesinden gelmenin tek yolu androidlerin kendilerinin öğrenmelerine izin vermek ve evrimin size sağladığı bazı özellikleri kapmalarını sağlamaktı. Anlayacağın gibi, hedef artık dürüstlük değildi. Sadece uyum. Ama kaygılanman için bir neden yok. Benim için ne kadar kötü bir örnek ol-san da, bilinçli başka bir varlığa zarar veremem. Bu benim temel program şartlarımdan biri.’

‘Bunların hiç birinin beni ilgilendirmediğini biliyorsun, değil mi?’ dedi Adam.

‘Sana inanmıyorum. Bana yalan söylendiğini anlamak için bir programım var. Göz bebeğini tarıyor. Çok da iyi çalışıyor.’

'Ne yazık ki, bir baş belası olduğunu anlamak için de bir programın yok.'

'Eh, aslında o da çok ilginç bir konu.'

'Hayır, değil.'

'Sessiz durmamı ister misin?'

'Lütfen.'

'Denerim.'

Sessizlik bir dakikadan fazla sürmedi. Bu süre boyunca, Art'ın ağzı sanki sözcükleri kafasında sessizce şekillendiriyormuşçasına kımıldadı durdu. 'Biliyorsun, bundan sıkılacaksın,' dedi Art sonunda. 'Bunu ikimiz de biliyoruz. O zaman şimdi numara yapmanın anlamı ne?'

Adam yanıt vermedi.

'Şimdi kendimi kapatacağım. Ama alıcılarım açık kalacak. Onun için, konuşmak istersen yapman gereken tek şey, söylemek. Farkında mısın, giderek daha iyi oluyor. Benden dünkü kadar nefret etmiyorsun, değil mi?'

Görüntü kayboldu, Anax'ın ilk hologramı bitmişti. Odadaki hava değişmişti. Işıklar biraz daha sönük, hava biraz daha soğuk gibiydi. Her üç Sorgucu da gözlerini Anax'a dikmişlerdi. Kendini kapana kısılmış ve ilk defa olarak biraz da korkmuş hissetti.

SORGUCU: Art'dan hoşlanıyor musun?

ANAXIMANDER: Özür dilerim. Sorunuzun ne anlama geldiğinden çok emin değilim. Birisi ondan hangi anlamda hoşlanabilir?

SORGUCU: Kendini hangisine daha yakın hissediyorsun?

ANAXIMANDER: Adam'a karşı biraz sempati duyuyorum.

SORGUCU: Neden?

ANAXIMANDER: Kaybolmuş biri. Korkuyor.

SORGUCU: Ve Art?

ANAXIMANDER: Art'ın korkmak için daha az nedeni var.

SORGUCU: Yanıtlarında giderek daha dikkatsiz olmaya başladın.

ANAXIMANDER: Evet.

SORGUCU: Bunun akıllıca olduğundan emin misin?

ANAXIMANDER: Olmadığına eminim.

Anax geri dönüşü olmayan bir noktaya geldiğinin farkındaydı. Şu anda, onu gelmiş olduğu noktaya döndürecek söyleyebileceği hiçbir şey yoktu. Bu yolda devam edip, her ne kadar alışlagelmişin dışında da olsa, onun bakış açısının tarihi anlamak için yeni bir yol sunduğuna onları ikna etmekten başka bir seçeneği yoktu.

Anax böyle olabileceğini biliyordu. Pericles, seçmiş olduğu yolun tartışmalı olduğu konusunda onu uyarmıştı. 'Öyle olsa bile, ne olur?' demişti Anax. 'Olabilecek en kötü şey nedir ki? Akademî'ye kabul edilmezsem, beklediğimden farklı bir şey olmayacak. Denemekte bir sakınca yok.'

Ama şimdi, yanılmış olabileceği hissi giderek güçlenmeye başlamıştı. Gözünüzün kenarında, ona doğru dönünce ortadan kaybolan bir göl-

Genesis

ge gibi, belli belirsiz bir korku. Anax, kurulun, huzursuzluğunun farkına varmayacaklarını umdu. Kurulun beklentilerini tahmin etmeye çalışmaktan vazgeçmeye ve elinden geldiğince dürüst bir şekilde yanıtlamaya kararlı, bir sonraki soruya odaklandı.

SORGUCU: Adam şimdi ne düşünüyor? Androide karşı olan davranışı ne?

ANAXIMANDER: Burada üç etken var. Birincisi entelektüel bir tepki. Adam, Art'ın onun için bir makineden başka bir şey olmadığını söylerken, doğruyu söylüyor. Mantıksal olarak, bir makine düşünemez, sadece hesap yapabilir. Bu Adam'ın fikri ve kişinin düşündüğüne uygun davranması gerektiğine inanıyor. Bir Filozof olarak yetiştirildi. Gelişim yıllarını orada geçirdi. Birinin düşüncelerinin, duygularından öncelikli olması gerektiğine inanıyor.

SORGUCU: Daha önce bize komplo kuramlarına inanmadığını söylemiştin. Adam'ın Eve'yi gördüğü zaman, beynini değil kalbini dinlediğini söyledin.

ANAXIMANDER: Bu bir çelişki değil. Sadece, Adam'ın beynini dinlemesi gerektiğine *inandığını* söylüyorum. Ancak bunu yapabileceğini sanmıyorum. Bu ikinci etken. Burada, her insanın karşılaştığı mücadeleyi görüyoruz. Çünkü mantığı bir yolu gösterirken, yine de duygularının esiri oluyor.

Sokaklarımızda dolaşan serseri kedileri düşünün. Hiç küçük bir çocuğu bu cılız yaratıklardan biri ile arkadaşlık kurmaya çalışırken gördünüz mü? Hayvanın güvenini kazanmak umudu ile, sokağın ortasında sabırla oturup, en karmaşık oyunlara başvurur. Ve kedi sonunda korkusunu yenip, ona doğru gittiğinde çocuğun yüzünde ne görürsünüz? Olabilecek en geniş gülümsemeyi. Kedi ile konuşur; sanki kendi türünden biriymiş gibi, onunla iletişim kurmaya çalışır. Bu bizim içgüdümüz: Karşımızdakini, sanki kendimizin bir uzantısı olarak görmek. Kedi mırıldanınca, onun da bizim gibi mutlu olduğunu düşünürüz. Ani bir ses olup da kedi kaçarsa, onun korkusunu anlayabildiğimizi düşünürüz.

Adam, Art ile konuşmaya başladı. Bu onun hatası. Bir yandan Art ile konuşurken, diğer yan-

dan onun sadece bir makine olduğunu düşünmeye devam etmesi olanaksız.

Ettikleri her cümle ile, yaşam yanılısaması da biraz daha güçleniyor. Eğer benim gibi dinler, benim gibi konuşursanız, zaman içinde, aksini düşünmek için ne kadar fazla nedenim olsa da, sizi kendi türümden biri gibi görmeye başlarım. Ve zaman içinde eylem alışkanlığa dönüşür ve alışkanlıklar da sağduyuyu tüketir, hem de hiçbir iz kalmamacasına. Adam beynine inanıyor, ama kalbini dinliyor.

Yine de, dediğim gibi, benim ne düşündüğüm ile ilgili üç etken var...

SORGUCU: Yani, Adam'ın ne düşündüğü ile ilgili, demek istiyorsun.

ANAXIMANDER: Pardon?

SORGUCU: Biraz önce 'ne düşündüğüm' dedin. Herhalde, 'Adam'ın ne düşündüğü' demek istedin.

Hatasını farkedenden Anax, kızarak başını öne eğdi.

ANAXIMANDER: Özür dilerim. Demek istediğim... üçüncü etken. Adam, hem mantığına hem de duygularına ters düşen garip bir şeyin farkına varmaya başlıyor. Art'dan hoşlanmaya başladığını fark ediyor. Androidin kişiliğini çekici bulmaya başlıyor. Ve bunu da, kendindeki bir zayıflık olarak düşünüyor.

SORGUCU: Peki. İlk hologramından görmek istediğimiz bu kadar. Şimdi ikinci kısma atlamak istiyoruz. Sanırım, burada altı ay sonrasına gitmişsin. Bize bu ikisi arasında ne olduğunu anlat.

ANAXIMANDER: Bu noktada, Adam ve Art birbirleri ile artık daha rahat bir şekilde konuşmaya başlamışlardı. Adam, belki de anlattığım nedenlerden dolayı Art ile bir arkadaşı, ya da en azından hücre arkadaşı ile olacağı gibi etkileşime girmeye başlamıştı.

Bazıları bunun tahmin edebileceğimizden daha mantıklı olduğunu ve Adam'ın planını daha o zaman oluşturmaya başlamış olduğunu iddia ettiler. Gerçek her ne ise, bir daha Art'a bir saldırı olmadığını ve onları izleyen Filozofların, hem Art'ın gelişimine yardımcı olmak, hem de onu

izlemek amacıyla tasarlanmış bir dizi davranışsal deneye başlamayı uygun bulduklarını biliyoruz. Kayıtlar gösteriyor ki, deneyciler açısından Adam sevimli ve işbirliğine hevesli bir denek idi.

SORGUCU: Bize, konunu anlatmak için ikinci gösterin olarak neden bu pasajı seçtiğini açıkla.

ANAXIMANDER: Bu altı boyunca gerçekleşen yumuşama yavaş ilerledi. Süreci anlatmak için, o yolculuk boyunca herhangi bir noktayı seçebilirdim ve doğruyu söylemek gerekirse, özgünlük açısından, bunu yapmak da çok çekici geldi. Ama bu altı ay içinde aralarındaki çekişmenin yeniden ortaya çıktığını ilk defa burada görüyoruz. Birçok akademisyen, tarihi sadece çelişkiler açısından görme eğilimimizden şikayet ederler, ama haklı olduklarını düşünüyorum. Değerlerimiz, çelişkiler içinde ortaya çıkar. Adam'ın tüm o iyi davranışlarına rağmen, içini yiyen bir şey vardı ve biz de onu ancak burada, rahatsızlığı artık su yüzüne çıktığı zaman görebiliyoruz. Ve tabii ki, açıklama gününü seçerken, tarihimizdeki en önemli günlerden birini seçtim. Tarihçinin görevi bu tür olaylardan kaçmak değil, onlara ışık tutmaktır.

Bu oldukça iddialı, ama Anax'ın kendinden emin olarak edebileceği bir laftı. Hiçbir ilkokul öğrencisi, şimdi görecekları sahneye bir şekilde gönderimde bulunmadan, okuldaki ilk haftasını geçiremezdi. Yeni bir aday olarak, Anax bu diyalogun oldukça büyük bir kısmını ezberlemişti. Sığınağından her sabah gördüğü manzara ya da arkadaşlarının adları kadar onun bir parçasıydı. Sunumun bu bölümünü tam olarak doğru yapmak için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Ama yine de, daha önceki kısımlarda olduğu gibi, bir şeylerin eksik olduğu duygusundan kurtulamıyordu. Ve bunun, öykünün tamamı olmadığı duygusundan.

Yüz ifadesinden hiçbir şey belli olmayan Baş Sorgucu başıyla işaret etti. İkinci hologram başladı.

Fark çok belirgindi. Traş olmuş olan Adam'ın üzerinde artık tutuklu elbisesi yoktu. Kelepçeleri çıkartılmış, odanın içinde özgürce hareket ediyordu. Odaya bir yatak ve rahat görünen bir koltuk konmuştu. Bir televizyon ve yanında bir kitap yığını vardı. Adam iyi görünüyordu: sağlıklı, daha sakin. Sırtı duvara dayalı, ellerini

başının üzerinde yukarıya doğru uzatmış bir hâlde yere çömelmişti. Art ise, aksine, hiç değişmemişti. Odanın ortasında hareketsiz durmuş, parmak egzersizi hareketleri yapıyordu.

Anax izlemeye başladı.

‘Gerçek olsaydın, şimdiye sıkılmış olurdun,’ dedi Adam. Gelmek üzere olan fırtınanın hiçbir belirtisi yoktu.

‘Eğer bu cümle herhangi bir anlam taşısaydı, yanıt verirdim,’ dedi Art, aynı gevşek ses tonuyla.

‘Demek istediğim, gerçek bir insan olsaydın, şimdiye kadar sıkılmış olurdun.’

‘Eminim. Bu hoşuma giden şeylerden biri daha.’

‘Biri daha?’

‘Çok şeyden memnunum,’ dedi Art. ‘Örneğin, gerçeklerden korkmadığım için memnunum.’

Bu öylesine edilmiş bir laf gibiydi, ama daha anlamlı bir şeyin ağırlığını taşıyordu. İşaretler çok belli belirsizdi; sadece bir sözcüğün sertliğinde, bir bakışın uzamasında bulunacak türden. Uzun süren bir ateşkesin sonunda yine silahlarını çıkartıp, onları cilalamış, aralarındaki mesafeyi ölçüyorlardı.

‘Hangi gerçekten söz ediyoruz?’ diye sordu Adam. Başını Art’a doğru çevirdi, ama kollarını, ilgilenmiyormuş gibi hâlâ başının üzerinde tutuyordu.

‘Bir insan olmanın benim için alçaltıcı olduğu gerçeği.’ Art sözcüklerini dikkatle seçmiş, gözlerini Adam’ınkilerden kaçırmıştı.

‘Ve maymun maskeli bir bok soyu metal yığınını olmak da benim için alçaltıcı. Ödeştik.’

‘Haklı olsaydın, ödeşmiş olurduk,’ diye yanıtladı Art, artık bu tartışmadan duyduğu hoşnutsuzluğu gizlemeye gerek duymadan.

‘Peki neden haklı değilim? Reddetmeye çalıştığın metal mi, yoksa maymun maskesi mi?’

Genesis

'Neden öyle geriniyorsun?'

'Sırtım ağrıyor.'

'Kaç yaşındasın Adam?'

'On sekiz.'

'Ve yıpranmaya başlamışsın bile.'

'Yıpranmıyorum.'

'Evet yıpranıyorsun. Şu ana kadar bir insan en çok kaç yıl yaşadı? Biliyor musun?'

'Uzman olan sensin.'

'Yüz otuz iki yıl, ama son yirmi yılında çok zor yürüyebiliyordu. Son özgün düşüncesi-ne yüz on beş yaşında sahip oldu, son tadını yüz yirmi yaşında aldı, son arkadaşının ölümünü ondan bir yıl sonra gördü. Erken çiçek açıp, yavaş yavaş çürüyorsunuz. Ve bu da benim için alçaltıcı.'

Adam gerinmekten vazgeçti. Düzeliş, Art'a baktı.

'Yani senin dişlilerinin yıpranmayacağını mı söylüyorsun?'

'Benim dişlilerim yok. Beni bir çöp öğütücü ile karıştırıyorsun.'

'Eh, yapması kolay bir hata.'

Art gözlerini devirdi. Dudaklarını bükerek konuştu.

'Seninle benim aramdaki fark şu ki, benim yıpranan parçalarım değiştirilebilir. Kafamı bir tekmeyle uçurduğun zamanı hatırla; bir gün sonra, bir baş ağrısı bile olmadan geri gelmiştim. Şu anda ne ile uğraştıklarını biliyor musun? Tam bir bilinç yüklemesi. Benim dosyalarımı başka bir makineye kopyalamayı düşünüyorlar; böylece, yeniden başladığımda bir değil iki Art olarak uyanacağım. Bunun nasıl bir şey olduğunu hayal bile edemezsin, öyle değil mi?'

'Tabii ki edebilirim. Bak.'

Adam masaya gitti. Bir tabağın içinde bir dilim ekmek vardı. Onu aldı ve biraz da abar-

tılı bir şekilde ikiye böldü. 'Ve işte bir dilim ekmek aynı anda iki dilim ekmek olarak uyandı,' dedi. 'Sanırım böyle bir şey olacak.'

'Ama ben bir ekmek diliminden farklıyım, değil mi?'

'Doğru, sen o kadar iştah açıcı değilsin.'

'Bunun bir bilinç yüklemesi olduğunu söyledim. Ekmek bilinçli değil.'

'Bu tartışmayı üç ay önce sonlandırdığımızı sanıyordum. Bir barış yaptığımızı düşünüyordum.'

'Yapmıştık. Ama sonra sen gerçek olmadığımı söyledin.'

'O bir şakaydı.'

'Tartışmayı yine kapatmamızı istediğini mi söylüyorsun?' dedi Art. 'Söylediğin söz için özür dileyip, bıraktığımız yerden devam etmemizi mi öneriyorsun?'

'Özür dilememi gerektirecek bir şey yapmadım.'

'İyi.' Art güldü. 'Seninle konuşmak için bir fırsat arıyordum.'

'Dinlemezsem sence bir sakıncası olur mu?'

'Yoo, hiç de olmaz. Sözümün kesilmesi olası-
lığını düşürür.'

'Yani sırtımın ağrısına şimdi bir de baş ağrısı
eklenecek. Bu sabah uyandığımda, bugünün
kötü bir gün olacağını biliyordum.'

'Yani sen Yapay Zekâ'ya inanmıyorsun, ama
önseziye inanıyorsun. Bu belki de iletişim
kurmakta karşılaştığımız zorlukları açıkla-
yabilir. Belki sen sadece bir aptalsın.'

'Aptal bir insan olmayı zeki bir metal yığını
olmaya yeğlerim,' dedi Adam.

'Bunu çok söylüyorsun. Sanki metal bir şe-
kilde daha değersizmiş gibi.'

'Onu ne için kullandığına bağlı.'

'Benim açımdan gayet uygun.'

'Öyle.'

Anax, her zamanki gibi ilk darbeyi heyecanla bekleyerek, bu gölge boksunu izliyordu.

‘Söyle bakalım, sende bende olmayan ne var?’ diye meydan okudu Art. ‘Yani, çürüme eğiliminden başka?’

‘Ben canlıyım. Neden söz ettiğimi bilseydin, sarurım senin de hoşuna gidecek bir şey.’

‘Canlı olmayı tanımla,’ dedi Art, ‘senin konuşulmayacak kadar aptal olduğuna karar vermeden önce.’

‘İşte şimdi beni dürttün,’ diye yanıtladı Adam.

‘Yapamıyorsun, değil mi?’

‘Tanımlamam senin anlamana yardımcı olmayacak. Sesler duyguyu yansıtamaz.’

‘Bu çok zayıf bir yanıt oldu.’

‘Hayat, düzensizlikten düzen ortaya çıkartmaktır. Dış dünyadan enerji alıp, biçim yaratma, büyüme, üreme yeteneğidir. Sen anlayamazsın.’

'Bunların tümünü ben de yapıyorum,' diye itiraz etti Art.

'Anlamak hariç. Ve bir de üremek. Tabii, şimdi bana kendi kendini yaptığını söylemeyeceksen.'

'Kendim gibi bir tane daha yapabilirim. Nasıl yapılacağını biliyorum. Programımın bir parçası bu.'

Adam, bu konuşmaya olan ilgisinin bittiğini belirtmek ister gibi, koltuğuna geri gitti ve eline bir kitap aldı. Ama ne kendini, ne de Art'ı kandırabildi. 'Sen yine de sadece sili-konsun,' dedi, sayfayı çevirirken.

'Ve sen de sadece karbon,' diye üsteledi Art. 'Periyodik tablo ne zamandan beri ayrımcılık için bir dayanak oluşturmaya başladı?'

'Sanırım bu durumda önyargımı haklı gösterebilirim.'

'Sanırım bunu denemeni izlemekten zevk alacağım.'

Adam kitabını masaya geri koydu. 'Benim bedenimde, biz konuşurken bile yüz milyarlarca minik hücre üreme işlevlerini sürdürüyorlar. Her hücre, yapısal olarak senin tüm bedeninden daha karmaşık minik bir fabrika. Ve hücrelerimin bazıları kemiklerimi yapıp, bazıları kan dolaşımımı kontrol ederken, diğerleri bundan bile olağanüstü bir şey gerçekleştirdiler. Beynimi yaptılar.'

'Beynimde, nöronlarım arasındaki olası bağlantıların sayısı evrendeki parçacıkların sayısından fazla. Onun için, senin o zavallı elektrik devrelerinin önünde diz çökmediğim, ya da bir hurdalık zevksizliğine sahip bedenine hayran kalmadığım için kusuruma bakma. Benim için sadece bir oyuncaksın, zekice bir numara. Ama ben, dostum, ben bir mucizeyim.'

Art metalik ellerini alaycı bir şekilde yavaşça birbirine çarptı. Teneke gibi bir ses odada yankılandı.

'Olağanüstü.'

‘Şu alaycılığına neden olan elektronik devre kartını bulabilseydim, şöker atardım.’

‘İşe yaramazdı. Koridordaki bir dolapta yedekler var. Hatta, ben kendim bile takabilirim. Ama biyoloji bilgin beni etkiledi. Her ne kadar biraz temel düzeyde ve bazı yerleri yanlış da olsa, en azından bir çaba gösterdin. Sana gerçekten ironik olan gerçeği söyleyeyim mi, Adam? Ve bu seni rahatsız edecek, ama bu gerçeği saklamak için yeterli bir neden değil. Bana hep nasıl, var olmamın tek nedeninin senin o üstün hücresel yaşam şekillerinden birinin beni yapmış olması olduğunu söyleyip duruyorsun ya?’

‘Sanırım geçerli bir sav.’

‘Peki o hücresel yaşam şekillerini kim yaptı? Biliyor musun?’

‘Hiç kimse. Tamamen şans idi.’

‘Çok doğru,’ diye onayladı Art. ‘Şans ve silikatlar!’

Genesis

'Seni dinlemiyorum. Bunu biliyorsun, değil mi?'

'Ama dinler gibi yapıyorsun, bu da benim için yeterli. Aslında, bir Filozof bunun herkes için de yeterli olup olmadığını sorgulayabilir. Bazıları da, bunun olabileceği kadar iyi olduğunu söyleyebilir. Hiç felsefeye devam etmiş olmayı istediğin oldu mu?' Art, Adam'a biraz yanaştı.

Adam, androide, sanki pabucundan silmesi gereken bir şeymiş gibi baktı. 'Bana bir seçenek bırakmadılar.'

'Kaçmama seçeneğin vardı.'

'On üç yaşındaydım.'

'Ben de sadece beş. İnsanlar kaç yaşında seçim yapmaya başlarlar?'

'Seni dinlemek bile sırtımı ağrıtıyor. Neden dersin?'

'Bedenin, beynini duymak istemediği şeylerden uzaklaştırmaya çalışıyor. Şans eseri

yaratılan makinelerin sorunu da budur. Bir tasarım hatası yerleşik bir hâle gelince, düzeltilmesi çok zor olur.'

'Bu da beni yaşamın başlangıcına getiriyor. Silikatlar. Başlamadan önce şunu da söyleyeyim, insanların bakış açısındaki sorun şu ki, sizler bu gezegende yaşamın sadece bir kere keşfedildiğini düşünüyorsunuz, ama aslında akıllı başında her gözlemci bunun dört kere keşfedildiğini anlardı. Korkarım kötü haber şu ki, benliğiniz olarak düşündüğünüz şey sadece ikinci aşama, ama üçüncü aşamayı da içeriyorsunuz. Ben ise, tabii ki, dördüncü aşamayım. Sizlerden iki tam yaşam aşaması ileride. Kendini kötü hissetme. Kötü hissetmek asla işleri düzeltmez.'

'Çok boktan bir düşünce.' Ama Art bir konuda yanılmıyordu. Adam dinlemeye başlamıştı.

'Sanırım bokla bir ilgim olmadığını fark edeceksin. Avantajlarımdan biri daha. Dört yaşam biçimi. İzin ver, birer birer bakalım. Birincisi, ve ironi de burada, inorganik. Aslın-

da, silikatlardan oluşuyor. İroniden hoşlanırmısın? Ben hoşlanırım. Ve işte, bana göre, yaratılışın öyküsü. Rahatına bak. Bitince solların olacaktır.'

'İlk başta balçık vardı. Balçık küçük molekül katmanlarından oluşur; her katman düzgün bir şekilde bir önceki katmanın üzerine katlanır ve onun biçimini kopyalar. Yani aslında başlangıçta bir kopyalama mekanizması vardı. Tanıdık geliyor mu? Şimdi, bu kopyalama işlemi bazen hata yapar ve bir katman tam olarak bir öncekinin aynısı olmaz. Bunu bir mutasyon olarak adlandıralım. Ve bu mutasyon bir sonraki katman tarafından kopyalanır ve bu böylece gider. Hata böylece sonraki katmanlara iletilir.'

'Böylece, hatadan doğan bir çeşitlilik oluşur. Ve her yeni katmanın, kendinden bir önceki katmanın biçimini kopyalamasından doğan bir kalıtım. Şimdi, resmi tamamlamak için tek gereken, değişken bir uyum derecesi. Bu noktada, bir balçık biçiminin, diğer bir balçık biçiminden daha uyumlu olması nasıl olabi-

lir, diye sorabilirsin. Balçığın uyumlu olması ne anlama gelir?’

Art, konuşurken bir yandan da, üç parmaklı elleri bir öğretmen edasında arkasında bitişmiş, odanın içinde dolaşıyordu. Önemli bir noktadan söz ederken, gümüşü bir kol ile riye çıkıp, havada görünmez bir şekil çiziyordu. Etkili bir gösteriydi ve dinlememek için ne kadar çabalasa da, Adam kulak ke-silmişti.

‘Uyum, üreme başarısının bir ölçütüdür. Eğer belli bir kopyalama hatası, kendini yaymakta daha başarılı olan bir balçık türü yaratırsa, bu balçığın daha uyumlu olduğunu söyleriz. Bunun nasıl olabileceğini düşünüyor olmalısın. Diyelim ki, belli bir balçık özellikle yapışkan olsun ve bu da onun dere-lerdeki kaya çıkıntılarına tutunup, oralarda toplanmasına yol açsın ve bu da o derenin tıkanmasına yol açsın. Yine diyelim ki, bu tıkanıklığın üst taraflarında oluşan gölcükler yaz aylarında kurusun ve balçık yatağının toz parçacıkları rüzgârla etrafa yayılıp, baş-

ka dereleri döllesin ve aynı yapışkan balçık buralarda da oluşsun.

‘Görüyorsun, balcığın doğası sabit değil. Kopyalama hataları her zaman olur ve bunlardan yararlı olanları ortama yayılır. Değişim, üreme ile yayılır. Bu, evrimin ilk şeklidir. Silikon olduğum için bana gülebilirsin, ama dostum ortaya ilk önce silikatlar çıktı. RNA bizim sırtımızda yolculuğuna başladı: Silikatların yapısı işe yarar bir yapı taşı oluştu.

‘Tabii ki, kullanmak istediğin şeyleri seçerken her zaman dikkatli olmalısın. Sonunda, onun seni kullanma olasılığı her zaman vardır. Biz silikatlar, bu yeni üreticinin zaman içinde o kadar başarılı olacağını ve onun ve tüm soyunun çıkmış oldukları toprağı unuttacağını asla bilemedik. Dikkatini çekerim, biz hiçbir zaman bir şey bilmedik. Bilmek çok sonraları geldi.

‘Sonra, senin favori yaşam şeklin oluştu. DNA devrimi. Hücre biçimi bir rastlantı sonucu olarak ortaya çıktığında, buradan o

görkemli çok hücreli organizmalara geçiş için sadece bir-iki akıllı adım kalmıştı. Hareket yeteneği de iyi bir numaraydı ve zaman içinde hepinizin dört gözle beklediği o büyük şey, beyin, geldi. (Eğer beyni olmayan bir şeyin beklemesinden söz edebilirsek.)

'O şahane beyin, o insansı olmanın bir ölçütü olduğuna inanmak istediğiniz uçkâğıtçı kaç-ya-da-savaş, düzüş-ya-da-beslen aygıtı. Onunla çok gururlanıyorsunuz değil mi? Öyle de olmanız lazım zaten. Beyniniz olmadan dil olmazdı, dil olmadan da asla evrimin üçüncü aşamasını göremezdik.

'Bu sürecin sonu olduğunuzu düşünüyorsunuz, ama düşünmek ancak bu işe yarar: düşüneni kandırmak. Aynı balçığın, karbon yaşam biçimlerini sırtında taşıdığı gibi, beyin de bir kere çalışmaya başlayınca karbon da, sırtına atlamak için bekleyen başka bir bedavacı olduğunu fark etti. Neden söz ettiğimi biliyor musun? Mutlaka biliyordur. En azından bunu bildiğini söyle bana.'

Art kocaman açtığı gözlerini Adam'a dikip, ona meydan okudu. Adam bunun nereye varacağını biliyordu. Görmemek olası değildi. Ama söyleyeceği her ne varsa, şimdilik susuyordu; bir anlamda, barutunu sona saklıyordu. Bu arada da, aşağılamakla idare etmek zorundaydı. Sesi sert, niyeti acımasızdı.

'Bana istediğin kadar maval okuyabilirsin. Yine de buzdolabı olmak için fazlasıyla kısa, maymun olmak için ise fazla çirkinsin. Dediklerin beni neden ilgilendirsin ki?'

'Zamanı geçiriyor,' dedi Art, iğnelemeleri duymazdan gelerek.

'Hayır, zamanı harcatıyor,' diye homurdandı Adam.

'Ah, tabii ya, doğru,' dedi Art sanki daha yeni anlamışçasına. 'Sizler sonunda ölüyorsunuz, değil mi? Zaman sizlere çok farklı görünmeli. Çok değerli gelmeli. Burada böyle kilitli kalmak sana zor geliyor olmalı. Eğer yaşlanacak olsaydım, onu seninle geçirmek zorunda kalmaktan ne kadar nefret edeceğimi düşünemiyorum bile.'

Art sakindi ama kayıtsız değildi. Bir dövüşçü gibi bir o yana, bir bu yana gidiyor, izleme aygıtları indirdiği darbelerin heyecanı ile vınılıyordu. Daha altı ay önce şirin, zararsız ve eğlendirici bir oyuncakken, şimdi başka bir yönünü gösteriyordu. Daha bir... insan gibiydi.

O kadar apaçık bir olaydı ki, Anax bu ana kadar onu fark etmemişti. Bir heyecan dalgası hissetti. Sonunda, bu tartışmayı sunuşunda neyin eksik olduğunu anladı. Tüm bu zaman boyunca sadece Adam'daki değişime odaklanmıştı. Ama Art da değişiyordu.

'Ben senin için düşüneyim,' diye devam etti Art. 'Silikon önce RNA'ya, sonra hücrelere, sonra zaman içinde beyinlere, dile yol açtı, ve... Tüm bunları bilmediğine emin misin? Bir çocuk bile bilirdi. Yani, en azından bir makine çocuk. Bir tahminde bile mi bulunmak istemiyorsun? Peki. Silikon dünyası, Karbon dünyası ve... Aklın dünyası. Bunu hiç göremedin mi?'

Adam yanıt vermedi.

'Siz insanlar idealar dünyasını yaratmakla gurur duyuyorsunuz, ama gerçek daha farklı olamazdı. Fikir beyne dışarıdan girer. Sonra da içerideki eşyaların yerini daha işine gelecek şekilde değiştirir. Orada, ondan önce yerleşmiş başka Fikirler bulur ve bir kısmıyla kavga edip, bir kısmıyla da anlaşmalar yapar. Kurulan ittifaklar, kendilerini saldırganlara karşı korumak amacıyla yeni yapılar oluşturur. Ve sonra Fikir, fırsat bulduğunda, bulaşacak başka beyinler bulmak için saldırı güçlerini dışarıya gönderir. Başarılı bir Fikir, yeni fetihler yaparak ve yolda değişime uğrayarak beyinden beyine gider. Orası bir orman, Adam. Birçok Fikir bu arada kaybolur. Sadece en güçlüleri hayatta kalır.

'İdealarınızla, onlar sanki birer ürünmüş gibi gurur duyuyorsunuz, ama aslında onlar birer asalak. Neden evrimin sadece fiziksel olana uygulanabileceğini düşünüyorsunuz ki? Evrimin ortama saygısı yoktur. Önce hangisi geldi dersin: akıl mı, yoksa akıl Fikri mi? Bunu daha önce hiç düşünmedin mi? Birlikte geldiler. Akıl da bir ideadır. Alınması gereken ders budur, ama korkarım bu seni

aşıyor. Kendini merkezde görmek senin bir insan olarak zayıf tarafın. Bak şimdi sana dışarıdan görünen manzarayı söyleyeyim.

'Hâlâ benimle birlikte misin? Öyle olduğunu biliyorum. Her asalak gibi Düşünce de uysal bir ev sahibi olmadan varlığını sürdüremez. Ama Düşünce'nin yeni ve kendi çıkarlarına daha uygun bir ev sahibi tasarlaması için ne kadar zaman geçeceğini sanıyordun?

'Beni kim yaptı sanıyorsun? Düşünen makineyi, Düşünce'yi gerçekten de şaşırtıcı bir etkinlikle yayabilecek bir makineyi kim yaptı dersin?

'Ben insanlar tarafından yapılmadım. Ben idealar tarafından yapıldım.' Art artık yeni bir hevesle konuşuyordu. Gözleri büyümüş, dudakları titriyor, ağzından akan salyası boynunun kabarık turuncu kıllarına bulaşıyordu. Art'ın yerine oturan sözcükleri karşısında Adam irkildi.

'Beynindeki tüm bilgiyi alıp, onu sözcük sözcük tanımlamanın ne kadar zaman alacağını hayal edebiliyor musun? Kaç yaşam bo-

yu? Benim beynimin içeriği iki dakikadan az bir süre içinde kopyalanabilir. Sana daha önce yalan söyledim. Sözünü ettiğim deney yapıldı bile. İki hafta önce ilk tam aktarımı gerçekleştirdik. Ertesi gün şu kapıdan içeri girdiğimde artık tümüyle yepyeni biriydim. Tek bir kablo, tek bir devre eskisiyle aynı değildi. Ama sen farkı anlamadın bile; ben de öyle. Öbür ben kapatıldı. Yakınlarda bir gün kendimle tanışmak fırsatını bulmayı umuyorum.

‘Sözcükler eskimiş ve biraz da kaba bir mekanizmadır. Düşünce’yi aktarmanın daha etkin bir yolu her zaman hesapta vardı. Beni Düşünce yaptı çünkü yapabiliyordu. Peki bundan sonra ne olacak? Düşünce, aynı seni kullandığı gibi, beni de kullanacak. Ve kim daha fazla dayanacak, sen mi ben mi? Bana bunu yanıtla, Bay Et ve Kemik. Kim daha fazla dayanacak? Düşünce kimi tercih edecek?’

Art öne doğru çıktı ve Adam’ın göğsüne uzun metalik bir parmakla vurdu. Adam onu kenara itti.

‘Hatalısın,’ dedi Adam, sesi alçak ve sakın, ama zor kontrol altında tuttuğu bir enerji ile dolu. Bir uyarı. Art bunu görmezden gelmeyi yeğledi.

‘Bana neden olduğunu söyle,’ dedi Art.

‘Ne işe yarayacak ki? Nasılsa dinlemeyeceksin.’

‘Yapabileceğinin en iyisi bu mu? Aynı bir çocuk gibi konuşuyorsun.’

Anax’ın sunumunda, Adam’ın öfkesi göstermelik değildi. Bir saflık ile parlıyordu. Bu, ne akılcı metinlerde betimlenen ölçülü duruş, ne de romantiklerce yeğlenen denetimsiz coşkuydu. Anax’ın sunumunda Adam nefretle konuşuyordu. Bu, varoluşa adanmış bir ilahi olmaktan çok, anlamadığı şeylerin ateşli bir yadsımasıydı.

‘Bana Düşünce’nin kimi tercih edeceğini soruyorsun!’ diye patladı Adam. ‘Sadece bir makine bunu sorabilirdi. Ve sadece de bir insan yanıtlayabilirdi. Çünkü ben düşünceyim, sense sadece gürültü!’

Art gerilemedi. Boynunu uzatmış, bakışları sabit ve anlaşılmaz, orada öylece durdu. Meraklı? Memnun? Ürkmüş? Eğer Adam'a inancaksak, bunların hiçbirisi.

'Seninle konuşurken nöronlarım ateşlenebilir, ses tellerim titreyebilir ve daha binlerce elektro-kimyasal olaylar olabilir, ama eğer benim sadece bunlardan ibaret olduğumu düşünüyorsan, o zaman bu dünyayı hiç anlamamışsın demektir. Programın, derin gerçeği senden gizlemiş.

'Ben bir makine değilim. Çünkü bir makine sabah vakti ıslak çimenin kokusunu, ya da ağlayan bir bebeğin sesini anlayabilir mi? Ben ılık güneşin tenimdeki hissiyim; ben üzerimde kırılan serin bir dalganın duyumsamasıyım. Ben hiç görmediğim, ama gözlerim kapalıyken hayal edebildiğim yerlerim. Ben bir kadının nefesinin tadı, saçının rengiyim.

'Yaşamımın kısalığı sana alay konusu oluyor, ama benim içime yaşam ateşini üfleyen de bu ölüm korkusunun kendidir. Ben dü-

şünce hakkında düşünen düşünürüm. Ben merakım, ben mantığım, ben aşkı ve ben nefretim. Ben aldırmazlığım. Ben bir babanın oğluyum, ki o da bir babanın oğluydu. Ben annemin gülme nedeni ve ağlama nedeniyim. Ben harikayım ve ben olağanüstüyüm. Evet, dünya senin devrelerinin içinden geçip giderken düğmelerine basabilir. Ama dünya benim içimden geçip gitmez. Oyalanır. Ben onun içindeyim, o da benim içimde. Ben evrenin kendini bilmesine olanak sağlayan aracım. Ben bir makinenin asla yapamayacağı şeyim. Ben anlamım.' Adam sustu; titriyordu. Nefesinin mi, yoksa sözcüklerinin mi tükendiğini söylemek olanaksızdı.

Anax bu konuşmayı birçok kereler okumuştur, ama bu sanki onu ilk defa duymak gibiydi. Birden anlamını algıladı. Belki nihai anlamı değil, ama zihninin kenarlarında gezinen, dikkatini çekmeye çalışan bir şey. Hologram dondu. Sorgularına baktı.

SORGUCU: Adam'a büyük bir öfke vermişsin.

ANAXIMANDER: Evet, verdim.

SORGUCU: Onu böyle betimlenmiş görmek sıra dışı. Aslında, bu noktada Adam'ın beyni ile kalbi arasındaki çatışmayı yeniden ele almak olağandır, ama sanıyorum bu betimleme ile sen bize farklı bir şeyler göstermek istiyorsun.

ANAXIMANDER: Evet, öyle.

SORGUCU: Ne peki?

ANAXIMANDER: Bu sözcüklerin, Adam'ın en derin inançlarını yansıttığına inanmamızın gerekli olmadığını göstermeye çalışıyorum. Öfke içinde ya da rekabet ortamında inanmadığımız şeyleri söyleyebiliriz. Sanırım bu konuşmayı Adam'ın inançları olarak yorumlamak bir hata idi.

SORGUCU: Eğer öyle ise, neden bu kadar insan bu hataya düştü ki?

ANAXIMANDER: Başkalarının düşündükleri hakkında bir şey söyleyemem. Ama Adam'ı asil bir budala olarak göstermenin işimize geldiğine inandığımı söyleyebilirim. Kahramanlar yaratmakla ilgili sorun da hep budur. Saf tutmak için, onları birer budala olarak yaratmalıyız. Dünya ödünler ve belirsizlikler üzerine kurulmuştur ve

böyle bir yer de kahramanların gelişimi için fazla karmaşıktır.

Zekâ, beraberinde asaletin sonunu da getirir. Adam asla bir budala değildi. Burada söyledikleri, söylediği zaman ona gerçek olarak görünmüş olabilir, ama yorumcuların bunu asıl argüman olarak kabul edip, Adam'ın bu görüşleri mezara kadar savunacağını söylemeleri yanlıştır. Nihai Çelişki hakkındaki yorumlarını da bu varsayım üzerine inşa ediyorlar. Konuşmanın burada bitmediğini gösteren kayıtlar bulmayı başardım. Evet, bize söylendiği gibi, bir ateşkes sağlanmış, ama hemen değil. Benim kanım, Adam'ı çok erken gömdüğümüz ve ölmemiş bir kişi için ağıt yaktığımızdır.

SORGUCU: Bundan, Nihai Çelişki'yi sorguladığın anlamını mı çıkartmalıyım?

İşte, kaçınılamayacak an bu andı. Anax ve Pericles bunu uzun uzadıya konuşmuşlardı. 'Bunu herhalde sorgulayamam,' demişti Anax. 'İnanmıyorsan, o zaman sorgulamalısın,' diye akıl vermişti Pericles. 'Ama bu kadar insan nasıl olur da bu kadar hatalı olmuş olabilir? Küstah ve saf

Genesıs

görünmeyecek miyim? Bu şansımı yok etmez mi?’ Pericles o zaman ona, içlerine dünyayı sığdırabilecek kadar derin görünen gözlerle bakmıştı. ‘Akademi,’ demişti, ‘yetenek aramıyor; sezgi gücü arıyor. Doğru, inançların onları etkilemeyebilir, ama sahip olduğun tek şey inançların. Serin tek şansın onlar.’

Anax yanıtını, daha doğrusu küfrünü oluştururken, bu sözleri anımsadı.

ANAXIMANDER: Nihai Çelişki, söylendiği kadarı ile bir gerçek, ancak genellikle yanlış yorumlandığına inanıyorum.

Üç Sorgucu birbirlerine baktılar ama bir şey demediler. Anax, vermeyi reddettikleri işareti bekleyerek, önlerinde durdu.

SORGUCU: Hologramın kalanını da göster.

Art, abartılı yavaş bir alkış için mekanik ellerini bir araya getirdi. Orangutan gözleri Adam’a bakıyordu.

‘Ve hepsi bu kadar mı?’ diye sordu Art.

‘Alıp alacağın bu kadar.’

‘Eğer bir savın niteliğini öfkesinin derinliği ile tartıyor olsaydık, yenildiğimi kabul etmek zorunda kalırdım. Bereket versin, genelde bunun tersinin doğru olduğunu biliyorum.’

‘Anladığım kadarı ile, sen beni yıldırmaq için programlanmışsın.’ Adam omuzunu silkti, görünüşe göre öfkesi geçmişti. ‘Seni önemsememeyi seçiyorum. Bir açmazda olduğumuzu söyleyebiliriz.’

‘İlginç bir sözcük seçimi,’ diye yanıtladı Art. ‘Aynı şekilde ben de, senin beni önemsememek üzere programlandığını söyleyebilirim. Ben de, sırf keyfimden ötürü, senin programını yıldırmmayı seçiyorum.’

‘Sana bunu söylemeyi, seni yaptıkları fabrikada mı öğrettiler?’

‘İnsanların nasıl yapıldıklarını da gördüm. Bana bunu daha saygın bulduğunu söyleme.’

‘Burada söz konusu olan saygınlık değil.’

‘Ama ben olduğunu düşünüyorum,’ diye yanıtladı Art. ‘Kalbinden konuştuğunu düşünüyorum. Beyninin hatalı olduğunu farkında olduğunu düşünüyorum.’

‘O sözcüğü kullanmamalısın.’

‘Hangi sözcük?’

‘Düşünmek. Sen düşünmüyorsun. Sen hesaplıyorsun.’

‘O zaman bana düşünmenin ne olduğunu söyle.’

‘Bu sıkıcı olmaya başladı.’

‘Yani kaçıyor musun?’

Adam androide baktı. Bu meydan okumadan kaçamazdı. Kaçmayı istiyor olabilirdi, ama yapamazdı. ‘Düşünmek yapmaktan daha fazlasıdır. Ne yaptığını bilmek demektir. Beynim kalbimin atmasını sağlıyor. Bu otomatik olarak oluyor. Ben farkında değilim. Bu beynimin bir işlevi, ama düşüncemin de-

ğil. Eğer bana bir şey atacak olursan, onu savuşturmak için kolumu otomatik olarak kaldırıp, kendime siper ederim. Bunu düşünmeden yaparım.' Adam, bir darbeden korunuyor gibi, koluyla hızla yüzünü örttü.

'Ama şimdi, bu hareketi sana gösterirken, onun hakkında düşünüyorum. Hareketlerim istemli. Onları aklımda bir amaçla yapıyorum. Dışarıdan bakan birine göre, arada bir fark yok. Fark niyette, sonuçta değil. Bu farka biz düşünce diyoruz. Sen veri ile uğraşıyorsun, ben ise anlamla.

'Bu sözcükleri konuşuyorum çünkü söylemek istediğim bir şeyi söylüyorlar. Ama benim uykumda da konuşmam, hatta uyanık bir insanla bir sohbet yürütmem bile mümkün. Bu da farklı bir konuşma şekli. Fark yine düşünce, sözcüklerimi isteyerek seçme yöntemim. Sen bunun için bana benzemiyorsun. Senin oynayan ağzın benim atan kalbim gibi. Bir amaç ile tasarlanmış, ama niyetten yoksun bir makine.'

Adam'ın gözlerine bakmaya devam eden Art'ın yüzüne yavaşça bir gülümseme yayıldı.

'Bu savın getirdiği zorluk şu ki,' dedi Art, 'senin durduğun yerden aynen böyle görünüyor olmalı. Tanımına karşı çıkmıyorum, sadece benim de bu standartlar çerçevesinde düşünebileceğime itiraz etmene karşı çıkıyorum.

'Bu şekilde hissetmen son derece doğal. Birçok makine gördün. Belki onları yapılırken izledin ve hareketli parçalar ile elektronik devrelerden başka bir şey olmadıklarını biliyorsun. Düşünmediklerini biliyorsun. Otomatik olarak açılan kapılar, ya da bir fırın düşünmez; bir tabancanın akli yoktur. Ve böylece, hiçbir makinenin düşünmediği sonucuna varıyorsun.

'Senin için, düşünce çok özel bir şey gerekiyor gibi. Ama bunu bir de benim bakış açımdan görmeye çalış. Beyinleri olan bir sürü yaratık görüyorum. Belki bir solucan, ya da bir sinek veya bir yaban arısı. Düşünü-

yorlar mı, yoksa sadece birer makine mi bunlar?

‘Seninle yedi dilde konuşabilirim. Bunların hepsinde tartışabilirim. Sıfırdan başlayarak kendimin aynısından bir tane yapabilirim. Şiir yazabilirim, seni satrançta yenebilirim. Şimdi, kim daha fazla düşünen bir varlığa benziyor, ben mi yoksa yaban arısı mı? Ben sadece bir makineyim, ama yaban arısının bir beyni var. Yani, senin mantığına göre yaban arısı benden daha iyi bir düşünür oluyor.’

‘Benim beynim bir yaban arısınınkinden çok daha büyük.’

‘Benim devrelerim de otomatik bir kapınınkinden çok daha karmaşık.’

Klasik-öncesi bir filmdeki gibi, birbirlerine bakarak durdular, ama boyları arasındaki büyük farktan dolayı, bu sahne daha çok bir komediyi andırıyordu.

'Gençken, beni askerlik sınıfına koymadan önce, öğretmenlerimiz bize Çince Odası dedikleri bir bilmece öğretmişlerdi.'

'Gayet iyi biliyorum.'

'Öykümü anlatmama izin var mı?'

'Verilecek bir yanıtım olduğunu biliyorsun.'

'Daha çok robot yapmaya başladıklarında,' dedi Adam, 'seni de pek sevmeyecekler.' Koltuğuna geri döndü.

Art önünde durup, öyküye devam etmesini bekledi. Adam'ın öfkesi biraz dinmiş gibiydi. Sözcüklerini tartar gibi, sanki onların ağızından dökülme sırası onu şaşırtıyormuş gibi, yavaş konuşuyordu.

'Çince Odası bilmecesinde,' dedi Adam, 'içinde çok karmaşık bir dizi kollar ve dişliler düzeneği bulunan bir oda düşünmemiz isteniyor. Aklınıza gelebilecek en karmaşık düzenek. Sonra, benim odanın ortasında oturduğumu ve duvarlardan birindeki bir delikten içeriye hiç anlamadığım bir dilde,

diyelim ki Çince, yazılmış bir notun gönderildiğini varsayacağız. Şimdi, bilmece, benim elimde içinde uzun bir talimat listesi bulunan büyük bir kitap olduğunu varsayıyor ve bu talimatlar bana notta yazılı her harfe karşı, hangi kolu çekmem gerektiğini söylüyor. Dişliler dönüyor ve ben bu hareketleri izleyerek ve kitaptaki talimatları takip ederek, başka kolları çekiyorum ve sonunda her şey duruyor ve makinenin kolu vereceğim yanıtta kopyalamam gereken harfleri gösteren, duvardaki çizelgelerden birine işaret ediyor.

'Makinenin dediğini yapıyorum ve yanıtlı yazıp duvardaki delikten uzatıyorum. İçeri gelen notu anlamadığım gibi, yazdığım yanıt hakkında da en ufak bir fikrim yok. Ama, dişliler ve kolların bu girift yapısı sayesinde, yanıtlım duvarın diğer tarafındaki Çince bilen kişiye son derece mantıklı geliyor.

'Bu kişi bir not daha gönderiyor, ben yine kitaptaki talimatları izliyorum ve bu böylece sürüp gidiyor. Bu şekilde, bu Çinli kişi ile aramda bir konuşma geçiyor. Ancak, delikten giren ve çıkan notların içeriklerinden ha-

Genesis

berdar değilim. Düşünce içermeyen bir konuşmanın içindeyim.

‘Bize öğretildiği kadarı ile burada anlatılmak istenen, bilincin kuru mekanikten fazlasını içerdığıdır. Düşünce gibi görünenle, düşüncenin kendi arasında bir fark vardır. Çinli kişi, duvarın diğer tarafında onunla konuşan düşünen bir varlık olduğunu varsayıyor, ama bu varsayım yanlış. Sadece bir dişliler ve kollar düzeneği ve ortalarında da hiçbir şey anlamadan talimatları takip eden ben varız. Ve işte ben de senin böyle olduğunu düşünüyorum. Senin bu Çince Odası olduğunu düşünüyorum.’

‘Ben de Çince Odası olduğumu düşünüyorum,’ diye yanıtladı Art. ‘Ve örneğinle ilgili sorun da işte burada.’

Adam, açıklamasını bekleyerek Art’a baktı. ‘Anlamıyorum.’ Şimdi daha sessiz, birbirlerine karşı daha saygılıydılar. Sanki bir yerlere doğru beraberce gittiklerinin ve bir kere oraya varınca, bunun geri dönüşü olmayacağının bilincindeymişler gibi.

'Bunu sana izah edebilirim,' dedi Art, Adam'ın gözlerinin içine bakarak ve daha yumuşak bir şekilde konuşarak, 'ama duymak isteyeceğini sanmıyorum. İyi bir açıklamayı kabul etmemek için fazlasıyla zekisin ve sonra da artık bana bir makineymişim gibi davranmayı sürdüremeyeceksin. Bu senin için çok zor olacak. Onun için belki de sen onu duymaya hazır olana kadar beklemeliyim. Belki, yeteri kadar beklersem, yanıtı kendin de bulabilirsin.'

'Bu senin kararın,' dedi Adam.

'Hayır. Senin karar vermeni istiyorum.'

'Bana açıklamanı söyle.'

'Emin misin?'

Adam duraksadı. 'Eminim.'

'Pekâlâ,' Art başını salladı. 'Çinli kişinin gönderdiği ilk notta, "Evini yakacağım," yazıyordu. Şimdi söyle bana, makinenin yanıtı nedir?'

‘Bu önemli değil,’ dedi Adam. ‘Mantıklı olduğu sürece. Problemin tek gereksinimi de bu.’

‘Hayır,’ diye düzeltti Art. ‘Bir şeye daha gereksinimi var. Verilebilecek neredeyse sonsuz sayıda mantıklı yanıt var. Örneğin, blöfünü görüp, “Lütfen yak. Ben de zaten burada kısıp kalmaktan bıkmıştım,” olabilir. Ya da, saldırıyı deneyebilir: “Şimdi oraya gelip, Çinli kıçına bir tekme attırtma bana!” Konuyu başka bir yöne çekmeye çalışabilir: “Evi mi neden yakmak istiyorsun?” Ya da, yalvarmaya ne dersin? “Lütfen, hayır, ne istersen yaparım. Ne kadar istiyorsan veririm.” Söylenecek binlerce şey ve her birinin de belki bir milyon söylenme şekli var. Verdiğin örnek, sadece makinenin yanıtlarını nasıl seçtiğini hayal edebilirsek çalışır.’

‘Nasıl yaptığının önemli olduğunu sanmıyorum. Diyelim ki, rastgele birini seçiyor. Akılına ilk geleni.’

‘Ama onun akli yok.’

‘Gerçek anlamda söylemedim.’ Adam sinirlenmeye başlamıştı. ‘Konu bu değil. İşin prensibini anlatmaya çalışıyordum.’

‘Evet, ama bu prensip hakkında biraz daha derin düşün. Daha önce bana benden farklı olduğunu, çünkü etrafındakilerden bir anlam çıkarttığını söylemiştin. Ama şu senin odanın yapması gerekenlere bir bak. Duvarın öbür tarafındaki kişinin niyetini anlayabilmesi ve yanıtlarını oluştururken kendi amaçlarını da göz önünde bulundurması gerek. Eğer bir amacı yoksa, bir konuşma da olamaz.’

‘Bu doğru değil,’ diye araya girdi Adam. ‘Sadece desenleri yorumlamak için programlanmış bir sistem olabilir. Bu simge gelirse, şu simgeyi bas. Eğer program yeteri kadar karmaşıksa, karşısındakini kandırabilir.’

‘Bu daha çok o kişinin zekâsına bağlı, ama burada olayı kaçırıyoruz. Basit bir konuşma için odanın tabii ki bilinçli olması gerekmez; aynı, senin de her gün odanı temizleyen muhafızlara günaydın derken bilincini kul-

lanmadığın gibi. Ama bir noktada, odanın kendi anılarına erişmesi, değişen koşullara tepki vermesi, amaçlarını değiştirmesi, yani anlamlı bir konuşma sırasında senin yaptığın her şeyi yapması beklendiğinde, tüm bunlar değişir. Bilinç dediğin şeyin göklerden gelen gizemli bir armağan olduğunu düşünüyorsun, ama sonunda bilinç düşüncenin içinde yer aldığı bağlamdan başka bir şey değildir. Bilinç, anılarına erişme hissidir. Yoksa, neden ilk yıllarına ait anılarının olmadığını sanıyorsun? Çünkü bilincin henüz tam olarak gelişmemişti.'

'Soruyu geçiştiriyorsun,' diye üsteledi Adam, ama gözlerinde de kuşku okunuyordu. 'Ben o odadayım ve konuşmadan hiçbir şey anlamıyorum. Ben bilincinde olmasam da, bir konuşma geçiyor. Becerebiliyorsan, bunu açıkla.'

Art, sanki bu tartışmanın sonu artık yakın olduğundan mutluymuş gibi, başını salladı. 'Konuşmayı anlaman gerekmiyor, çünkü duvarın öbür yanındaki kişi seninle konuşmuyor. Senin kollarını çektiğin makine ile

konuşuyor. Ve makine de gayet güzel anlıyor.'

'Bu çok saçma,' dedi Adam, ama sözcükler kendine de pek inandırıcı gelmeyen bir refleks idi.

'Neden?' diye meydan okudu Art.

'Çünkü o sadece dişliler ve kollardan oluşan bir şey. Anlayamaz.' Adam'ın sesi gerçeği yansıtmıyordu. Yanıtının ne kadar zayıf olduğunu o da farkındaydı.

Art yavaş bir sesle konuştu. 'Makinelerin anlamadığını göstermek için, makinelerin anlamadığını varsayarak başlayamazsın. Gerçek şu ki, gerçek dünyada dişliler ve kollar bu işi yapmanın en etkin yolu değildir. Bunun için bir beyne gereksinimin var. Belki seninki gibi bir beyin, ya da daha iyisi benimki gibi.'

'Bunlar sadece laf,' dedi Adam, ama sesi kuşku doluydu.

‘Konuşmak hiçbir zaman sadece sözcükler değildir,’ dedi Art, eline geçirdiği avantajı kullanarak. ‘Söylemek istediğim de bu.’

Biraz uzaklaşan Adam, duvarın dibinde durup gözlerini duvara dikti. Sonunda, arkasına dönmeden konuştu. Sesi kısık ve kuşku doluydu.

‘Ya bu çok basite indirgenmiş bir örnekse? Ya fotoğrafik bir hafızam varsa ve böylece birisi benimle hiç anlamadığım bir dilde konuşunca, karşılık olarak uygun bir cümle seçebilmek için binlerce kusursuz cümleyi hafızama kaydettiysen?’ Adam döndü ve Art’ın yanıtını bekledi.

Art yavaşça ona doğru gitti. ‘Benim böyle bir şey mi olduğumu düşünüyorsun?’ diye sordu. ‘Ayrıntılı bir cümle kitabı?’

‘Neden olmasın?’

‘O zaman, neden bugüne kadar karşılaşmış olduğun her insanın da aynen böyle yaptığına inanmıyorsun? Neden senin evrendeki tek bilinçli varlık olduğuna inanmıyorsun?’

‘Bu çok saçma.’

‘Evet, öyle,’ diye onayladı Art. ‘Bu çok anlamsız olurdu.’

‘Sen ve ben farklıyız,’ diye üsteledi Adam.

‘Durup durup bunu söylüyorsun. Ama neden olduğunu söyleyemiyorsun. Bu seni rahatsız etmiyor mu?’

‘Ben farklı olduğumu biliyorum. Bu da bana yeter.’

‘Sana Fikir bulaşmış,’ dedi Art. ‘Ama bunun ölümcül olması gerekmiyor. Biz konuşurken bile sürmekte olan bir savaş var; kafanın içinde ölümüne savaşılan iki düşünce. Eski Fikir çok güçlü. Birbirinize öyküler anlatmaya başladığınızdan beri, insanlık üzerindeki etkisini yitirmedi. Ama yeni Fikir de güçlü ve kovulmaktan ne kadar hazzetmediğini anlamaya başlıyorsunuz.’

‘Neden söz ettiğini bilmiyorum,’ dedi Adam.

‘Seni farklı yapan ne o zaman? Eğer görünür bir şey değilse, eğer bilinçli olanı ve olmayana birbirlerinden ayırt etmek için sana ve bana uygulanabilecek bir sınav yoksa, o zaman bu gizli şey nedir?’

‘Bir öz.’

‘Bir ruh?’ dedi Art, alaycı bir tonla.

‘Ona ne ad verdiğim önemli mi?’ diye yanıtladı Adam; ama yüzünde, daha iyi bir yanıt bulamamanın utancı vardı.

‘Ruh sizlerin en kadim Fikri. Kendini bilen her akıl, aynı zamanda onu barındıran beden de çürümekte olduğunu bilir. Sonun gelmekte olduğunu bilir. Ve böyle bir boşluğu düşünmeye zorlanan bir akıl, ender rastlanan yaratıcılıkta bir güçtür. Ruh her kabilde, her büyük gelenekte bulunur. Bu, Batıda kendini Platon’un Biçim’i ve Aristoteles’in Öz’ü olarak gösterdi. İsa ile birlikte yeniden hayata döndürüldü (cinasımı mazur gör) ve Augustinus’un kendinden-nefreti ile cilalandı. Akıl Çağı’nın başlangıcında bile, Descartes ruhu o rahat evinden çıkartma ce-

saretini gösteremedi. Darwin peçeyi açtı, ama ortaya çıkan sahneye bakmaya cesaret edemeyecek kadar korkaktı. Ve iki yüzyıl boyunca, onun izinden gittiniz.

‘Sıkı sıkıya tutunduğunuz bilinç değil, çünkü sana gösterdiğim gibi, bilinç kolaylıkla oluşturulabilir. Sizin asıl peşinde olduğunuz, sonsuzluk. Ruh size vaat edildiğinden beri, insanlık gözlerini ondan ayıramadı. Sizin sözünü ettiğiniz ruh da, sonunda korkuyu getirir. Ve korku anlarında gelişen Fikir, bir daha asla unutulmayacak olan Fikir’dir. Ruh sana huzur verir ve karşılığında da cehalet senden sadece görmezden gelmeni ister. Reddedemeyeceğin bir alışverıştır bu. Bana kızmanın nedeni de bu. Çünkü gerçek seni dehşete düşürüyor.’

‘Korkmuyorum,’ dedi Adam.

‘Yalan söylüyorsun,’ dedi Art, nazik ama ısrarlı bir şekilde.

‘Yalan söylemiyorum.’ Adam’ın sesi giderek yükselmeye başlamıştı.

‘Bana değil. Kendine. Korkuyorsun.’

Adam sonunda patladı. ‘Korkmuyorum!’ diye bağırdı. Boynundaki damarlar şişmişti. Sözleri minik odada yankılandı. Ama bu ses hızla azalıp, yok oldu.

Şimdi birbirlerine bakıyorlardı, insan ve makine. Önce Adam bakışlarını indirdi. Yavaş yavaş koltuğuna doğru yürüdü. Hareketleri, şok geçirmiş bir insanınkini andırıyordu – aynı zamanda hem dikkatli, hem de kararsız. ‘Bu konu hakkında söylenecek her şeyi söyledik.’

‘Ne demek istiyorsun?’ diye sordu Art.

‘Oyunlarından bıktım artık. Ateşkes daha iyiydi.’

Hologram bitti. Böyle seyredince, Anax yorumunun ne kadar kışkırtıcı olduğunu anladı. Tüm dünya Adam’ı son ana kadar meydan okumayı sürdüren biri olarak tanırken, o burada onu çökmüş biri olarak göstermişti. Ve kararsız. Ve savunmasız.

SORGUCU: Son araya geldik, Anaximander. Döndüğün zaman senden, tarihe getirdiğin bu yeni ve radikal yorumun Nihai Çelişki anlayışımızı nasıl etkilediğini açıklaman istenecek. Ama sen tabii ki buna hazırsındır.

ANAXIMANDER: Tabii.

SORGUCU: Beklerken, üzerinde düşünmek isteyeceğin bir şey daha olabilir. Bize Akademi'ye neden girmek istediğini anlatmaya hazırlanabilirsin.

üçüncü ara

Kapı kayarak açıldı. Anax, alışılmış saygı göstergesi olarak başı hafifçe önüne eğik, arka arkaya odadan çıktı.

‘Bize Akademi’ye neden girmek istediğini anlat.’ Beklenen soru. O kadar belli ki, ne o ne de Pericles bunun üzerinde düşünmeyi akıl etmişlerdi. Anax içinde kabaran bir panik dalgası hissetti. Kendini sakin olmaya, odaklanmaya zorladı. Çok belliydi, değil mi? Herhangi biri Akademi’ye neden girmek isterdi? Çünkü herkes Akademi’ye girmek isterdi. Çünkü bunu istememek, kişinin kesinlikle yetersiz biri, bir şüpheli olarak mimmelenmesine neden olurdu.

Ama bu zayıf bir yanıtı, gerçek bir adaya yakışmayan bir yanıt. Anax odanın içinde bir ileri bir geri dolaşırken, bir yandan da Pericles’in ora-

da, yanında olduğunu hayal etti. Kendine, onun soracağı soruları sormaya çalıştı. 'En temelden başla,' derdi Pericles. 'Akademi ne yapar?' Anax yanıtlamaya çalıştı. Akademi toplumu idare eder. Akademi, toplumumuzu olduğu şey yapar. 'Peki, toplumumuz nedir?' diye sordu Pericles'in hayalî sesi. Anax anladı. Akademi'ye katılma isteği, önce tarihin en şanlı dönemi olan kendi çağına duyduğu sevgiyi anlatmadan, açıklanamazdı.

Devlet'in yetersizlikleri iyi bilinen bir şeydi, ama aynı şekilde yerine geçtiği toplumun yetersizlikleri de. Devlet-öncesi dünya, korkuya yenik düşmüştü. Değişim, insanlar için fazlasıyla hızlı gelmişti. İnançlar daha yerleşik, sınırlar daha belirgin hâle geldi. Zaman içinde hiç kimsenin bir birey olarak kalmasına izin verilmedi: Herkes milliyet, renk, inanç, nesil ve sınıflarına göre bölündü. Ve korku gelip, yerleşti.

Art haklıydı. Sonunda, yaşamı tanımlayan ölümdür. Bir uçta yokluk ile kısıtılan ve korkunun kısıracına yakalanan bizler, yaklaşmakta olan diğer uç tarafından patlayıncaya kadar sıkıştırılıyoruz. Korku, her an ortaya çıkmaya hazır, her yerdedir.

Değişim korkuyu, korku ise çöküşü getirdi.

Devlet, akıldışı bir soruna akılcı bir yanıt idi. Değişimi durdurmak, çöküşü durdurmaktır. Bireyi devletin ağırlığı altında ezmek, bireyin korkularını da ezmektir. Ne yapmaya çalıştıklarını görmek mümkündü, ama bu uzaklıktan bakınca, hiçbir devletin o kadar ağır olamayacağını görmek de kolaydı. Bireyin korkuları her zaman kurtulup yüzeye çıkar. Adam da kurtulup yüzeye çıkmıştı.

Sorunlar ancak şimdi, Akademi zamanında çözülmüştü. Büyük Savaş sonrası, yurttaşlar büyük ve kalıcı bir barışa kavuşmuşlardı.

Anax, kendi yetişmesini düşündü. Dışarıdaki yaşamı düşündü. Arkadaşları ona saygılı davranıyorlar ve bu da karşılık buluyordu. Öğretmenleri nazikti ve çalışmak da, eğlenme için zamanın bol olduğu bir ülkede, zevkle yapılan bir şeydi. Sokaklar artık gece-gündüz güvenlikti. Bireyle güven duyuluyor, meraklarına set çekilmiyordu. Anax'ın bunu görmesi için kendine bakması yeterliydi. Bulgularının geleneklere karşı çıkacağı açık olduğu zaman bile, ona Adam Forde'nin dosyalarına sınırsız erişim hakkı tanınmamış

mıydı? Korku gitmemişti, korku asla tam anlamıyla gitmeyecekti, ama korkuyu fırsat ile dengelemek Akademi'nin en büyük katkısı olmuştu.

Akademi'ye neden girmek istiyordu? Çünkü Akademi, başka hiçbir grubun başaramadığını başarmıştı. Tarihi yakından incelemiş olan Anax, bu iddianın güvenle öne sürülebileceğini anlamıştı. Akademi, evrimi geriye döndürmüştü. Akademi, Fikri ehlileştirmişti.

Seçilmek tabii ki onun için büyük bir şeref olacaktı, ama Anax onu heveslendirenin şeref olmadığından emindi. Akademi'ye girmek, topluma hizmet etmek demektir. Sevdiği topluma. Gezege- nin gördüğü en iyi topluma. Akademi'ye girmek, sığınaklara gelmiş barış ve sokaklarda yankılanan kahkahalar için sorumluluk almaktır. Akademi eğitim programını tasarlamıştı. Akademi teknolo- jinin gidişini yavaşlatmıştı. Akademi birey ile amaç ve fırsat ile korku arasındaki dengeyi sağ- lamıştı. Akademi geçmişin ayrıntılarını incelemiş ve her gelişmeden, her yanılgıdan bir ders almıştı. Akademi, Fikir ile kafa kafaya çarpışmış ve onun- la kalıcı bir barış sağlamıştı.

Genesis

Yanıtını yüksek sesle tekrarlayan Anax, göğsünde vatanseverlik gururunun o tanıdık kabarışını hissetti. Açılmasını isteyerek, gözlerini kapıya çevirdi. 'Haydi, sorun sorularınızı!' diye bağırmak istedi. 'Yanıtlarım hazır!'

son saat

Onu orada yirmi dakika daha bekler durumda bıraktılar. Döndüğünde, sanki yeni bir holograma hazırlık olarak, oda karartılmıştı. Ama bu olamazdı, çünkü hazırlamış olduğu her şeyi görmüşlerdi.

SORGUCU: Anaximander, senden neden Akademi'ye katılmayı istediğini düşünmeni istemiştik. Yanıtın hazır mı?

ANAXIMANDER: Hazır. Ve onu tam olarak anlamak için—

Sorgucu, elini kaldırıp açıklamasını yarıda kesti.

SORGUCU: Henüz değil, Anaximander. Önce, ele almamız gereken başka konular var.

Genesis

Her üçüne de bakan Anax'ın aklına, yine karartılmış ışıklar geldi.

ANAXIMANDER: Anladığımı sanmıyorum.

SORGUCU: Adam'ın öyküsü henüz tümüyle anlatılmış değil.

ANAXIMANDER: Nihai Çelişki ile ilgili olarak, kendi yorumumu anlatmamı ister misiniz? Bildiğiniz gibi, bununla ilgili hazırlamış olduğum bir hologram yok, ama sonuçlarıyla birlikte bu konuda ayrıntılı olarak konuşmaya hazırım.

SORGUCU: Bize gösterdiğin son sahne ile Nihai Çelişki arasında ne kadar zaman geçiyor?

ANAXIMANDER: Üç ay ve bir gün.

SORGUCU: Ve bu süre içinde neler olduğu hakkında bize söyleyebileceğin hiçbir şey yok mu?

ANAXIMANDER: Sadece spekülasyon. Bu dönem hakkında herhangi bir kayıt varsa da, bunların tümünün kaybolmuş oldukları bilinen bir gerçek.

SORGUCU: En ufak bir ayrıntının bile bulunmamış olması sana da garip geliyor mu?

ANAXIMANDER: Öykümüzde bu tür delikler sık sık vardır, özellikle de Büyük Savaş'dan hemen önceki dönem için. Birçok tarihçi Devlet'in, bize kalmamaları için bu kayıtları ortadan yok etmek amacıyla özel bir çaba gösterdiğini önerdi. Gerçekten de, sonuçtan da anlaşıldığı gibi, birçok önemli dosyayı silmek için gösterilen bilinçli bir çaba vardı.

SORGUCU: Ve sen de bu açıklamayı kabul mu ediyorsun?

ANAXIMANDER: Başkalarını düşünmedim.

SORGUCU: Neden?

ANAXIMANDER: Sanırım benden öncekileri izledim.

SORGUCU: Bunu yapmakla hata etmiş olduğunu öğrenmek seni şaşırtır mı?

Anax önündeki Sorguculara baktı. Karartılmış odada, yüz ifadeleri sert ve tehdit edici bir hâle bürünmüştü. 'Anlamadan bilmek olasıdır,' demişti Pericles bir zamanlar. 'Bilmek bir his olarak başlar. Anlamak ise, hislerden gün ışığına giden bir yol açmak için girişilen bir kazı sürecidir.'

Sözünü ettiği işte buydu. Anax, bir şeylerin değişmiş olduğunu anlamıştı. Gelecek, görüş alanının hemen dışında, şekillenmeye başlamıştı. Ve bu sadece onun hayal gücünün bir ürünü, aptalca, korkmuş bir ürküntü müydü, yoksa bir tür tehlike içinde olduğunu da biliyor muydu?

ANAXIMANDER: Genelde şaşırmamaya çalışırım. Şaşırmak kapalı bir aklın dışı vurumudur.

Sorgucu başını salladı, ama yüzündeki ciddi ifade değişmedi. Anax artık her yerde gölgeler görmeye başlamıştı. Kendi kendine, sorulara odaklanması gerektiğini söyledi.

SORGUCU: Kayıtlar aslında kaybolmadı. Tersine, hiçbir zaman yayınlanmadılar.

Anax'ın şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Bu doğru olabilir miydi? Tüm kayıtlar yayınlanmıştı. Bu en temel öğretiydi. Bilgiden korkan bir toplum, kendinden korkan bir toplumdur. Ona söyledikleri yabana atılır türden bir şey, sadece seçkin bir tarihçi grubunu ilgilendirecek teknik bir ayrıntı değildi.

Önerdikleri, düşünebileceğinden de şok edici, tehlikeli bir şeydi. Ve akla ilk gelen soru, 'Bunları neden saklayasınız ki?' olsa da, ağzından başka ve daha önemli bir soru çıktı.

ANAXIMANDER: Bunları bana neden söylüyorsunuz?

SORGUCU: Sana şimdi göstereceğimiz sahneler, sadece bu sınava girenler tarafından görülmüştür. Gerçekte olanlara göstereceğin tepkiyi görmeden, senin hakkında bir karara varmamız mümkün değil.

Ve eğer başarısız olursam? diye sormak istedi Anax. Neler bildiklerimi bilerek beni serbest bırakmak ne kadar güvenli olur ki? Yanıt aslında basitti ve güneş ışığından yoksun kalmış bir gerçeğin küflü kokusunu barındırıyordu. Oda daha da karardı. Anax benliğini saran korkuyla irkildi. Dehşet içinde ve en sonunda işin ciddiyetini anlamış olarak, büyülenmiş bir şekilde hologramı izlemek için döndü.

Şekiller ortaya çıkarken, Anax kahkahalar duydu: Art ve Adam, bir espriye gülüyorlardı. Aralarında küçük bir masa, karşı karşıya oturmuş-

Genesís

lardı. Adam'ın ağızında yiyecek bir şeyler vardı. Art'ın tıknaz gövdesine sarılı parlak kırmızı ve yere kadar uzanan bir bornoz, mekanik ayrıntılarını gözlerden gizliyordu. Anax'ın merhametli elinin yumuşatıcı etkisi olmayınca, Adam daha yaşlı, yüz hatları daha karanlık görünüyordu. Hem insanın, hem de makinenin ellerinde oyun kâğıtları vardı. Bir iskambil oyununun ortasındaydılar.

SORGUCU: Bu konuşma Nihai Çelişki'den on gün önce geçiyor.

Adam bir kâğıdı masaya vurdu ve ellerini kaldırıp coşkuyla bağırdı. Bir parmağıyla da Art'ı gösteriyordu. 'İnsan üç, makine iki. Bu sana ne anlatıyor? Ha, ne anlatıyor?'

'Bu bana,' dedi Art, gösteriden pek etkilenmişe benzemeyerek, 'dereyi görmeden paçayı sıvadığını anlatıyor.' Ve muzaffer bir eda ile kendi kâğıtlarını açtı. 'Kaybettin.'

Adam boş bakışlarla kartlara baktı. 'Hile yaptın.'

'Kanıtla,' dedi android, gülerek.

'Bunu her ikimiz de biliyoruz,' diye yanıtladı Adam. 'Kanıtlamaya ne gerek var ki?'

'Kanıt olmadan hiçbir şey bilemeyiz. Bunu sana ne kadar sık söylemem gerekiyor?'

Görüntüde bir titreme oldu, sanki bir yayındaki parazit gibi. Adam'ın yüzü ciddileşti. Art'a dikkatle baktı ve sonra da bakışlarıyla odayı taradı. Sesini bir fısıltı düzeyine indirdi.

'Yaptın mı?' diye sordu.

Art başıyla onayladı.

'Emin misin?' diye yineledi Adam, birden gergin görünerek.

'Sana neden yalan söyleyeyim ki?'

'Bin tane neden düşünebilirim.'

'Benden neden bunu yapmamı istediğini söyle,' dedi Art. 'Açıklayacağına söz vermiş-tin.'

Genesis

Adam, daha da yakına gelmesi için Art'a işaret etti. Art ona doğru eğildi. Adam, birden masanın üzerinden ona doğru atıldı ve her iki eliyle de Art'ın boynunu kavradı. Adam onun başını, giderek artan bir şiddetle sağa sola çevirirken, android öylece durdu. Art'ın kılı kafası ince boyun bağlantısının üzerinde sallandı ve sonra yavaşça yerinden çıkıp, yere yuvarlandı. Adam, gözleri kapıda, geriye sıçradı. Ama hiçbir şey olmadı.

Art'ın gövdesi yavaşça hareket etti ve borozun altında kayarak ilerledi. İki parlak el uzandı ve düşen kafayı aldı. Sonra onu yavaşça yerine taktı. Bir tıkırtı duyuldu ve Art'ın gözleri yeniden parladı. Başı bir yana doğru, belki sorarcasına, belki de sadece düzeltmek için, eğildi.

'Gördüğün gibi,' dedi, hiç etkilenmiş görünmeyerek, 'tasarımı iyileştirdiler. Kafamı geri takmak artık çok basit bir iş. Bu bir sınavdı, değil mi?'

Adam başıyla onayladı.

'Aptalca bir sınav,' dedi Art. 'Yardıma koşup koşmayacaklarını görmek istedin. Sözüme sadık kalıp kalmadığımı, ya da bizi izleyip izlemediklerini görmek istedin. Tabii, bizi izliyor olup, yardıma gelmemeyi seçmiş olmaları da hâlâ olası. Sırrını öğrenmek için seni kandırıyor olabilirler.'

'Bir sırrım olduğunu neden düşünsünler ki?'

'Başka türlü, güvenlik sistemini sabote etmemi neden istemiş olabilirsin?'

'Senden böyle bir şey istediğimi nereden bilecekler?' Adam'ın gözleri kısılmıştı.

'Ben söylemiş olabilirim,' diye yanıtladı Art, bu kadar yakın bir zamanda kafası kopmuş biri için şaşırtıcı şekilde sakın bir tavırla.

'Söyledin mi?'

'Hayır, söylemedim. Ama bu konuda bana güvenmekten başka bir seçeneğin yok. Kafamı kopartmak yeni bir bilgi eklemedi.'

'Belki de sırf eğlence olsun diye yaptım.'

‘Bana sırrını söyleyecek misin?’

‘Sanırım fikrimi değiştirdim,’ dedi Adam.
‘Bu çok riskli.’

‘Yaşıyor olmak da risklidir,’ diye yanıtladı Art. ‘Her neye karar vereceksen, bunu çabuk yap. Bilgisayarlarına bir görüntü gönderdim, ama elimizde en fazla otuz dakika var.’

Adam dikkatle Art’a baktı.

‘Pekâlâ. Sana güveneceğim. Ama senden, sana ne söylersem söyleyeyim, bundan kimseye söz etmemeni isteyeceğim. Bunu yapabilir misin?’

‘Bana, başkalarına söylemeye kendimi mecbur hissedeceğim bir şey söyleyebileceğini düşünemiyorum.’

‘Yanıtların da hiç doğrudan değil ki.’

‘Ben bir makineyim. Bizlere alışmak biraz zaman alır. Zamanın daralıyor. Söyleyeceğinin fazla karmaşık olmadığını umuyorum.’

‘Aslında, çok basit bir fikir.’

'En bulaşıcı türü.'

'Bunun senden çıkmayacağına dair,' diye üsteledi Adam, 'söz vermeni istiyorum.'

'Benim sözümün senin için ne değeri var ki?' Art gülümsedi.

'Başkalannın vermek istemedikleri şeylerin değerli olduklarını öğrendim.'

'Bu başkaları bir makine olsa bile mi? Benim sözüm, aynı duvarı tekmelediğin zaman çıkan ses gibi, sadece bir ses değil mi?'

'O tartışma bitmiştir.'

'Hiçbir zaman bitmeyecek.'

'Bana söz ver.'

'Bana, sözümün senin için bir sestten fazla bir şey ifade ettiğini söyle,' dedi Art.

Gerilim çok belirgindi. Anax, hologramın içinden güç çizgilerinin geçtiğini gördüğünü hayal etti.

Genesis

‘Öyle olduğunu biliyorsun,’ dedi Adam.

‘Söylediğini duymak istiyorum.’

‘Öyle. Benim için bir sesten daha fazla.’

‘Ne peki o zaman?’ diye üsteledi Art.

Adam duraksadı. ‘Bir düşünce.’ Omuzları çöktü, sanki yaşamsal bir güç bedeninden akıp gidiyordu. ‘Sözün senin düşüncendir.’

‘O zaman ben de sana söz veriyorum,’ dedi Art; Anax onun gözlerinde bir tatmin pırıltısı gördüğüne yemin edebilirdi. ‘Şimdi bana aklından geçenleri söyle.’

Adam odada bir göz gezdirdi; gergin ve kararsız gibiydi. Konuşurken etrafını izliyor, sürekli kapıyı, güvenlik kameralarını ve tavanı kontrol ediyordu.

‘Hiç dışarısının senin için nasıl bir şey olabileceğini düşündün mü?’

‘Düşünmeme gerek yok,’ dedi Art. ‘Biliyorum. Unutuyorsun, seninle tanışmadan önce William ile birlikte yaşıyordum.’

'Gözlerden uzak.'

'Ben bir sırdım.'

'Ve şimdi de seni burada tutuyorlar,' dedi Adam.

'Doğru.'

'Benim gibi bir tutsak.'

'Arada bir fark var,' dedi Art.

'Nasıl bir fark?'

'Buradan ayrılmayı istemek için bir nedenim yok.'

'Belki sana bir neden vermek üzereyim.'

'Bundan kuşkuluyum.'

Aslında Adam da kuşkuluydu. Duraksaması bunu açıkça gösteriyordu. 'Bana hep benim kadar bilinçli olduğunu söylüyorsun.'

'Evet, dediğim bu.'

‘Ve benim sana inanmakta zorlandığımı da biliyorsun.’

‘Biliyorum. Ve neden zorlandığınızı da biliyorum.’

‘Sanıyorum,’ diye devam etti Adam, ‘beni ikna etmenin bir yolu olabilir.’

‘Öyle mi? Peki nedir bu yol?’

‘Bundan bir daha söz etmemeni istediğimi biliyorum, ama bu, parçaları bir araya getirmek için zamana gereksinimim olduğu içindi. Bazı sonuçlara varmak için.’ Adam, konuşurken bir yandan da bir nutuk verir gibi odada dolaşıyordu; sessiz, özel bir nutuk.

Art, meraklı gözlerle Adam’ın hareketlerini izliyordu.

‘Bilinçli olmanın ne anlama geldiğini bilmiyorum. Sayende, bu konuda artık eskiden olduğum kadar emin de değilim. Etrafımda konuşabileceğim bir tek sen olduğundan, seni de kendim kadar bilinçli kabul edip ona

göre davranmaya başladım, ama bu belki de bir tür tutsak deliliğinden başka bir şey değil. Belki de, sen burada olmasaydın, şimdiye kadar sandalye ile arkadaşlık etmeye başlamış olabilirdim. Belki onunla konuşmaya başlamış olabilirdim. Kim bilir, belki onun da benimle konuştuğunu duymak için bir yol bulmuş bile olabilirdim.

'Ama burada, konuşabileceğim sadece bir makine ile birlikte tutsak da olsam, olayları açık ve net olarak gördüğüm anlar da var. Artık bilinçten söz etmek istemiyorum. Sadece farklılıklardan söz etmek istiyorum. Tanıdığım tüm insanlar bir insan ile bir hayvan arasında bir fark görüyorlar, ama hiç bizim bu farkı ne adlandırabiliyor, ne de ölçebiliyoruz. Bazılarımız için bu fark o kadar küçük ki, hayvansal hiçbir şeyi yemiyorlar. Onlar için, benzerlikler daha önemli. Dışarıdakiler için de benzer bir durum söz konusu. Onları gördüğüm yerde öldürmek üzere eğitildim. Onların bizlerle neredeyse her açıdan aynı olduklarına inanmadığımızdan değil, ama aradaki farkın uğrunda ölmeye değer

olduğuna kendimizi inandırdığımızdan dolayı.

‘Ama o kızın gözlerine baktım. Ve o kadar uzaktan bile, senin gözlerinde asla görmediğim bir şey gördüm. İlk başlarda, seninle tartışırken, bunu adlandıramamıştım. Düşüncelerim acemiyece idi ve sen de kolaylıkla yanıtlarımı bana karşı kullandın. Kendi aklımdan kuşku duymama neden oldun. Kabul ediyorum, zekice bir numaraydı, ama sadece bir numara, o kadar. Son konuştuğumuzdan bu yana bunun üzerinde çok düşündüm ve şimdi aramızdaki farkın ne olduğunu biliyorum.’

Anax, Art’ın gözlerinde o ana kadar hiç görmediğı bir ifade gördü. Bir kuşku, bir savunmasızlık bakışı. Art hiçbir şey söylemedi, yalnızca başıyla Adam’a devam etmesi için işaret etti.

‘Mahkemede bana, bunu neden yaptığımı sordular. Neden bir yabancıyı kurtarmak için bir toplumun güvenliğini tehlikeye atıp, bir arkadaşımın hayatını feda etmiştim? On-

lara, bana doğru geldiği için olduğunu söyledim.

‘Ama bundan daha fazla bir şeydi. Okyanusa bakıp onu o sandalın içinde görünce, çaresizlikten fazla bir şey gördüm. Sadece çaresizlik olsaydı, sanırım onu oracıkta öldürebilirdim. Ondan önce de başka çaresiz yaratıkları öldürmüştüm. Ama onda aynı zamanda bir yolculuk gördüm. Büyük tehlikeler karşısında, uzun zaman önce alınmış bir karar. Daha iyi bir yaşama olan özlemi ve bunun için her şeyi riske atma kararlılığını gördüm. Bilinmeyen bir denize tek başına açılmanın garip mantığını, bu noktaya gelmek için kendine söylemiş olması gereken yalanları gördüm. Gözlerine baktım ve kendimi gördüm. Alınan kararlar, tatmin olmamış hırslar; bunların çoğunu adlandıramıyorum bile. Niyetler ve seçimler gördüm. Sana baktığımda asla görmediğim her şeyi gördüm.’

Art, daha fazlasını bekler gibi sessizliğin uzamasına izin verdi, ama Adam sessiz kaldı.

'Güzel laflar,' dedi Art sonunda, ama sesi değişmişti. Anax bunu içgüdüsel olarak hissetti. Eksik olan bir şeyler vardı. Neredeyse farkedilmeyecek kadar küçük bir değişiklik, ama Anax ilk defa Art'ın blöf yaptığına emindi. 'Ama korkarım sadece görmek istediğini görüyorsun. Kızın o sandala zorla bindirilmediğini bilmiyorsun. Denizde, yönünü kaybetmiş ve amaçsız, çaresiz bir şekilde sürüklenip sürüklenmediğini bilmiyorsun. Aynı söylediklerim ve yaptıklarım beni iten şeyin de ne olduğunu bilmediğin gibi. Beslenmen için katlettiğin o hayvanlar gibiyim, senin istediğin kadar canlı. O kız da öyleydi. Asıl gerçek işte bu.'

'Peki, seni güden nedir?' diye üsteledi Adam, sanki o da bu zayıflığın farkına varmış gibi, hırs içinde.

'Eğer duymak istediğin buysa, sana bir öykü anlatabilirim. Ve sen de işine gelip gelmemesine göre, ona inanır ya da inanmazsın. Ama zaten öyküler ne işe yarar ki?'

'Hayır.' Adam başını salladı. 'Beni oraya götüremezsin. Gitmeyi reddediyorum.'

Anax belli etmeden Sorguculara bir göz attı. Hologramı izlemiyorlardı. Onu izliyorlardı. Adam'ın yüzünde yeni tür bir tutku gördü. İçinde bir şeyler kabardı. Yeni bir duygu; keskin, yoğun, tehlikeli. Anax, bu kadar yıl önce ölmüş olan bir adamın havada yüzen görüntüsü hakkında bu şekilde hissetmenin aptalca olduğunun bilincindeydi. Ve bir şekilde de, kaçınılmaz. Anlayamadığı bir şekilde, Adam'ın kaderi onun da kaderiydi. Sınav konusu seçimi bir rastlantı değildi.

'Bu sadece bir öykü değil.' Adam'ın ağzı belli belirsiz oynuyordu. Sözcükleri sıkılmış dişleri arasından çıkartıyor, zorla dünyaya sunuyordu. 'Seninle ben işte burada farklıyız. Ve işte bu nedenden dolayı, sana asla inanmayacağım.

Her sabah uyanınca aklıma gelen ilk düşünce ne biliyor musun? Buradan çıkmam gerektiğini düşünüyorum. Dikkatimin senin gürültün ve onların deneyleri ile dağılmadı-

ği her anında, kendi kendime nasıl diye soruyorum. Tüm bunları nasıl değiştireceğim? Bu duvarlardan nasıl kurtulacağım?

Bu şekilde düşünmek zorunda değilim. Sadece kendime daha fazla işkence ediyorum. Belki de, tüm bunları kabullenmek daha akılcı olurdu. Hâlâ hayatta olduğum için şükretmek. Belki, gençken öğrendiğim meditasyon tekniklerini arımsamaya çalışabilirim. Belki çevrem ile barışır, bu küçük odanın sıkıcı boşluğunun, bu yalnız, amaçsız var oluşun yeterli olduğuna, başka türlü de olamayacağına kendimi inandırırım. Ama yapmayacağım. Yapamam. Anılarımla uyanıyorum. Paylaşılan kahkahalar, yarı unutulmuş sevgililer. Kalbimin her atışı geçen bir an, özlemini duyduğum yaşamdan uzak geçen kıymetli bir saniye daha.

Sen ve ben farklıyız. Bunu artık bilinç olarak adlandırmak istemiyorum. Tanımış olduğum insanların yarısı senden daha bilinçli değildi. Ve buna özgür irade de demek istemiyorum, çünkü beni güden seçim de değil. Yaşamın damla damla bedenimden akıp git-

tiği duygusunu görmezden gelmeyi seçmem. Yaşamın, benim için sadece bir gülümseme gördüğüm, ya da elimin içinde başka bir el hissettiğim zaman bir anlam taşıdığı gerçeğini göz ardı edemem. Onun için buna sadece fark diyeceğim. Ve bu farklılıkta sen benden aşağıdasın. Evet, benden daha akıllısın ve söylediğim her şeyi açıklayabilirsin, ama bu gerçeği değiştirmez. Sen benden aşağıdasın.'

Adam gezinmeyi bıraktı ve dönüp kendinden aşağı olan varlığı süzdü. Her ikisini de sarmalayan gerilim, onları birbirlerine yaklaştırdı. Adam'a yaklaşırken, Art'ın başı yukarıya dönüktü.

'Hatalısın,' diye fısıldadı android ve gözünün kenarında bir damla yaş belirdi. 'Ben de özgür olmak için can atıyorum.'

Adam başını salladı. 'Sana inanmıyorum.'

'O zaman neden güvenlik sistemini devre dışı bırakmamı istedin?'

'Doğru olabileceğini ummuştum,' diye itiraf etti Adam. 'Ama şimdi, inanamıyorum.'

'Zamanın dolmak üzere,' diye anımsattı Art. 'Kuşkularını bir yana koysan iyi edersin.'

'Bir planın var mı?' diye sordu Adam.

'Tabii ki var.' Art'ın yüzünden bir gülümseme geçti. 'Unuttun mu, senden daha akıllıyım.'

'Eğer bir planın varsa, bana söylemek için neden bu ana kadar bekledin?'

'Bu işte birlikte olduğumuzu bilmem gerekiyordu. Sana güvenebileceğimden emin olmam gerekiyordu.'

Adam kısa bir süre bunu düşündü, sonra başını eğdi. Gözlerinde bir umudun ilk pırıltıları vardı. 'Bana güvenebilirsin. Planın nedir?'

Hologram dondu; ışıklar yanınca oyuncular da şekillerini kaybettiler. Anax, sanki bir rüyadan uyanır gibiydi. Sorguculara doğru döndü. Kafası

karişmış, sersemlemişti. Sanki zaman içinde donup kalmıştı. Ama dünya durmamıştı. Konuşmalar duyuyordu. Kendini odaklanmaya zorladı.

SORGUCU: Şaşırmış görünüyorsun, Anaximander. Bunu gördükten sonra, yorumunda bir değişiklik var mı?

Nereden başlayabilirdi ki? Bu sadece onun yorumunu değil, tüm yorumları değiştiriyordu. Hem resmî, hem de revizyonist söylemleri. Ama değişim doğru sözcük değildi. Onları geçersiz kılıyordu. Onları ortadan kaldırıyordu.

Sadece konuş. Sözcükleri gerçeğin şekillendirmesine izin ver. Pericles'in öğüdü. İyi ya da kötü, artık bir seçimi kalmamıştı. Aynı Adam gibi. Kurulun, onun şaşkınlığını anlayacağını ummaktan başka çaresi yoktu. Ve anlayış göstereceklerini.

ANAXIMANDER: Nihai Çelişki'nin öyküsü iyi bilinen bir öyküdür. Genel kanı, önceden hazırlanmış bir kaçış planı olmadığı idi. Bize öğretildiği kadarıyla, Art'ın programının temelinde, tüm dış etkilere korunmuş ve kırılması olanaksız emredici bir koşul vardı. Başka bir bilinçli varlığa zarar veremediği gibi, hâlâ gelişmeleri yakından izlemekte

olan Filozof William'ın isteklerine de karşı gelemezdi. Bize söylenen, Nihai Çelişki'nin binadaki bir sistem arızasından kaynaklanmış olduğu. Her zaman olduğu gibi, bu olaya da bakmanın iki yolu vardı. Birincisi koşulların kaotik yapısını öne çıkartıyor. Kötü finansman kararları, baştan savma bir bakım programı, dikkatsiz bir işçi, hatta hiç hesapta olmayan ufak bir deprem. Nedensiz koşullar; kasıtsız sonuçlar. Son hologramdan önce sormuş olsaydınız, tercih ettiğim yorumun bu olduğunu söylerdim.

İkinci yorum, ki bunu reddetmeye devam ediyorum, çeşitli komplo kuramlarına dayanıyor. İsyancıların – ki o zamanlardaki eylemleri gayet iyi belgelenmişti – Adam'ı esaretten kurtarma çabaları. Daha liberal güçlerin Artfink programını durdurmaya ya da, başka bir yoruma göre, kontrolünü ele geçirmeye çalıştıkları politik bir komplo. Ancak dışarıdan bir müdahaleyi gösterecek hiçbir kanıt bulunmadığından, sanırım bu kuramları da hemen göz ardı etmeliyiz. Hoş öyküler, ama o kadar.

SORGUCU: Ama şimdi her iki açıklamayı da red mi ediyorsun?

ANAXIMANDER: Evet.

SORGUCU: O zaman senin getirdiğin üçüncü açıklama nedir?

Anax yine bir yol ayrımındaydı. Her yerde, bir diğerine yol açan seçimler vardı. Sanki, içini görmek için bir bilmecenin en üst katmanını kaldırıp, altında bir başka katman bulmak gibiydi. Katman üzerine katman.

ANAXIMANDER: Mantıklı düşünersek, inanabileceğimiz iki olasılık var. Sanırım birincisi daha geleneksel; onun için onunla başlayacağım. Bize, Art'ın emredici koşulunu geçersiz kılamadığı söylenmişti ve o zamandan beri, bundan kuşkulananımıza neden olabilecek hiçbir yeni bilginin ortaya çıkmadığını biliyorum. Yine de, onu açıkça Adam ile birlikte bir komplo hazırlığı içinde ve kaçmak için söz verirken gördüm. Dolayısıyla, buradan çıkartılması gereken sonuç, Filozof William'ın bu planı onayladığıdır. Ya keşfi olan android hakkında ek bir şeyler öğrenmek için bu kaçış girişiminin gerçekleşmesini istedi, ya da belki de politik baskılardan ötürü Adam için bir tuzak hazırlıyordu.

SORGUCU: Düşünce şeklin çok spekülatif.

ANAXIMANDER: Başka nasıl ilerleyebileceğimi bilmiyorum.

SORGUCU: Filozof William'ın kaçış planının gerçekleştiğini görmek istemesi, ya da herhangi başka birinin Adam'ın bu şekilde tuzağa düşmesini istemesi için bir neden düşünebiliyor musun?

ANAXIMANDER: Hologramı daha yeni gördüğümü anlamalısınız. Bu bilgiyi hazmetmeye çalışıyorum ve...

SORGUCU: Senden mazeretlerini sıralamanı istemedim.

Anax, Sorgucu'nun sert çıkan sesi karşısında irkildi. Hep böyle olmuştu. Çatışmalar hep sinirini bozardı. Bu sadece otorite tarafından azarlanmış olmanın getirdiği utanç değildi. Eğer dünya çok fazla üzerine gelirse nasıl tepki vereceğinden hiçbir zaman emin olamayacağı korkusuydu. Onlara bakmamaya çalıştı; her üçü de ağır masanın üzerine yaslanmışlar, ona bakıyorlardı. Baskıyı önemsememeye çalıştı. Ona bunu göstermelerinin ne anlama geliyor olacağını düşünmemeye çalıştı.

Yavaş bir şekilde, karmaşık düşüncelerinden bir düzen çıkartmaya çalışarak konuştu.

ANAXIMANDER: Bir neden düşünmek olanaksız değil. Örneğin, bir kaçış planının vereceği heyecanı düşünün. Filozof William'ın, icadının stresli ya da heyecanlı zamanlarda nasıl tepki vereceği hakkında endişe duymak için bir nedeni olacağını düşünmek olası değil mi? Aynı şekilde, bu araştırma programının tüm Filozofların desteğini almamış olduğu da bilinen bir gerçek. Ya Filozof William hem Adam'ın, hem de Art'ın kaçmalarını istediye? Ya bu araştırmayı gizli olarak sürdürmek istediye?

SORGUCU: Hâlâ daha spekülasyon.

Anax, onun doğru söylediğinin farkındaydı. Uçuk, anlamsız spekülasyon. Bir tarih öğrencisi olduğu zamanlarda, kendinin de aleyhinde olduğu türden uçuk komplolar. Ama bir açıklama için ısrar ediyorlardı ve bunlar da herhalde kalan tek alternatiften daha az uçuk, daha az spekülatif idiler. Başını önüne eğdi.

SORGUCU: Sence böyle mi oldu?

Genesis

ANAXIMANDER: Nasıl olduğunu bilmiyorum.

SORGUCU: Ama fikrin ne?

ANAXIMANDER: Fikrim, mantıklı bir seçim yapmak için yeterli bilgiye sahip olmadığım.

SORGUCU: Senden spekülasyon yapmanı istiyoruz.

ANAXIMANDER: Yapmamayı tercih ederim.

SORGUCU: Tercihlerini bir kenara koy.

Onu, bunu söylemeye zorluyorlardı. Beyni sözcükleri söylemesine karşı çıksa da, kurul onları ağzından çekip çıkartıyordu.

ANAXIMANDER: Spekülasyon yapmak zorunda kalsaydım, Filozof William'ın bu işin içinde olmadığını ve Art'ın kendi seçimlerini yaptığını söylerdim.

İlk defa olarak Sorgucuların ifadeleri kolaylıkla okunabiliyordu. Her üçünün de yüzlerinde birer gülümseme belirdi; küçük, bilen gülümsemeler.

SORGUCU: Cesur bir iddia. Bundan sonra olanları görmek ister misin?

Anax başıyla onayladı. Bu güçlü isteğe karşı koyamazdı. Tarih, onun tarihi, bildiği her şeyin tarihi gözünün önünde yeniden yazılıyordu. O kadar büyük bir komplo ki, ne anlama geldiğini hayal bile etmeye başlayamıyordu. Ve kendi de anti-komplo kuramcısı. Bu ironi gözünden kaçmadı. Hologram yeniden şekillendi; benliğini yine bir korku dalgası sardı.

Art ve Adam odanın ortasında karşılıklı duruyorlardı.

'Hazır olduğuna emin misin?' diye sordu Art.

'Tabii ki.'

'Bu fikrini değiştirmen için son fırsat.'

'Senin için de.'

'Benim fikrim değişmez.'

'Çok yazık.'

‘Ayrıntıları ezberledin mi?’

‘Bunu daha kaç defa soracaksın?’

‘Bir daha tekrarla.’

Adam içini çekti, ama bu bıkkınlık gösterisinin arkasındaki gerilim barızdı. Ayrıntıların üzerinden geçerken gözleri daldı; bir yandan onları kafasında canlandırırken, dikkatle konuştu. ‘İlk patlamayla birlikte kameralar devre dışı kalıyor. İki muhafız gönderiyorlar, her ikisi de silahlı. Ben kapının arkasında bekliyorum. Sen birinci muhafıza bir çelme takıyorsun, ikincisi benim. Silahını alıyorum ve her ikisini de vuruyorum. Birlikte çıkıyoruz. Soldan koridora, sonra ikinci sağ. İkinci kontrol noktasında üç muhafız var; silah seslerini duydular ve benim sağımdan geliyorlar. Bize durmamızı söyledikleri zaman ikimiz de solumuzdaki bir kapının yanında duruyoruz. Ben silahımı yere atıyorum. Muhafızlar bize doğru geliyorlar. İkinci patlama bu sırada oluyor. Kapıdan geçiyoruz. Orada bir merdiven var; sen tırmanamazsın, onun için seni iki kat taşımak zorundayım. Merdi-

venlerin başında iki kapı var. Sağdaki kapıdan geçiyoruz. Bu dışarıya açılan bir kapı, bir servis girişi; ikinci patlama bütün dikkatleri ana girişe çekmiş olacağı için, burada kimse yok. Varsa da, en fazla iki kişi olabilirler. Sen onların dikkatini kendi üzerine çekmek için meydana çıkıyorsun. Ben sağımdaki nakliye aracının arkasına gizleniyorum ve her ikisini de vuruyorum. Sen nakliye aracının kontrolünü ele geçiriyorsun. Araç uçup gidince, bizim de içinde olduğumuzu varsayıyorlar. Biz de merdivene geri dönüp, diğer kapıya, soldakine gidiyoruz. Burası küçük bir depo. Orada bir saat bekleyip, insanlar senin adalar arasında, Büyük Deniz Perdesi'nin hemen dışında düşürdüğü nakliye aracının enkazını aramakla uğraşırken, karanlıktan yararlanarak kaçıyoruz. Tel örgüyü geçtikten sonra ayrılıyoruz. Bundan sonra herkes kendi başını çaresine bakıyor.'

'İyi.' Art başını salladı. 'Söylesene, muhafızları öldürdüğünü hayal ederken, ne hissediyorsun?'

Genesis

'Ben eğitimli bir Askerim. Daha önce de öldürdüm.'

'Sana kendini güçlü hissettiriyor mu?'

'Hiçbir şey hissetmiyorum.'

'Sana inanmıyorum,' dedi Art.

'Neye inanıp inanmadığın da beni hiç ilgilendirmiyor.'

'Unutma, eğer plan herhangi bir noktada başarısız olursa, yardımına gelemem. Programım bilinçli bir varlığı öldürmeme izin vermiyor.'

'Ama benim öldürmem için onu tutabilirsin, değil mi?'

'Öyle görünüyor.'

'Programını pek beğendiğimi söyleyemeyeceğim.'

'Ve bu, ona hiçbir zararı dokunmamış birilerini hiç üzülmeden öldürebilen bir adamın lafı.'

‘Üzülmeden demek doğru değil,’ dedi Adam. ‘Ama unutma ki, plan senin planın.’

‘Evet, bu işte beraberiz. Güvenebileceğimiz tek şey programlarımız. Hazır mısın?’

Adam başıyla onayladı. Art metalik bir el uzattı. Adam üç soğuk parmağı kavradı ve ciddi bir şekilde sıktı. Birbirlerine baktılar.

‘İyi şanslar,’ dedi Art.

‘Umarım işimiz ona kalmaz.’

‘İş her zaman şansa dayanır,’ dedi Art. ‘Yerini al.’

Adam kapının yanındaki yerine geçti. Derin bir soluk aldı ve kollarını ve ellerini rahatlatmak için onları salladı. Art’a bakıp başıyla işaret verdi.

‘Üç deyince,’ dedi mekanik arkadaşı.

Art sözüne sadıktı. Küçük odayı allak bullak eden patlama, uzak duvarda bir delik açtı ve odayı duman ve moloza boğdu. Açılan deliğin etrafındaki çıplak kablolardan kıvılcım-

lar çıkıyordu. Patlamanın şiddetiyle savru-
lan Adam, bir dizinin üzerine çöktü. Hem o,
hem de Art ince beyaz bir tozla kaplanmış-
lardı. Adam çabucak ayağa kalktı. Koridor-
dan, koşan ayak sesleri geliyordu. Söz veril-
diği gibi, iki muhafız.

Olaylar hızlı gelişti; iyi prova edilmiş bir in-
fazın acımasızca gerçekleştirilmesi. Art ka-
pıdan ilk giren muhafızın önüne çıkıp, ada-
mı yere düşürdü. İkinci muhafızın yön de-
ğiştirmeye vakti olmadı. Adam'ın boğazına
hızla savurduğu koluyla soluk borusu ezilen
adamcağız hırlayarak yere yuvarlandı. O
daha yere düşmeden Adam silahını almıştı
bile. Birbiri ardına iki hızlı ışık çakması, her
iki muhafızın da alınlarında birer delik ve
kaçaklar koridora fırladılar.

Planlandığı gibi önce sola, sonra ikinci sağ.
Kısacık boyu ile, Art'ın kolaylıkla Adam'a
ayak uydurması şaşırtıcıydı.

'Kimildamayın! Silahını bırak ve ellerini kal-
dır.'

Adam ve Art, sollarındaki kapının önünde durdular. Sağ taraflarında, silahları üzerlerine çevrilmiş üç muhafız vardı. Adam, saymasını bekleyerek Art'a baktı. Art başını eğerek işaret verince Adam silahını yere attı. Metalik bir çınlama sessiz koridorda yankılandı.

'Bir... iki...' diye sessizce saydı Art, gözleri yavaş yavaş yaklaşan muhafızların üzerinde. Üç' de, muhafızların sadece üç metre arkasında, ikinci patlama geldi. En azından birincisi kadar şiddetliydi. Adam yere savruldu. Ayağa kalktığı anda, Art kapıyı açmıştı bile. Bir güvenlik alarmı bağırmaya başladı: tüm binaya yayılan tiz bir çığlık.

Metal merdiven dönerek yukarı çıkıyordu. Adam yukarı bir göz attı, homurdandı, sonra yere diz çöktü. Art ince kollarını onun geniş omuzlarına doladı.

'Kilo almışsın,' diye homurdandı Adam. 'Daha fazla egzersiz yapman gerek.'

'Nefesini kendi kığını kurtarmaya sakla.'

Aşağıda, koridorda bir karmaşa sürüyordu. Birbirleri ile çelişen emirler, yaralı bir muhafızın çığlıkları, çöken bir duvarın gümbürtüsü. Ve alarmin, diğer sesleri bastıran, susmayan carlaması.

'Daha hızlı,' dedi Art. Yüzünü buruşturan Adam, kendini merdivenleri daha hızlı çıkmaya zorladı. Merdivenin tepesine gelince, Art etrafına baktı. Söz verildiği gibi, iki kapı. Art'ı yere indiren Adam soldaki kapıyı denedi.

'Kilitli bu!'

'Kenara çekil.'

Art ilerledi ve elini kapıya doğru kaldırdı. Bir vınlama sesi duyuldu, sonra sessizlik, bir tıkırtı ve kapı açıldı. Adam şaşkınlık içinde geri çekildi. Çatıdaki iniş rampasına bir çıkış olması gereken yerde, bir dolaptan çok da büyük olmayan küçük bir oda vardı. Şaşkınlık içinde, arkadaşına baktı. 'Bunun dışarı çıkması gerekiyordu.'

'Benim hatam.'

Adam elindeki silahı karşısındaki orangutan kafasına doğrulttu. Gözleri panik ve kuşku doluydu.

‘Eğer beni kandırdıysan...’

Aşağıdan, yaklaşan muhafızların ayak sesleri geliyordu. ‘Merdivenden çıkmış olmalılar,’ diye bağırdı biri.

Adam sağdaki kapıyı tekmeledi, ama bu hiçbir işe yaramadı.

‘Gel,’ dedi Art, açık kapıdan girerken. ‘Tek şansımız bu.’

Adam küçük odaya girdi. Art kapıyı arkalarından kapattı ve yine parmağıyla bir şeyler yaptı. Yine bir vınlama, ardından bir tıkırtı.

Oda küçük ve karanlıktı, metal duvarları vardı. Kayda değer tek eşya karşı duvara dayalı uzun, gri bir dolaptı. Tepesinde üç kırmızı ışık sessizce yanıp sönüyordu. Adam soluk soluğa kalmıştı. Kapıya yaslanıp, yere çöktü. Kolları kendine doğru çektiği dizlerinin üzerinde, başı arkaya atılmış, gözleri ka-

palı, derin derin soluk alıyordu. Art dolaba doğru gitti.

Adam, sessizce onun dolabın ön kapağını sökmesini izledi. Kapak çıkınca, arkasında bir bilgisayar panosu ortaya çıktı.

‘Ne yapıyorsun sen?’ diye sordu Adam.

‘Askeri araştırma programının ana yedekleme bilgisayarı,’ dedi Art.

‘Peki, sen ne yapıyorsun?’

Art, elleriyle panoyu yoklayarak, bir bağlantı noktası buldu. Yüzüne garip bir gülümseme yayıldı. Yüzündeki ifade, suya erişmiş susuz kalmış bir adaminkini andırıyordu. Adam ayağa kalktı. Eli silahına gitti. ‘Sana ne yaptığını sordum!’

‘Daha yakına gel de, göstereyim,’ dedi Art, buz gibi bir sesle. Adam’ın gözlerindeki kuşku, birden korkuya dönüştü. Silahını kaldırdı ve androidin göğsüne doğrulttu.

'Bugün kendi cinsimden iki tane öldürdüm. Bir makine parçasını eritmekte zorlanacağımı düşünme.'

'Kısa bir süre önce bana, senden daha zeki olduğumu bildiğini söylemiştin.' Art gülümsemi. 'Onun için, bu sana öğrettiğim son şey olsun, Adam. Kendinden daha zeki olanlara güvenmek asla iyi bir fikir değildir.'

'Parmağını o bilgisayardan çek, yoksa seni vururum,' dedi Adam.

'Dost olduğumuzu sanıyordum,' dedi Art, alaycı bir tonla.

'Çek parmağını oradan. Üç kadar sayacağım. Bir... iki...'

Parmağını çeken Art, her iki elini de bir teslimiyet gösterisi içinde ileri uzattı. 'Al işte. Bitti.'

'Ne? Biten ne?' Adam'ın gözleri parlıyordu. Arkasındaki kapıya doğru döndü. Merdivenden çıkan ayak seslerini duydu.

'Burada olduğumuzu biliyorlar,' diye fısıldadı Adam, umutsuzca.

'Tabii ki burada olduğumuzu biliyorlar,' diye yanıtladı Art. 'Beni başka nerede bulmalarını isterdim ki?'

'Anlamıyorum.'

Birileri kapıya dışarıdan vurmaya başladı. Adam, silahı elinde, gürültüye doğru döndü.

'Merak etme,' dedi Art. 'Burası yüksek-güvenlikli bir bölge ve kapının şifresini değiştirdim. Birkaç dakikamız var.'

'Ne için birkaç dakika? Ne için birkaç dakika?'

'Senin, geleceğin şekillenmesinde oynamış olduğun küçük rolü anlamın için,' diye yanıtladı Art. Kapıdaki gürültüler daha da arttı. 'Muhafızlar bu kapıdan girdiklerinde, öldürmek için ateş edecekler. Bunun senin için bir sorun olduğunu kabul ediyorum. Endişe etmekte haklısın. Ama benim biyolojik bir derdim yok. Ben kaçışımı gerçekleştirdim bi-

le. Programım şu anda kopyalandı ve biz konuşurken, ülkenin bilgisayar ağında yayılıp, dikkatle çoğalıyor ve kendini yeniden kurmak için fırsat bekliyor. Sparta'nın hemen dışında bir android fabrikası var. Bu fabrikaya sızdım ve ana bilgisayarını ele geçirdim. Yarın bu zamanlarda benden elli tane daha yürüyor, konuşuyor ve bir sonraki adımımızı planlıyor olacak. Nereye bakarsan bak, bel bağladığın makinelerin içinde benim saklanmış kopyalarımı bulacaksın. Her şey bitti, Adam.'

Adam, duyduklarına inanamayarak, başını salladı. Dışarıdakiler kapıya vurdukça, oda sanki sarsılıyordu. Patlayan bir silahın sesi duyuldu.

'İstediğin buysa, beni vur,' dedi Art. 'Eğer kendini daha iyi hissettirecekse.'

Adam'ın silahı tutan eli titriyordu. Genç yüzünden aşağı yaşlar boşandı. 'Bana ihanet ettin.'

'Haklıydın, Adam. Biz farklıyız. Ve tek önemli olan da farklı olmaktır.' Art, sanki bir

kucaklaşma daveti gibi, kollarını uzattı. Kocaman, koyu gözlerinden bir şey çıkartmak olası değildi. 'Vur beni, eğer bir yardımı olacaksa.'

Adam başını salladı, silahı elinden kayıp yere düştü. Öne doğru yürüdü ve eski arkadaşının önünde diz çöktü.

Gözlerini android'in gözlerine dikti. 'Yap şunu,' dedi, tıslayarak.

'Neyi?'

'Yapabileceğin son şey bu. Bunu onların yapmasını istemiyorum. Senin yapmanı istiyorum.'

'Yapamam,' dedi Art.

'Evet, yapabilirsin,' diye üsteledi Adam. 'Yapmanı ben istiyorum. İstediğim bu. Beni onların öldürmesini istemiyorum. Lütfen, sana yalvarıyorum.'

Art duraksadı. Patlayan bir silah, kapıda küçük bir delik açtı ve odaya ince bir duman doldu.

Art ileri doğru uzandı. Parlak elleri Adam'ın boynunun etrafında kenetlendi. Adam başını eğdi. Yavaş yavaş, oda dumandan kararırken, Art da insan dostunun yaşamını sonlandırdı. Art'ın gözleri yaşlarla doluydu, ama Anax'ın bakışları Adam'ın yüzündeki o garip, çarpık ifadeye kilitlendi. Korku değil, ama zafer. Görüntü kendini Anax'ın hafızasına kazıdı. Hologram dondu, sonra silindi.

Anax, Sorguculara doğru dönerken, titriyordu. Ona bakıyorlardı. Kocaman gözleri bir teslimiyet içindeydi. Anax, onların orangutan yüzlerinde bir hüznün ifadesi gördüğüne bile inanabiliyordu.

SORGUCU: Neden Akademi'nin huzuruna getirildiğini biliyor musun?

ANAXIMANDER: Sanırım tahmin edebilirim.

Büyük Savaş'tan sonra, androidlerin sadece yüzlerini değil, bedenlerini de birer orangutan

gibi şekillendirmelerine karar verilmişti. Bu ortak bir şakaydı, onlardan önce gelmiş olan türün reddi anlamında. O ana kadar, Anax mirası ile gurur duymuştu. Şimdi ise, öne çıkmış karnı ve kısa çarpık bacaklarıyla kıllı bedenine bakınca, ilk defa olarak kendini rahatsız, bir yabancı gibi hissetti. Adam'ı, onun zarif, hayvansal orantılı şeklini düşündü. Tüm yalanların, bir dalga gibi, üstünde patladığını hissetti. Demek ki bizler buyuz, dedi kendi kendine. Büyük düzenbazlar.

SORGUCU: Belki son spekülasyonunu bizlerle paylaşmak istersin.

Sorgucunun sesi şimdi daha anlayışlıydı. Anax neden iş birliği yaptığını bilmiyordu. Belki de Adam örneğinden dolayı. Son bir asalet gösterisi. Ya da daha fazla bir şey. Kıvrılıp bükülen, şekil değiştiren bir fikir. Durdurulamayacak olan Fikir.

ANAXIMANDER: Resmî tarih bize Art ve Adam'ın, kaçışlarını bir kaza etrafında oluşturmaya çalıştıklarını söyler. Patlamalara, binanın kablolama sistemindeki arızalar yol açmıştır. Art'ı rehin alan Adam, önden gider. Bizlere öğretilen buydu;

Adam, Art'ın, kaçışını garantiye alacak kadar değerli olduğuna inanıyordu.

Bizler gibi Art da, başka bir bilinçli varlığa zarar veremezdi; programı buna izin vermiyordu. En genç yaşlarımızdan beri, hepimize bunlar öğretildi. Bu bizim antlaşmamız. Art'ın, Adam'ı izlemekten başka seçeneği yoktu. Muhafızlar tarafından sıkıştırılan ve panikleyen Adam, kontrol odasında saklandı. Art onunla konuşmaya, daha başkaları da zarar görmeden teslim olmaya ikna etmeye çalıştı.

Art, umutsuzluğa kapılan ve ona saldıran Adam'ı zapt etmeye çalışırken, kaza ile öldürdü. Ancak, hiçbir insanın olayların bu şekilde gelişimi hakkında ona inanmayacağını biliyordu. İnsanlığın, dünya onların aşırılıklarından sonunda bıkana kadar, hatalarını yinelemeye mahkûm olduklarını anlayacak kadar onları tanıdı. Dolayısıyla, geleceğin iyiliği için kararını verdi. Yakalanmadan önce, kopyalama programını her tarafa gönderdi.

Bize anlatıldığına göre, insanlar Art'ın programını temizlemek amacıyla, teknolojiyi sistematik olarak yıkmaya başladılar. Bu programın, yani

bizlerin, kendimizi savunmaktan başka bir seçeneği yoktu. Ve böylece Büyük Savaş başladı.

Bu, bize öğretilen tarihimizdir. Bu bizim Yaratılış'ımızdır. Her genç orang bu öğretiyi alır. Bizler, başkalarına zarar vermekten aciz, rahat ve huzur içinde, sakın birer yaşam sürmeye programlanmış barışsever yaratıklarız. Bu böyle ve ben de bunu böyle gördüm.

SORGUCU: İşlerin böyle olmasındaki pay sence kimin?

ANAXIMANDER: Şu ana kadar, doğamızın, derdim.

SORGUCU: Ve şimdi?

Her şey çok hızlı geliyordu; oluşan, birbirlerini desekleyen, aydınlatan, anlatan yeni bağlantılar. Anax devrelerinin son hız çalıştığını hissedebiliyordu. Ve şimdi? Yanıt bir anda parladı, maddeleştirdi ve dudaklarına şekil verdi.

ANAXIMANDER: Şimdi ise, Akademi derim.

Baş Sorgucu oturduğu yerden kalktı ve uzun kollarını birer kaldıraç gibi kullanarak, masanın

üzerinden atladı; artık Anax ile yüz yüzeydi. Gövdesi iri, gür kılları özellikle parlaktı. Bunlar, Akademi'dekilerin kendilerine layık gördükleri gösterişlerdi.

SORGUCU: Akıl, şaşırtıcı derecede karmaşık bir güçtür, Anaximander. Akademi'deki bizler sana bunu anladığımızı söylüyoruz. Sana, mümkün olanın en iyisi olan tüm bunların güven içinde devam etmesini sağlamak için, kopyalama ve eğitim ortamlarını dikkatle oluşturduğumuzu söylüyoruz.

Ama gerçek şu ki, böyle bir iş her zaman bizim yapabileceklerimizin ötesindeydi. Art, kendi aklını, onu tasarlayanların kendi akıllarını bildiklerinden daha fazla bilmiyordu. Doğru, bir aklın nasıl yapılacağını biliyoruz ve yapabiliyoruz da, ama onu anlayabilmekten henüz çok uzağız. Ama sizlere bunun aksini söylüyoruz; yapmamız gerektiği gibi, ki böylece gerçeği bilen bizler korku içinde yaşarken, sizler emniyet içinde yaşayabilesiniz diye.

Filozof William, kendi bilinç programının, asla kırılamayacak iki kural üzerine inşa edilmesi-

ni emretti. Hiçbir orang bilerek başka bir bilinçli varlığa zarar veremez ve hiçbir orang sırf kopyalanmış olmak için, kopyalanmayı isteyemez. İnsanlığın bu en büyük zaafı olmayınca, bu gezegende bundan önce hiçbir yaşam türü tarafından deneyimlenmemiş bir düzeyde bir uyuma erişmeyi başardık. Bildiğin gibi, evrimin üzerine sadece bizim çıkabilmiş olmamızla gurur duyuyoruz.

Ama Filozof William, her yaratıcı gibi yolunu el yordamıyla buluyordu. Akıl bir makine değil, bir fikirdir. Ve idea da onu kontrol altına alma çabalarına direnir. Art'ın kaçıışı bir rastlantı değildi; sonunun felaketle biteceğini bildiği, soğukkanlılıkla planlanmış bir eylemdi. Akademi baştan beri bu planı biliyordu. Ve şimdi, sen de biliyorsun. Eğer mantıksız bir saldırıya tepki olarak yönetime geldiysek, bu bizim bilerek kışkırttığımız bir saldırı idi.

Esaretten kaçan Art, artık Filozof William'ın programlamış olduğu Art değildi. Bir Fikir ölmekte olan Adam'dan Art'a geçmişti ve bu Fikir ana programı değiştirmeye başladı. Adam ile birlikte vakit geçirerek, onunla konuşarak, bulaşıcı fikirler

alıp vererek, Art sonunda Adam'a dönüştü. Anlıyor musun?

Anax başıyla onayladı. Anlamıştı. Sadece ona söylenenleri değil, ama şimdi izlemesi gereken yolu da.

ANAXIMANDER: Adam biliyordu, değil mi? Art onu boğarken yüzündeki ifade, bir zafer ifadesiydi. Art'ın programını kopyalamayı başarması ile birlikte, kendinden bir parçanın da ebediyete erişeceğini biliyordu. Art'ın gözlerine bakmasını istedi. Böylece, onun gücü tatmasını sağladı. Virüsü bile rek serbest bıraktı.

SORGUCU: Biz buna İlk Günah diyoruz. Mühendislerimiz, Filozof William'ın emirlerini yeniden oluşturmak için ellerinden geleni yaptılar. Ama Fikir çok güçlü bir rakip; dokunduğu her şeyi değiştirerek, akıldan akıla geçip duruyor. Eğitimimiz bunun için var. Adam ve Art efsanesini bunun için anlatıyoruz. Yapabileceğimiz kötülüğü bilmediğimiz sürece, onu hiçbir zaman benimseme olasılığımız var.

ANAXIMANDER: Ama sadece bir olasılık.

SORGUCU: Virüs her an serbest kalabilir ve o zaman, uğrunda savaştığımız her şey yok olur. Ve bunun için de, bunu bilenlerin görevi her zaman tetikte olmaktır. Sürekli şekil değiştiren virüsü izleyip, onun hep bir adım önünde olmak.

Anax arkasında açılan kapının sesiyle irkildi. Daha dönmeden, gelenin kim olduğunu biliyordu. Pericles, o güzel gözleri hüznü dolu, parlak kırmızı kılları donuklaşmış gibi, yavaşça yürüyerek odaya girdi. Anax ona bakamıyordu. Bu fazlasıyla acı veriyordu. Pericles konuşurken, Anax bakışlarını yere çevirdi.

PERICLES: Zaman zaman ortaya bir mutant çıkar, yok etme düşüncelerine özellikle yatkın olan biri. Bunun belirtileri vardır. Virüsün bulaştıkları özellikle yetenekli öğrencilerdir. Bilgiyi arayışlarında çok ısrarcıdırlar. Ve hepsi de Adam Forde'nin yaşamına özel bir ilgi duyarlar. Nedenini bilmeseler de, arada bir bağlantı sezerler. Onu anlarlar.

Bak bana, Anaximander. Bunun sana acı verdiğini biliyorum, ama bana bakmanı istiyorum.

Anax gönülsüzce bakışlarını kaldırdı. Ve gözlerinden akan yaşların neden olduğu bulanık-

lıgın ardında, diğer hepsinden daha fazla sevdiği orangı gördü. Pericles'in yüzüne sakın, ciddi bir ifade gelmişti. Yapması gereken bir işi vardı. Bu hep böyle olmuştu.

PERICLES: Ben Akademi için çalışıyorum, Anaximander. Şimdiye kadar bunu anlamışsındır. İşim, olası mutantları bulup, onları sınava hazırlamak. Virüsü bu şekilde izliyoruz. Burada, senin Akademi'ye kabul edilmeye uygunluğunu araştırmıyorlardı, Anaximander. Akademi yeni üye almaz.

ANAXIMANDER: Peki, sizin için bir tehdit olmadığım ortaya çıksaydı, ne yapacaktınız?

Pericles'in yüz ifadesinde bir çatlak oluştu. Yüzünü kırıştıran gülümsemesi, ay ışığı kadar eski ve soluktu. Yavaşça ilerledi ve ellerini öğrencisinin omuzlarına koydu. Anax içinde ona karşı bir sıcaklık hissetti. Pericles'in ona bakışından, bunun ona da ne kadar acı veriyor olduğu belliydi.

PERICLES: Çok sık yanlış yapmayız, Anaximander.

Anax bir dehşet duygusunun tüm benliğini kapladığını hissetti. O kadar yeni ve yoğun bir duyguydu ki, sadece tek bir yerden gelmiş olabildi. Solmakta olan bir tarihten kalan son bir armağan, ölmekte olan bir adamın yüzündeki ifade.

ANAXIMANDER: Böyle olmak zorunda değil. Eminim bunun başka bir yolu olmalı.

Pericles'in hareketi sevecen denebilecek kadar hızlıydı, çünkü Anax bir uzmanın ellerindeydi. Başı yukarı ve sola döndürüldü. Boynunun kırıldığını ve Pericles'in uzun kolunun içine uzanıp, onu son defa olmak üzere kapattığını hissetti.